

EGY DIKTATÚRA HAGYATÉKA

[ÁLLAMBIZTONSÁGI IRATOK ÉS TÖRTÉNETEK]

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) 1997 óta működő állami szaklevéltár, amely kiemelt feladatának tekinti az 1990 előtti titkosszolgálatok történetének feltárását és bemutatását, valamint a polgárok egyéni, illetve a társadalom kollektív információs kárpótlásának biztosítását. Ennek a kiállításnak fontos célja, hogy megismerhetővé, megérthetővé tegye a kommunista diktatúra politikai rendőrségének működését. A kiállító és közösségi tér a társadalom minden korosztálya számára közelebb kívánja hozni a Levéltárban őrzött iratokat, amelyek a politikai okokból megfigyelt és üldözött személyek ellen lefolytatott nyomozásokról tanúskodnak. Feszítő ellentmondás, hogy a Levéltár alapvetően iratokat őriz, amelyek ritkán tűnnek látványosnak, de a belőlük megismerhető történetek rendkívül izgalmasak, sokszor mélyen megrázóak, de mindenképpen fontosak a saját múltunk megismerése szempontjából. Levéltárunk törekedett arra, hogy a látogatók akár rövidebb, akár hosszabb időt eltöltve is a lehető legteljesebb képet kapják az állambiztonság működéséről és iratairól. A kiállítást számos olyan interaktív elem, kihúzható fiók, hanganyag gazdagítja, amelyek szintén segítenek újabb és újabb rétegeket feltárni az állambiztonság történetéből.

Állandó kiállításunk a politikai rendőrség 1945 és 1990 közötti működését konkrét történeti eseményeken keresztül, az iratanyagot a középpontba helyezve, a Levéltárunkba került tárgyak segítségével mutatja be. Hat tematikai egységbe rendezve követhetjük nyomon az állambiztonsági munkát: a kontroll alatt tartandó célcsoportot, vagyis a társadalmi ellenállás formáit, a titkos nyomozás eszközeit, az ügynökhálózatot, a titkos megfigyelési módszereket, az erőszak és a megtorlás módját és tereit, az erőszakszervezetet és annak vezetőit, a kiállítótér közepén pedig az állambiztonsági munka során keletkezett irattípusokat.

A kiállítás kurátorai: CSEH Gergő Bendegúz, LENGYEL Eszter, MOLNÁR Anita, MÜLLER Rolf, SZ. KOVÁCS Éva, SZEKÉR Nóra, TÓTH Eszter

Projektmenedzser: TÓTH Anita Eszter

A kiállítás készítésében közreműködtek: BANK Barbara, BOGNÁR Roland, CSERÉNYI-ZSITNYÁNYI Ildikó, HAÁSZ Réka, KOVALOVSKY Dániel, KRAHULCSÁN Zsolt, ORGOVÁNYI István, SVÁBY Enikő, SZÉCSÉNYI András, TAKÁCS Tibor

Installációtervezés és kivitelezés: Narmer Építészeti Stúdió – VASÁROS Zsolt DLA, VASÁROS Ákos, HAUSZKNECHT Katalin, KORONCAI Zsófia, VASÁROS-LÉVAI Melinda

Kiállítási grafika: Narmer Építészeti Stúdió – GARACZI Glória

Multimédia grafikai tervezés és tartalomfejlesztés: Digitálisreklám.hu Kft.

Restaurátorok: FÜZES Andrea, HUGYECSEK Balázs és a WEATEAM, SZABÓ Erzsébet

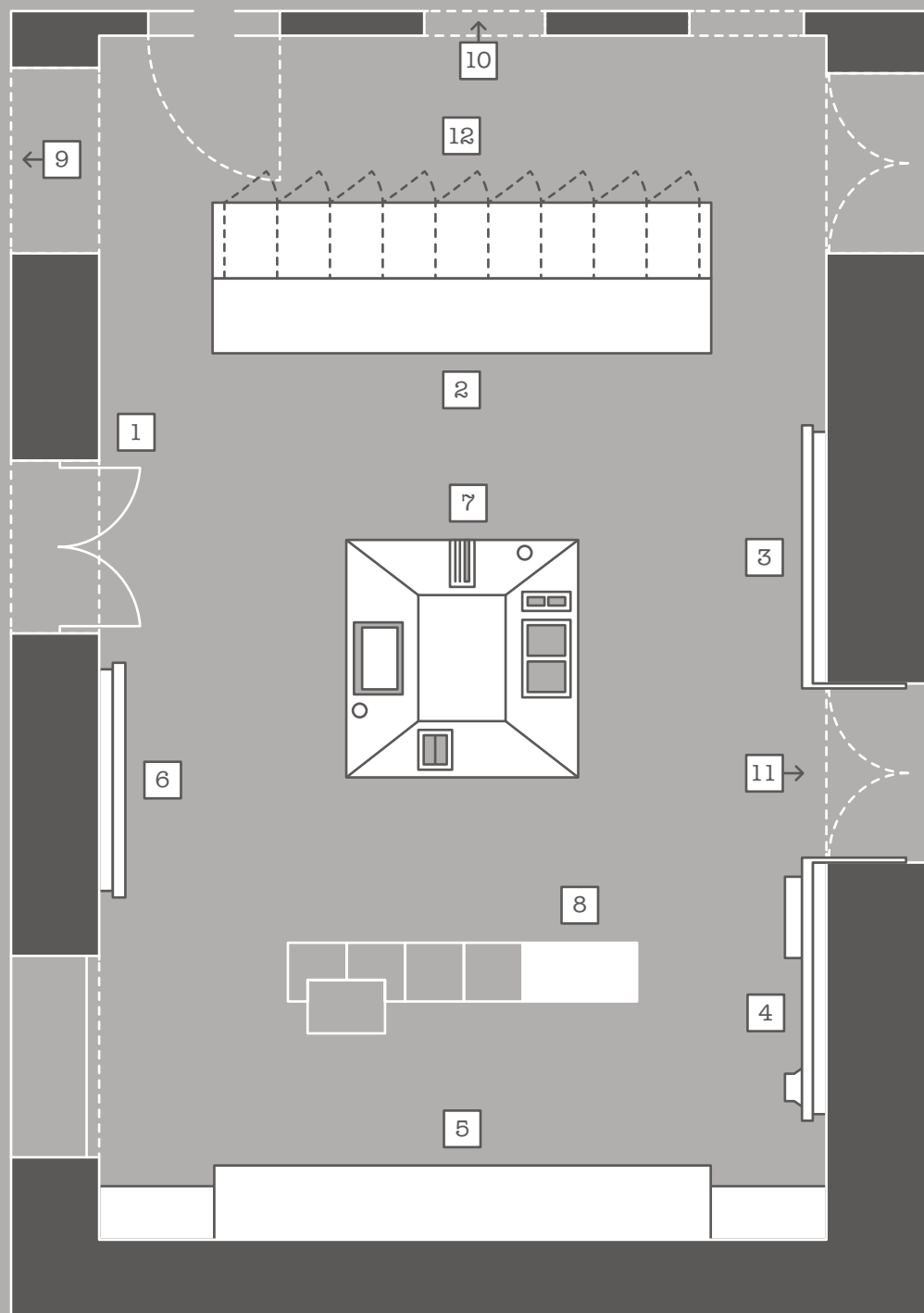
Együtműködő intézmények, magánszemélyek:

HORVÁTH Zsolt, FARKAS Gyöngyi, KÁLMÁN Peregrin, VITRAY Tamás, DigitAll Memories Studio Bt., ZÖLDI Zoltán, Fortepan, Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár, FÁY Zoltán, MNL Országos Levéltára, Magyar Nemzeti Múzeum, MNL Szabolcs - Szatmár - Bereg Megyei Levéltára, KUJBUSNÉ dr. MECSEI Éva PhD., igazgató, Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum, KURUTZ Márton, RÁDULY György, Nemzeti Közszerkezeti Egyetem, Dr. CSORBA Péter, Dr. SALLAI János, Nyírsaholy Község Önkormányzata, MAGYAR Csabáné polgármester asszony

Támogatók:

1. Bevezető	5. Zár alatt	7. A kartonoktól a mágnesszalagig
2. Szabad Magyarországot!
[Társadalmi ellenállás
és állambiztonság]	- Büntetés kiszabva
[Államvédelmi börtönök
és táborok]	- [Kiket?]
3. Az információt adta és vette
[Az ügynökhálózat]	- Ismerje be!
[A vizsgálat]	- [Hogyan?]
4. Látnak és hallanak
[A titkos technikák]	- Állj! Államhatár!
[„A vasfüggöny”]	- [Miért?]
	6. Államvédelem – állambiztonság
[A szervezet]	- [Kik?]
		8. „Szöcske”
		9. Ügyfélfogadó
		10. Mosdó
		11. Kutatóterem
		12. Öltözőszekrény

TÉRKÉP A KIÁLLÍTÁSHOZ

A kiállítás kezdőpontja a bejáratától balra található „fehér fal”, innen érdemes elindulni és egy csigavonalat vagy spirált követve megtekinteni a kiállítást, előbb a falak mentén haladva, majd a közepén található „tárló”-val folytatva érdemes körbejárni, itt ugyanis a falakhoz tartozó állambiztonsági iratokba lapozhatnak bele a látogatók.

fotó: Kovalovszky Dániel

Az első rész, a „fehér oldal” a ***Szabad Magyarországot! [Társadalmi ellenállás és állambiztonság]*** címet viseli. A kiállításnak ez a része a párt hatalmát megkérdőjelező szerveződésekre, mozgalmakra fókuszál, alapvetően az állambiztonság nézőpontjából, szemszögéből. A kommunista diktatúra éveiben a társadalom nyílt fellépésének leglátványosabb pillanata az 1956-os forradalom volt, ezért is került

a fal középpontjába az ország és a társadalom egészét érintő nyílt ellenállást szimbolizáló 1956-os szabadságharc egyik zászlaja. A sok esetben titokban készülődő vagy elszigetelt, helyi szintű megmozdulásokat „ablakok mögé” zártuk, ahol a társadalmi ellenállás legjellemzőbb formáira utaló történeteket mutatunk be.

fotók: Kovalovszky Dániel

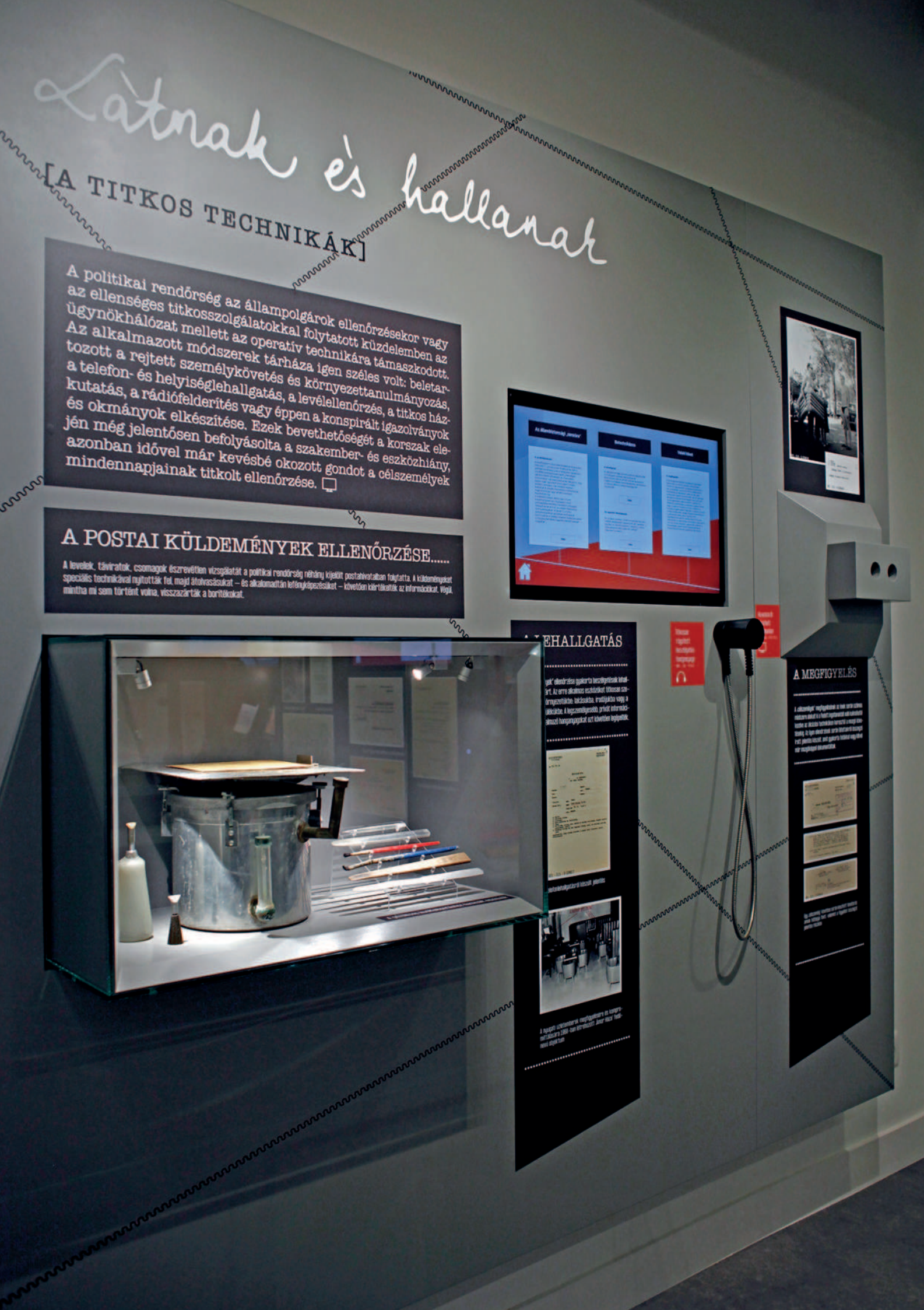
A fal utolsó részében a ma már feledésbe merülő telefonfülkékre utal a telefonkönyveket tartó rúd és a fülhallgató. Mai szemmel az internet világában a vonalas telefon korabeli jelentősége fölött könnyen átsiklunk. A hatalom a politikai rendőrség intézménye mellett más eszközökkel is szoros felügyelet alatt tartotta a társadalmat, ennek egyik kevésbé látható módszere volt a telefonhoz való hozzáférés, melynek hiánya akadályozta a hírek gyors terjedését. Az otthoni telefon hiányában az emberek kénytelenek voltak postai telefonokat használni vagy az utcán található telefonfülkéket igénybe venni. Nem véletlenül váltak az utcai fülkék az ellenállás tereivé,

mivel sok ember használta őket, a telefonfülkékben rendszeresen helyeztek el rölapokat. A kiállításon a telefonkönyveket tartó rúdon szamizdat (illegális, nem engedélyezett) kiadványokba nézhetünk bele. A kiadványok jelképezik a rezsím által cenzúrázott, nem engedélyezett tartalmak, információk, vélemények terjesztésének egyik módját. A „fehér fal” alján, a megtörtént eseményeket feldolgozó dossziékból átemelt falfeliratokkal, a rendszerrel szembeni jel-szavakra, politikai tiltakozásokra utalunk. A „fal-firkálás” gyakori formája volt az elégedetlenség kifejezésének.

A következő oldal szorosan kapcsolódik a megfigyeltekhez. Ebben a „szürke zónában” a megfigyelés különböző formáiba nyújtunk betekintést. A titkos nyomozati szakaszban használt (operatív) eszközöket, az ügynökhálózatokat, a lehallgatásokat, a titkos figyeléseket mutatjuk be. ***Az információt adta és vette [Az ügynökhálózat]*** címet viselő zónában a 6-os karton mellett egy titkos lakás kulcsával és fényképével utalunk az állambiztonsággal együttműködőkre,

illetve a hálózati személyekre. A telefonzsinór a társadalom egészét átszövő hálót-hálózatot jelképezi. A zóna középpontjában az a lakás áll, ahol az ügynök és a tiszt találkozott. A falon elhelyezett, az ügynökre és a lakásra vonatkozó dokumentumokon keresztül ismerhetjük meg az állambiztonsággal titkosan együttműködőket. A történetmondás lineáris, a dokumentum-magyarázatok mutatják a sorrendet.

A 4. rész, ***Látnak és hallanak [A titkos technikák]*** című fal a titkos megfigyelések eszközeit jeleníti meg a három legismertebb módszer – a levélfelbontás, a lehallgatás és a követés – köré csoportosítva. A korabeli sérülés nélküli levélbontáshoz használt levélbontó készülék mellett a két eredeti megfigyelési

anyag (telefonlehallgatás, követés) az emberek mindennapjait is nyomon követő állambiztonsági módszerekre utal. A fal mellett körbejárható vitrinben látható az iratok titkos reprodukálására használt ***„Szöcske”*** elnevezésű másolóeszköz.

fotók: Kovalovszky Dániel

A ***Zár alatt*** című „fekete zónában”, ellenpontosza a vele szemben látható „fehér zónát”, kapott helyet az intézményesített erőszak, az állambiztonsági nyílt vizsgálat, a megtorlás és a vasszüggöny témaköre. A táborokra és börtönökre a recski tábor köve, az ott talált szögesdrót és cipő, a vizsgálatokra pedig

a kihallgatások hangulatát idéző lámpa utal. A szabad mozgásában korlátozott embert, az átjárhatatlan határok közé zárt Magyarországot, a vasszüggönt, a korabeli fényképeken látható műszaki zár, az útlevelek és egy határőröknek készült társasjáték idézi meg.

Az **Államvédelem-Állambiztonság [A szervezet]** című utolsó fal, amely tematikájából adódóan szintén szürke, a politikai rendőrség szervezetét és tisztjeit mutatja be a kezdetektől 1990-ig. A fal

középpontjában az államvédelem hírhedt vezetőjének, Péter Gábornak a névpecsétje áll, akinek neve szorosan összekapcsolódott az államvédelemmel.

fotók: Kovalovszky Dániel

A kiállítótér középső részén kialakított a „**A kartonoktól a mágnesszalagokig**” című tárlóban állambiztonsági dossziék lapozhatók fel, melyek egyben a falakon megjelenített témákra is reflektálnak. Minden kötet két részből áll. Az első részben a dossziék formai és tartalmi követelményei ismerhetők meg

az állambiztonsági tiszteknek készült korabeli útmutatók alapján, a második rész pedig a különböző dossziétípusok legjellemzőbb iratait kívánja bemutatni egy-egy történeten keresztül. Az érintőképernyős monitoron részletesebb magyarázatok érhetők el az iratokról és az állambiztonsági szakkifejezésekről.

SZABAD MAGYARORSZÁGOT!

[TÁRSADALMI ELLENÁLLÁS ÉS ÁLLAMBIZTONSÁG]

KÖRÖZÉS

A második világháború után a megalakuló politikai rendőrség a háborús és népellenes bűnösök felderítésében, felelősségre vonásának előkészítésében vett részt. Mivel a politikai rendőrséget a kezdetektől a kommunista pártvezetés irányította, a szervezet intenzíven működött közre az egymást követő politikai fordulatok előkészítésében, a kommunista hatalom átvételének megszerzésében. 1946 végétől a nyomozások már a demokratikus erők ellen is irányultak, olyanok ellen is, akik közül sokan az ellenállás aktív résztvevői voltak.

Szabad
Magyarországot!

Lehetségesnek tartotta volna, hogy az összeesküvés fel nem fedezése esetén meg tudta volna dönteni a magyar demokráciát?						
	férfi			nő		
	értelm.	kispolg.	munkás	értelm.	kispolg.	munkás
igen	25.7	25.0	22.4	22.6	33.0	30.2
nem	73.0	74.0	77.1	76.2	66.4	68.3
egyéb,nincs válasz	1.3	1.0	0.5	1.2	0.6	1.5
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
A közönségnek mindössze 27%-a tartotta volna valószínűnek azt, hogy az összeesküvésnek fel nem fedezése esetén sikerült volna megdöntöni a magyar demokráciát.						
ÁBTL - 3.1.9. - V-2000/33/a						

Részlet a Magyar Távirati Iroda Magyar Közvéleménykutató Szolgálatának bizalmas jelentéséből az 1946-os „összeesküvésről”

Dálnoki Veress Lajos fényképe
(ÁBTL – 3.1.9. – V-2000)

Részlet a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság
Jövendő című képes hetilapjából

Az egykori királyi követség épülete
a Castellana 49. szám alatt (Forrás: *ABC című lap*)

A királyi követség pecsétje
(ÁBTL – 1.11.10.)

Dálnoki Veress Lajos magyar királyi honvéd vezér-
ezredest, a háború után mint horthysta katonat-
isztet nyugdíjazták, de a náciizmus elleni küzdelem-
ben is szerepet vállaló tiszttársaival továbbra is
szoros kapcsolatot tartott. Ezt a rendszeresen össze-
járó társaságot fegyveres összeesküvés szervezé-
sével vádolták meg, és 1946 végén megkezdődtek
köreikben a letartóztatások. Veress az első őrizetbe

vételek hírére illegalitásba vonult. Barátai adták kézről kézre, hogy az angol nagykövetségre eljutva kérjen menedéket.

A hatóságok egy hónapi bujkálás után bukkantak a nyomára. A Népbíróság első fokon halálra, másodfokon életfogytiglani börtönbüntetésre ítélte. 1956-ban a forradalmárok szabadították ki.

A háború után a spanyol és a magyar állam között nem állt helyre a diplomáciai kapcsolat, de a régi „magyar királyi követség” tovább működött Madridban. A második világháború után a nemzetközi szintéren szinte teljesen elszigetelt Franco-rezsimnek jól jött a magyar követség léte. Habsburg Ottó is, aki ekkoriban nagy diplomáciai tevékenységet folytatott, támogatta a követséget. A spanyol kormány részéről legitimnek tekintett képviselőt

űtvelet adott ki, okiratokat hitelesített, jogsegélyt nyújtott, magyar nyelvű rádióadást működtetett. Fontos találkozáshelyet jelentett az emigrációba kényszerült magyaroknak. Kapuit 1969-ben zárta be, miután Magyarországnak hivatalosan kereskedelmi képvisellete nyílt a spanyol fővárosban. A magyar nagykövetség azonban csak Franco halála után, 1977-ben kezdte meg működését.

48
BELÜGYMINISZTERIUM
II/3 B.alosztály

Szigoruan titkos!

Tárgy: dr.Marossy Ferenc
levelezése

J e l e n t é s .
Budapest, 1960. december 7.

dr. ~~Marossy/Mengela/~~ Ferenc / 1893. Szeged, Gössel Francisca/ volt horthysta diplomata, aki jelenleg Madrid-ban él, mint a MB. spanyolországi megbízottja és MHBK. vezető fejt ki ellenséges tevékenységet.

A magyar fasiszta emigráción belüli levelezéséből mind-össze egy 1957. ápr. 7-én írott levele van birtokunkban, melyet Dálnoki Veres Lajashoz intézett.

Levele teljesen közömbös szövegű, kifejezi örömét Dálnoki tervezett spanyolországi látogatásával kapcsolatosa, leírja, hogy milyen történelmi nevezetességeket akar megmutatni Dálnokinak, aki személyesen is meggyőződhet a spanyolok magyar-barátságáról, mely a "szabadságharc" nyomán az egész Spanyolországot elárasztotta.

Számunkra a levélnek operatív értéke nincs.

Varga
Varga Sándor r.örgy.
főoperatívbeosztott

Készült: 2.pld. 1 old.
Készítette: VS.

ÁBTL – 3.2.4. – K-340

Jelentés Marossy (sic!) Ferencről, 1960.

Marosy Ferenc a két világháború közötti külügyi apparátus hivatásos munkatársa, majd diplomataja volt. 1946 áprilisában érkezett Madridba, ahol a magyar ügyek félhivatalos képviselője lett.

A hírszerzés 1960-ban kezdett vele foglalkozni beszerzési céllal. 1962-ben megállapították, hogy beszerzésére reális alap nincs, így a kutatómunkát lezárták, dossziéját irattározták.

ÉLŐLÁNC AZ ATYÁKÉRT

A „klerikális reakció” elleni küzdelmet a kommunista párt már a háború után azonnal meghirdette. Lépésről-lépésre szűkítették az egyházak szerepét, ellehetlenítették az egyházi közösségeket, 1948-ban államosították az egyházi iskolákat. E folyamat része volt a szerzetesrendek elleni nyílt fellépés is. Révai József 1950. június 6-án a párt központi vezetőségi ülésén elmondott, az egyházakat támadó beszéde jeladás volt a rendek felosztatásának előkészítésére. A szerzeteseket kényszerlakhelyekre hurcolták, és több egyházi személy ellen koncepciós eljárást folytattak. Ha nem is ezzel az intenzitással, de az egyházak megfigyelése és üldözése az egész korszakot átszötte.

1950. június 19-én hajnalban két teherautó állt meg a főként vasutasok által lakott Újhatvanban

a ferences rendház előtt. A hívek az épület köré gyűltek, hogy így akadályozzák meg a szerzetesek deportálását. A tüntetést a helyszínre kivezényelt ÁVH-s különítményesek verték szét, majd betörték a rendházba, és az atyákat súlyosan bántalmazva elhurcolták. Kriszten Rafaelt életfogytiglani, társait több évi börtönbüntetésre ítélték. 34 hatvani férfit Recskre hurcoltak, 40 családot a hortobágyi zárt táborokba telepítettek ki.

Hujber Józsefné telefonközpontosként dolgozott az újhatvani tüntetéskor. Péter Gábor kérése ellenére nem tudta azonnal kapcsolni Rákosi Mátyást, ráadásul munkatársainak beszámolt az eseményekről, ezért internálták.

1950. június 20.-án internáltak demokrácia ellenes tevékenységért.

Beismerem, hogy 1950. júniusban az újhatvani demokrácia ellenes tüntetés napján én éjjeli ügyeletes voltam. Az éjjeli órákban, kb. 2 órakor Hatvanból Péter Gábor altábornagy Rákosi Mátyás miniszterelnök helyettes telefonszámát kérte. Határozottan utasiátsa volt, hogy azonnal kapcsoljam Rákosi Mátyás telefonszámát.

Beismerem, hogy ennek ellenére sem kapcsoltam Rákosi Mátyás telefonszámát. Az első felhívás után több alkalommal sürgettek Újhatvanból a kapcsolást. Többször Péter Gábor az ÁVH. vezetője szólt be a kagylóba és adott utasítást azonnali kapcsolásra. Beismerem, hogy többszöri sürgetés ellenére sem kapcsoltam Rákosi Mátyás miniszterelnök helyettes telefonját, bár erre az első hívás után 10 percen belül módom lett volna a rendező utján.

Beismerem, hogy az előbb említett alkalomkor visszahívtam az Újhatvani telefon központot, ahol a kezelőtől érdeklődtem, hogy mi történt Újhatvanban. Ugy megtudtam, hogy az Újhatvanban levő katolikus papokat ki akarják telepíteni, azonban a vallásos tömeg a kitelepítést megakadályozta.

ÁBTL – 3.1.9. – V-7221

Részlet Hujbert Józsefné internálási anyagából

Kriszten Ferenc 1899. november 19-én született az erdélyi Körösbányán, 1922-ben szentelték pappá, ferences szerzetesként a Rafael nevet vette fel. 1940-től Pasaréten szolgált, 1941 és 1946 között a Margit körüti ferences kolostor házfőnöki tiszt-ségét viselte. A háború alatt tevékenyen részt vett az embermentésben. A német megszállást követően zsidómentő hálózatot szervezett, menlevelek kiadásá-val próbált segíteni az üldözöttek helyzetén. Budapest ostroma után P. Kriszten Rafael atya veze-tésével a barátok népkonyhát nyitottak, több mint

150 ember napi étkeztetését tették ezzel lehetővé. 1949 augusztusában került az újhatvani rendház élére. A megbízatás súlyáról sokat elárul, hogy a korábbi vezetőket és rendtársakat sorra tartóztatta le a politikai rendőrség. Őt 1950. június 19-én hurcol-ták el a rendházból, 1951. május 26-án mondta ki a bíróság az életfogytiglani börtönbüntetését. Az ember-telen körülmények miatt megbetegedett, a Conti utcai börtön rabkórházában 1952. szeptember 15-én hunyt el 53 évesen.

P. Kriszten Rafael Ferenc
(Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár)

Főnemesnek Ur!

44 éves özvegy anyó Kriszten Rafael ferenc-
esbarát édesanya vagyon. Senkim sincs
itt, Magyarországon, csak az a fiam, akitől
5 hónapja nem tudok semmit.
Nem is tudom, hol van. Most azt halot-
tam, hogy Kistarcsán van.
Nagyon mélyen kérem a Főnemesnek Urat,
gondoljon jó édesanyjára és engedje meg, hogy
meglátogassam az indrága fiarát.
Kértem neki meleg ruhát is venni, mert me-
génynek csak egy veseje van, féllek attól, hogy meg-
hűl. Nagyon kérem, ne utasítson vissza engem
megény kevénytelen édesanyját.
Kérlek, kezdje értesíteni, hogy hol is mitől lá-
togathatom meg a fiamat Kriszten Ferenc Rafael.
1950. 8. 12.
Tisztelettel
özv. Kriszten György
Károly II. 67. szám.

1956

A koronás címeres zászló a Móricz Zsigmond körtérnél két diák holtteste mellett feküdt. A fiatalok a tér Karinthy Frigyes úti sarkánál ázott lövész-árokból vették fel a harcot, azonban a szovjet tankokkal szemben nem tudták megvédeni magukat. Makky György fotóművész október 23-tól járta a forradalmi főváros helyszíneit, a zászlót magához vette. Az 1956 utáni megtorlás kezdetekor egyre biztosabbá vált, hogy őt is őrizetbe veszik, ezért az '56-os ereklyét egy barátjánál rejtette el, aki azt a rendszerváltozásig őrizte.

Zászló a Móricz Zsigmond körtérről
(ÁBTL – Makky György hagyatéka)
fotó: Kovalovszky Dániel

DEBRECENI FIATALOK

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése, eltiprása után hamar egyértelművé vált mindenki számára, hogy az új Kádár-kormány és a társadalom közti konfliktust nem tárgyalásos úton fogja a hatalom rendezni. A Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) az eseményeket ellenforradalomnak minősítette. A régi-új pártvezetés célja az elrettentés és a társadalmi szolidaritás megtörése volt. Decemberben, advent heteiben vidéken éppúgy, mint Budapesten, sortűzeket vezényeltek a tüntetőkre, majd megkezdődött a több száz halálos áldozattal járó leszámolás. A forradalomtól való félelem mögött ott rejtett a rendszer diktatórikus arcúata: a bizonytalan legitimitás, a kegyetlen megtorlás. A forradalom emlékének még szűk körben történő ápolását sem tolerálta a hatalom.

Egy debreceni munkásfiú és gimnazista barátai 1957 elején „illegális” csoportot szerveztek, hogy a forradalom emlékét ápolják. „Egység” címen egy lap kiadását tervezték, és közben kézzel és gumi-nyomdával a forradalmat éltető röpcédulákat gyártottak. Október 23-a három hónapos évfordulójára „Felhívás Debrecen Népéhez!” címen kiáltványt fogalmaztak, amelyet ezer példányban ki is nyomtattak és terítettek a város különböző pontjain. Az állam-biztonság a kezdetektől figyelte a társaságot. 1957 márciusában a röplapakciót követően megkezdődtek a letartóztatások.

A bíróság a javarészt gimnazista korú fiúkat a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vádjával több évi börtönbüntetésre ítélte.

Röplapokat szóró fiatalok a Széna téren
(ÁBTL – 4.1. – A-237)
(A politikai rendőrség által gyűjtött kép, amit egy 1956-os filmből vágtak ki.)

Betűnyomdakészlet (ÁBTL – 2.1. – III/10-o)

ASSZONYOK

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága (MSZMP KB) 1958. december 7-én adta ki határozatát a mezőgazdaság kollektivizálásáról. Már az 1945-ös földosztással megkezdődött a kuláknak minősített birtokos parasztság üldözése és az emberek termelőszövetkezetbe kényszerítése, de ekkor még nem teljeskörűen. A forradalom alatt a vidéki Magyarország egyik legfontosabb követelése volt az erőszakkal szervezett termelőszövetkezetek megszüntetése. Az '56 megtorlásának éveiben született határozat ennek éppen az ellenkezőjét hirdette meg, a magántulajdonra épülő paraszti társadalom átfogó felszámolását. Az 1962-ig tartó kollektivizálási kampány a hatalom nyomásgyakorlása mellett zajlott. Az 1949-ben hozott rendelet értelmében akár tíz évig terjedő börtönnel is büntethető volt az, aki a „tsz” ellen „izgatott”, vagy nehezítette annak megalakulását. Az emberek ezért ritkán vállalták a kétéves kimenetelű nyílt konfliktusokat, inkább az ellenállás rejtettebb formáit választották. Röplapok és falfirkák sokasága született a téesszervezés elleni tiltakozásul, névtelen fenyegető és könyörgő levelek árasztották el a különböző hatóságokat. A védekezés egyik módja volt, hogy az agitációs brigádok érkezésének hírére a gazdák elhagyták otthonukat, és akár hetekre eltűntek. Olykor-olykor azonban előfordult, hogy nyílt összeütközésre is sor került, és a falu zajos ütközetek helyszínévé vált. Mint 1960. február 26-án a Szabolcs-Szatmár megyei, háromezer lakosú Nyírcsaholy községben, ahol több száz elkeseredett asszony vonult a tanácsháza elé, hogy a férfiaktól begyűjtött belépési nyilatkozatokat visszaszerezzék. A tüntetést a helyi és a környékbeli karhatalmi erőkkel számolták fel. Az ügyben már másnap megkezdődtek a letartóztatások, kihallgatások és az eljárások előkészítése. A nyírcsaholyi tüntetés szervezése és az abban való aktív részvétel vádjával öt asszonyt és a falu lakóinak segítségül hívására a harangokat félreverő két férfit ítelt el a bíróság. Termelőszövetkezet intézménye ellen elkövetett izgatásért négy hónaptól két évig terjedő börtönbüntetést szabtak ki rájuk. További tíz főt rendőrhatalósági figyelmeztetésben részesítettek. A megfélemlített asszonyok a rendszerváltás után sem mertek a velük történekről mesélni.

Sváb Sándorné a tüntetésen és a rabosítási fotón
(MNL SZSZBML XXV.21.b.53.d.387/1960.)
(ÁBT - 3.1.9. - V-147447)

„FEL MÁRCIUS!”

A magyar szabadságért vívott küzdelmeket megidéző március 15-e a kommunista hatalom számára komoly szorongást jelentett. 1956 után e naptól, mint a forradalmak és megtorlások szimbólumától való félelem tovább fokozódott. Ezért a párt 1957-ben másodszor is száműzte a nemzeti ünnepek sorából. Próbálták ugyan oldani az erejét, de évről évre egyre több gondot okoztak az évfordulóhoz kapcsolódó rölapok, szerveződések. 1970-ben néhány tucat középiskolás a Parlament előtti Kossuth-szobornál tartott saját megemlékezést. Egyikük elszavalta a Nemzeti dalt, és ez már elég volt ahhoz, hogy garázdaság vádjával letartóztassák. A következő években a tüntetések mérete tovább nőtt. 1971. március 15-én, miután Budapesten és több vidéki városban az ünnepségek a rendszerrel szembeni tiltakozássá váltak, tömegoszlatásokra került sor, amit súlyos retorziók, börtönbüntetések, elbocsátások, iskolából

való kizárások követtek. 1972-ben „400-500 fiatal kisebb csoportokba szerveződve látogatta az 1848-as emlékhelyeket” – az állambiztonság jelentése szerint. A rendőrök és a tüntetők között kisebb „fogócska” alakult ki. Az őrizetbevételek egész nap folytak, 89 személy ellen indítottak vizsgálati eljárást, 9 fő ügyében emeltek vádat. 1973-ban Budapesten az ezer főt is meghaladta az emlékhelyeket járva, rendszerellenes jelszavakat skandáló tömeg létszáma. A rendőrség hiába alkalmazott erőszakot, csak az esti órákra tudta „megtisztítani” a várost. A szigorú megtorlás most sem maradt el. Ezt követően a hatalom mindent megtett, hogy elejét vegye a hasonló megmozdulásoknak. Megelőző intézkedések sokaságával, nagy számú karhatalmi erő biztosításával tudta elérni, hogy az évfordulón jelentősebb megmozdulásra ne kerüljön sor, de az 1980-as évekre már ez sem volt elég.

„LÁTÓHATÁRON”

A politikai emigráció több hullámban hagyta el Magyarországot, a nyugati magyar emigráció figyelembe a magyar államvédelmi szervek egyik fő feladata volt. Az emigráció a diktatúrától független folyóiratokkal, szellemi műhelyekkel és nyilvános

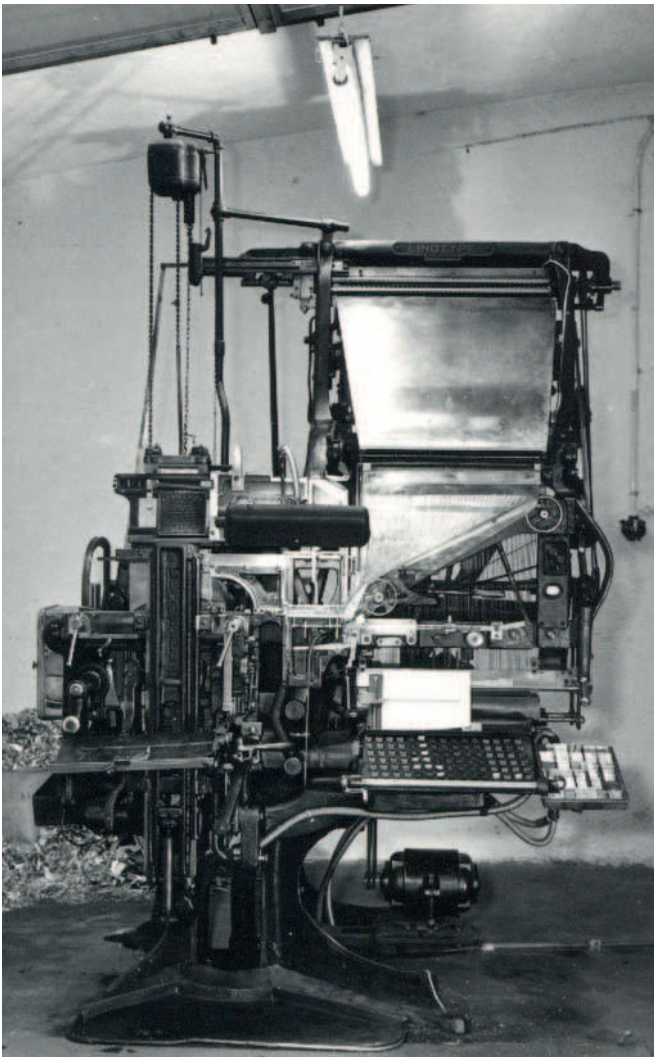
vitákkal próbálta életben tartani a magyar kultúrát. Az 1956. december 1-jén alapított „Nemzetőr” klisé szimbolizálja a több száz emigráns lapot, kiadványt és könyvet.

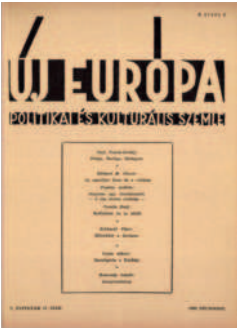
Nemzetőr című újság kliséje
fotó: Kovalovszky Dániel
(ÁBTL – III. – 1.19.
Makra Zoltán hagyatéka)

1972. március 15.
(ÁBTL – 3.1.9. – V-159241/7)

Fénykép a „Nemzetőr” szerkesztőségének nyomdagépéről
(ÁBTL – III. – 1.19. Makra Zoltán hagyatéka)

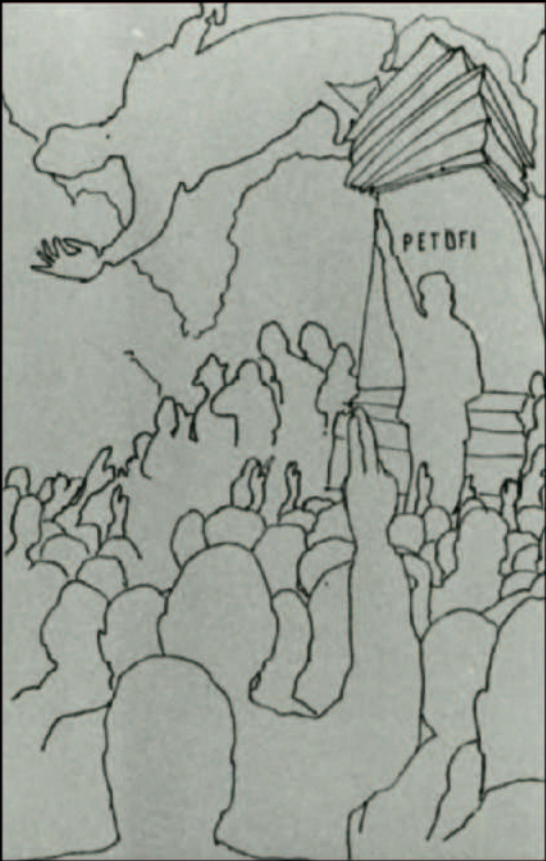

A HARCOS VÁROS

Az állambiztonság nagy erővel figyelte a ’70-es évek közepén szerveződő, az egész világra kiterjedő „mail-art” mozgalomba bekapcsolódó szolnoki fiatalok művészkörét. Nevüket – Inconnu – a hatóságok kijátszásának módjáról kapták: leveleikben a címezést rosszul adták meg, míg a helyes cím a feladóhoz került, így volt esély, hogy „Vissza a feladónak – Inconnu” felirattal megérkezzen a küldemény. 1981-re a hatóságok zaklatásai a tagok számára elviselhetetlenné váltak, ezért Budapestre tették át a székhelyüket. Itt kapcsolódtak be a szamizdat kiadványok köré szerveződő ellenzék munkájába, fő mentoruknak Krassó Györgyöt tekintették. A csoport 1986 nyarán felhívást intézett a világ művészeihez, hogy küldjenek 1956 élményét megidéző alkotásokat. A műalkotások egy része el sem jutott a szervezőkig. Ami igen, azt a megnyitó délelőttjén az állambiztonság elkobozta. A magánlakáson kialakított galériában, „A harcós város – The fighting city” című kiállításon végül a megnyitó napján, 1987. január 28-án a képek helyén csak a lefoglalásról szóló ügyirat volt látható.

Krassó György otthonában, mellette Háy Ágnes (1984);
fotó: Philipp Tibor (Fortepan)

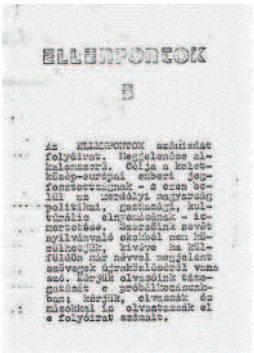

Háy Ágnes /GB- London/ Illusztráció I.
(ÁBTL – 4.1. – A-2020)

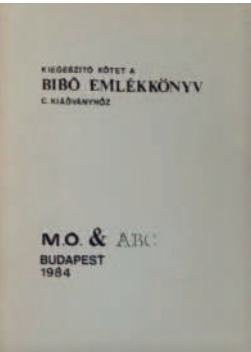
SZAMIZDAT

A „szamizdat” a kommunista rendszerben kötelező hivatalos kiadói ügymenet megkerülésével megjelent, illegális kiadványok elnevezése. Bár szamizdat irodalom az ötvenes években is volt az országban, nagyobb számban az 1970-es évek második felétől

kezdve jelentek meg, elsősorban az ún. demokratikus ellenzékhez kapcsolódva. A kiadványok írógéppel sokszorosított szövegek voltak, később a gépiratokat stencilezéssel vagy valódi nyomdagépeken előállított kiadványok váltották fel.

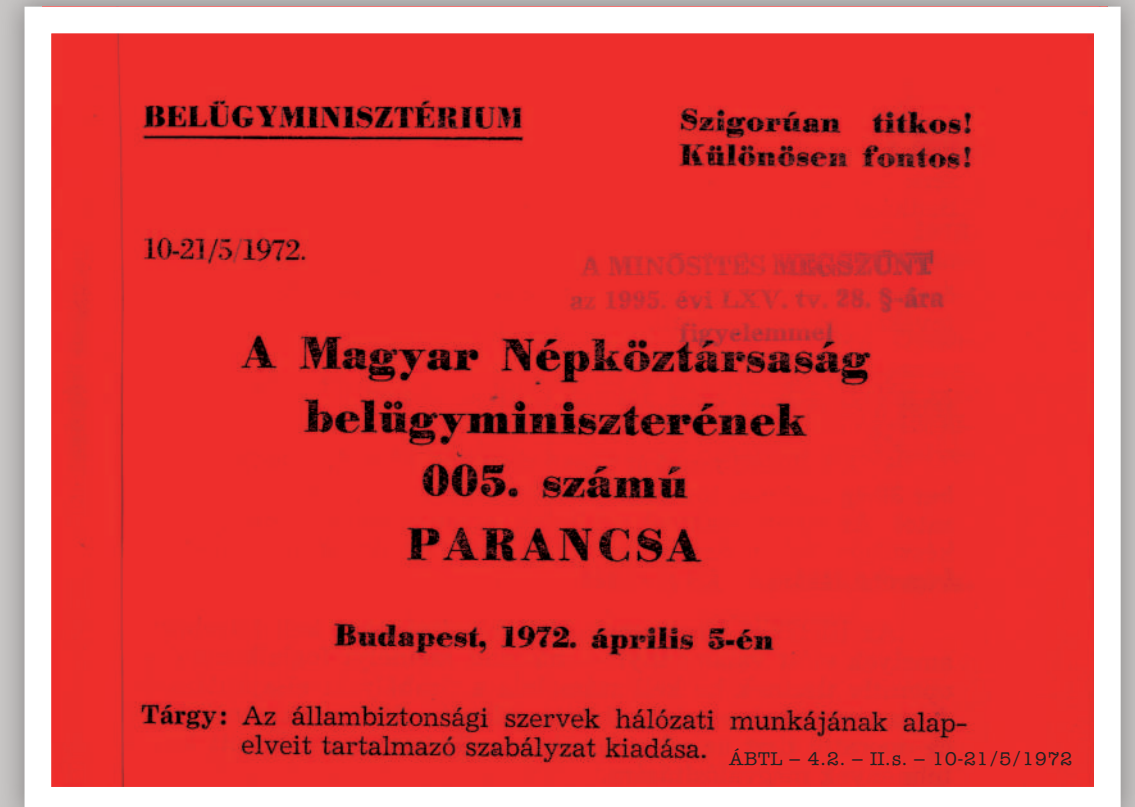

A „Napló” nem volt folyóirat, csak ellenzéki értelmiségiek belső fóruma, 1977 végén Kornis Mihály kezdeményezésére indult „zártkörű” szamizdat. A „Napló” megszervezése az úgynevezett Pala utcai társaság érdeme volt. Ide tartozott Sulyok Miklós, Petri György, Fodor Géza, Várady Szabolcs, Dalos György és Rimma, Mosonyi Alíz, Jeles András, Kornis Mihály és mások. Közel százan kapcsolódtak be a „Napló(k)” írásába, 1982-ben az állambiztonsági szervek az általuk ismert példányokat elkobozták. Szerencsére maradt belőle magánkézben is.

Az információt
adta és vette

AZ INFORMÁCIÓT ADTA ÉS VETTE [AZ ÜGYNÖKHÁLÓZAT]

Munkája során az állambiztonság nagyban támaszkodott titkos segítőkre, akik lehettek alkalmoszerűen együttműködő hivatalos és társadalmi kapcsolatok, illetve beszervezett, az operatív tisztek vezette hálózati személyek. Utóbbiak összességét nevezték ügynökségnek vagy ügynökhálózatnak, majd 1972-től egyszerűen (állambiztonsági) hálózatnak. A hálózatot a legfontosabb titkos operatív információszerző eszköznek tekintették, amely a többenél jóval mélyrehatóbb felderítési lehetőséget biztosított a politikai rendőrség számára.

A hálózati munka alapelvei 1950-re alakultak ki, döntően szovjet minták alapján. Ettől kezdve az ügynökhálózat különböző minőségű és minősítésű személyekből állt. 1972-ig a funkció, a feladat és a felhasználás alapján három kategóriát különítettek el. Az ügynök az ellenséges személyek és csoportok körében dolgozott, őt magát is onnan szervezték be. Az informátor megbízható, a rendszerhez hű személy volt, aki az ellenséges tevékenység külső felderítésében és megfigyelésében vett részt. A rezidens az

állambiztonság titkos munkatársának számított, aki – egy tiszt ellenőrzése mellett – az informátorok egy csoportját vezette.

1972-től a hálózat tagjait az állambiztonsághoz fűződő kapcsolatuk tartalma és együttműködésük szintje szerint minősítették, ami alapján szintén három kategóriát állítottak fel. A titkos munkatárs a hálózat legkvalifikáltabb tagja volt, aki elvi, hazafias meggyőződésből dolgozott a politikai rendőrségnek, és alkalmasnak bizonyult a bonyolultabb hálózati feladatok elvégzésére is. A titkos megbízott szintén elvi, hazafias meggyőződésből működött együtt az állambiztonsággal, ám képességei és lehetőségei folytán alkalmazási lehetőségei korlátozottabbak voltak, elsősorban az információszerzés volt a feladata. Az ügynök terhelő vagy kompromittáló adat alapján, esetleg anyagi előnyök miatt, tehát egyéni érdekből vett részt a titkos együttműködésben, ami meghatározta felhasználási lehetőségeit is.

A hálózat legnagyobb részét mindvégig az informátorok, illetve a titkos megbízottak tették ki.

ESZIGORÚAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

6 Csa: 0109-468-6
sz: 0109-468-6

1957 DEC 10

Családi neve: M [REDACTED] MKM

Utóneve: L [REDACTED]

Előző neve (leánykori neve):

Születési éve: 1923 [REDACTED]

Születési helye: H [REDACTED] 19

Anyja neve: K [REDACTED] M [REDACTED]

Foglalkozása: kisiparos

Munkahelye: Bp. VIII. Baross u. [REDACTED]
(Bp. VIII. Baross u. [REDACTED])

Lakcíme: Bp. I. Franklin u. [REDACTED] ✓

felsz. előtt: nem

Katonai viszonya: felsz. után: nem

Iskolai végzettsége: érettségi

felsz. előtt: nem

Pártállása: DNP. volt

felsz. után:

Szociális származása: értelmiségi

Állampolgársága: magyar

Nemzetisége: magyar

Milyen kategóriához tartozik: egyéb

125773

ÁBTL - 2.2.2. - 0109-468-6

A 6-os karton jól mutatja a hálózati személyek kettős életét: egyik oldalon a hálózaton kívüli, a másik oldalon a hálózati létük fő adatai szerepelnek.

Beszervezés ideje: 1957. nov. 16-án

A szervezést végezte (név, rendf., osztály):

Bárany Vilmos ny. szds.

Osztályozása: (ügynök) TMB

A szervezés alapja: fokozatos elv alapján

A foglalkoztatás vonala: kémelhárítás

Fedőneve: "Marosi Lajos" Marosi Lajos

Kelt: 1957. év. nov. hó. 21. nap.

Napló szám: 183/985

Dosszié szám: H-15288

Irattári szám: osztályvezető

M: 27 KOL + 1 M-38916 + 1 M-37488

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szerv — osztály, Op. tiszt neve
1963 AUG 8	II/25-1
1967 MAR 23	III/11-5-C 1967 MAR 23
1968 I 8	II/11-1-a Argentum
1969 MAR 3	III/11-4-a
1970 DEC 4	III/11-4-a
1971 I 2	III/11-4-a
07	

125773

ÁBTL - 2.2.2. - 0109-468-6

Látható, hogy a „civil” és a titkos tevékenységüket különböző neveken – a polgári, illetve egy fedőnéven – folytatták.

A hálózati személyek az általuk megszerzett információkról jelentésekben számoltak be, amelyeket az ügynöki találkozókön írtak vagy adtak át a tartótisztnek, aki egyúttal meghatározta a hálózati személy következő feladatát is.

477

BEÜGYMINISZTERIUM
III/III-1/A. Alosztály

"SZIGORUAN TITKOS!"

ADTA: "Maróti Lajos" fn. tmb.
VETTE: Mezei Károly r.örgy.
IDŐ: 1977. szept. 7.
HELY: "Salamon" fn. "K" lakás

TÁRGY: Bécsi UCIP Kongresszus

L. Baranyi

J E L E N T É S

Budapest, 1977. szeptember 9.

Karl Theo Schree, a wiesbadeni KNA vezetője köszönő levelet írt Budapest-i tartózkodása után.

Közölte, hogy a bécsi UCIP kongresszuson találkozni fogok Ruth Baronnal, Luitpold Dorn-nal a KNA római szerkesztőjével és Frau Treffert-tel, aki a magyar hivekkel is foglalkozik Bonnban.

"Maróti Lajos"

É r t é k e l é s:

A jelentés operatív értékű, melyből kitűnik, hogy kik fogják képviselni a KNA hírügynökséget az VCIP bécsi kongresszuson.

F e l a d a t :

Igyekezzen kapcsolatot teremteni, a korábban már hazánkban járt Treffert asszonnyal.

Mezei Károly

Mezei Károly r.örgy.

Készült: 2 pld-ban
Kapja: 1 " "M" do.
1 " 00-4209.
Nytsz.: 1/13-690

ÁBTL - 3.1.2. - M-38914

Maróti Lajos fn. titkos megbízott munka-dossziéjából egy jelentés a bécsi UCIP - Union Catholique Internationale de la Presse (Katolikus Újságírók Nemzetközi Szövetsége) kongresszusával kapcsolatban.

A jelentést a titkos megbízott „Salamon” fedőnevű „K” lakáson adta át az operatív tisztnek.

32

6

BEÜGYMINISZTERIUM
III/III-1/a.alosztály

SZIGORUAN TITKOS!

IV-21/K

Tárgy: Az "Otthon" fn. "K"-lakás lecserélése

Engedélyezem:

Baranyai György

Baranyai György r.ezredes
Főcsoportfőnök helyettes

Dr. Dénes István r.alezredes Elvtárs
BM. Külügyi Osztály Vezetőjének!

Alosztályunk ügynökségének tartása céljából a BM.Külügyi Osztály 1963. szeptember 9-én kiutalta az "Otthon" fn. Bp.VII., Hársfa-u. 5. II.em. 2. szám alatt lévő kettő szoba, komfortos lakást.

Fent nevezett lakás az elmúlt hetekben dekonspirálódott.

Figyelembevéve a dekonspirációt továbbá, hogy a lakást már 7 éve használjuk konspirációs célra, - kérjük a Külügyi Osztályt, hogy az "Otthon" fn. "K"-lakás lecserélését, lehetőleg sürgősen hajtsa végre.

Fenti "K"-lakásban magasbeosztásu papi ügynökséggel találkozzunk, ezért kérjük, hogy hasonló minőségű lakással oldják meg a cserét.

A lakás lehetőleg a pesti oldal belső kerületeiben, vagy a METRO-val könnyen megközelíthető helyen legyen, és elhelyezkedése ha lehet könnyítse a konspirációt.

Az "Otthon" fn. "K"-lakás helyett kiutalt új lakást is, alosztályunk részéről Mezei Károly r.örgy. /tel: 23-24/ fogja legalizálni.

Fentiek alapján kérjük az "Otthon" fn. "K"-lakás lecserélését.

B u d a p e s t , 1970. augusztus 1.

Gereb Sándor

Gereb Sándor r.ezr.
osztályvezető

dr.Pálfi József r.alezr.
alosztályvezető

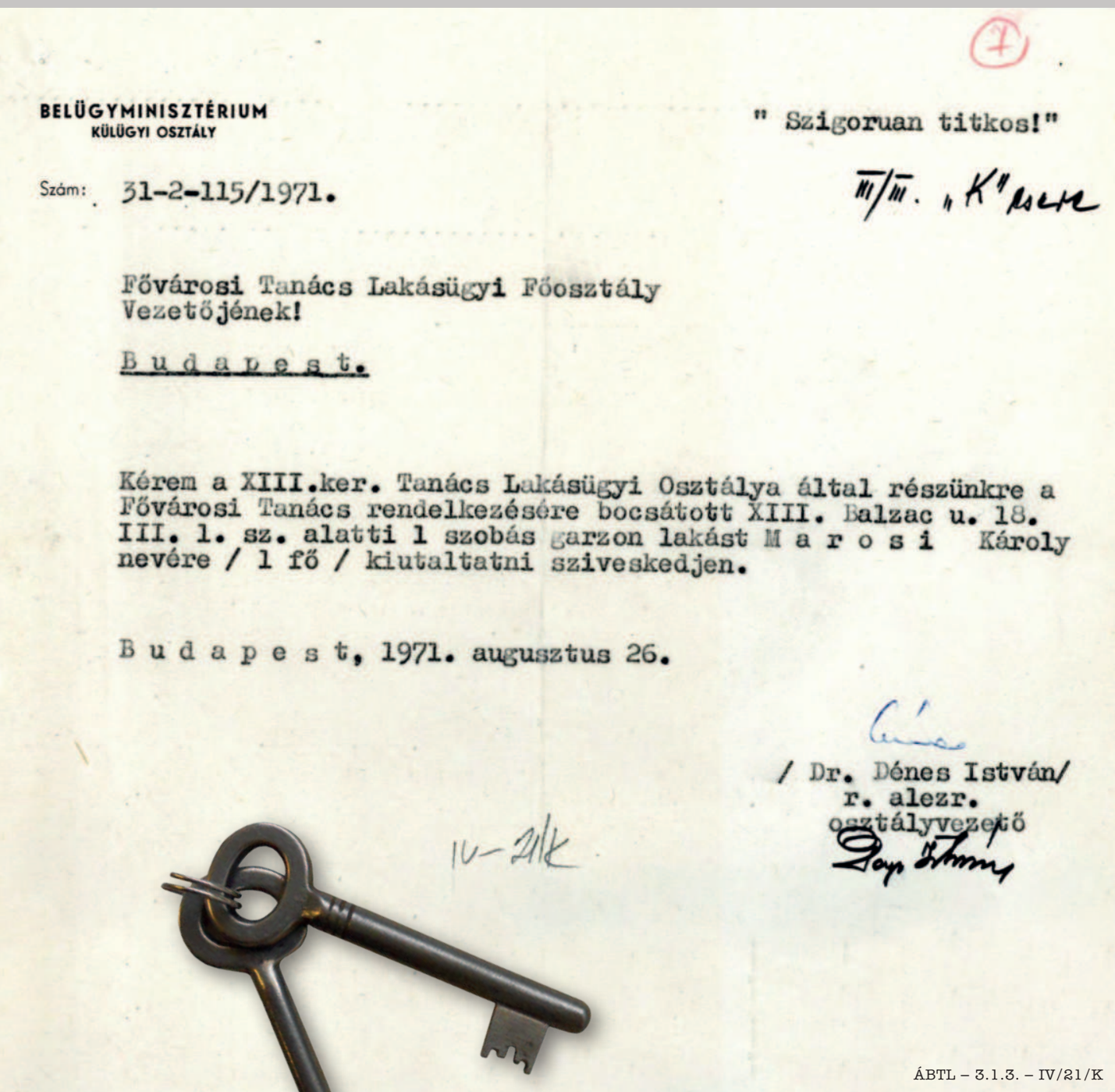
H-2200

Nytsz: 1/13-603.

ÁBTL - 3.1.3. - IV/21/K

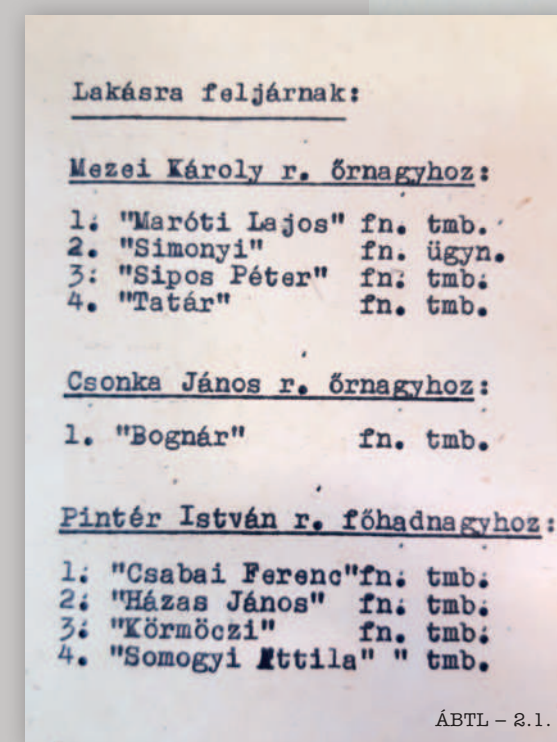
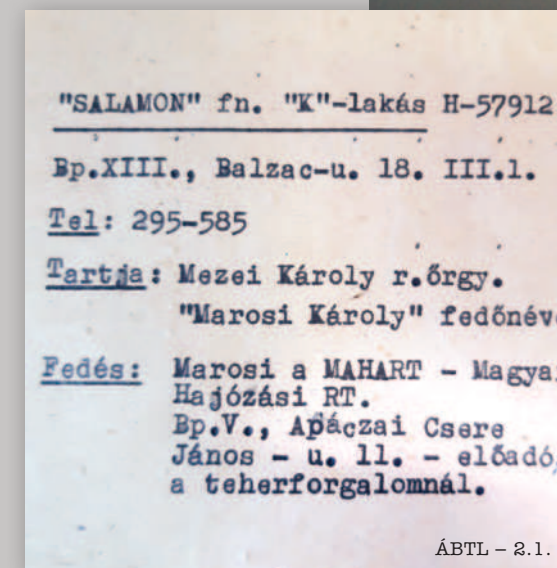
Az ügynöki találkozókra sor kerülhetett nyilvános helyen is, például egy presszóban vagy a szabadban, ám azok zavartalan lebonyolítására a T- (találkozási) és a K- (konspirációs) lakások voltak a legalkalmasabbak. Előbbit a tulajdonosa vagy a bérelője megállapodás alapján bocsátotta az állambiztonság rendelkezésére, míg utóbbi a Belügyminisztérium birtokában volt.

33

A „Salamon” fedőnevű K-lakás kulcsai
(ÁBTL – 2.1.)

Egy K-lakás konspirációs okokból hivatalosan soha-
sem lehetett a Belügyminisztérium nevén, tulajdonos-
ként (bérzőként) egy fiktív egyén szerepelt, akit
valamelyik állambiztonsági tiszt személyesített meg.

„Salamon” fedőnevű lakás
kartonja és a lakás bejárata

fotó: Kovalovszky Dániel

A „Salamon” fedőnevű lakást a III/III. Csoportfőnök-
ség katolikus egyházzal foglalkozó részlege használta
1971-től egészen a szervezet megszűnéséig, 1990-ig.

A R J E G Y Z É K

A Rp.XIII.Balzac u.18.III.1.szám alatti lakást 1988-ban rendeztük be az alábbi berendezési és felszerelési tárgyakkal, akkori értékben:

butorzat:	29.000,-Ft
laksáfelszerelés:	12.600,- "
konyhafelszerelés:	6.800,- "
szőnyeg, textil:	10.500,- "
háztartási gépek:	8.990,- "
Összesen:	67.890,-Ft-ért.

Jelenlegi értéke a fenti összeg 40 %-a, kerekítve:

27.200,-Ft, azaz

Huszonhétezerkétszáz/00 forint.

A megállapított összeg kifizetését vállalom. A kapott csekken, 15 napon belül befizetem.

Tudomásul veszem, hogy a TV készüléket és tartozékait a Külügyi Osztály visszavételezi. *Be kell szállítani*

Budapest, 1990. május *15.* n

Balogh Sándor
/: Balogh Sándor :/
új bérlet

ÁBTL - 3.1.3. - IV/21/K

„Salamon” fedőnevű lakás berendezésére felhasznált összeg 1988-ban

„Az a cél, hogy a lakás barátságosan, rendes bútorzat-tal legyen berendezve” – tudhatjuk meg egy állambiztonsági tankönyvből. „Fontos feladat – teszi hozzá – a lakások tisztántartásának, rendben tartásának kérdése. Elengedhetetlen feltétel, hogy az ügynök fogadása során rend, tisztaság legyen a lakásokban.

Igen visszatetsző és tekintélyromboló az ügynökség tagjai előtt egy hanyag, piszkos, poros bútorzatú, levegőtlen helyiségben lefolytatni a beszélgetést.”

Az állambiztonság által használt lakások fenntartásával kapcsolatos iratokat is dossziékban gyűjtötték.

Jelenet a Titkos munkatárs c. filmből
Rendőrfilm, 1962. A film teljes hossza: 1:22:08
(ÁBTL- 4.9.- F- I/11.)

HOGYAN ZAJLOTT A BESZERVEZÉS? [Részlet egy korabeli oktatófilmből]

A BM Tanulmányi és Módszertani Osztályának oktató-játékfilmje egy ügynöki beszerzés folyamatát mutatja be. A főszereplő kártyaadósság miatt útiszámla-hamisítást követ el, amelyet kihasználva ráveszik, hogy jelentsen az „ellenségről”. Noha a film a bűnügyi rendőrség hálózatépítő tevékenységéről szól, hasonló módon zajlott az állambiztonság

által végrehajtott beszerzés is. Az itt látható részlet azt mutatja meg, hogy a kihallgatási jegyzőkönyv felvétele után miként veszik rá a megtevédt bűnöst a rendőrséggel való együttműködésre, amelyet a beszerzési nyilatkozat megírásával pecsételnek meg.

Látanak és hallanak

LÁTNAK ÉS HALLANAK

[A TITKOS TECHNIKÁK]

A politikai rendőrség az állampolgárok ellenőrzésekor vagy az ellenséges titkosszolgálatokkal folytatott küzdelemben az ügynökhálózat mellett az operatív technikai eszközökre támaszkodott. Az alkalmazott módszerek tárháza igen széles volt: beletartozott a rejtett személykövetés és környezettanulmányozás, a telefon- és helyiséglehallgatás, a levéllenőrzés,

a titkos házkutatás, a rádiófelderítés vagy éppen a konspirált igazolványok és okmányok elkészítése. Ezek használatát a korszak elején még jelentősen befolyásolta a szakember- és eszközhiány, azonban idővel már kevésbé okozott gondot a célszemélyek mindennapjainak titkolt megfigyelése.

Levélbontó, a gőzöléses levélfelbontáshoz használt eszköz (ÁBTL);
fotó: Várai Mihály

[A POSTAI KÜLDEMÉNYEK ELLENŐRZÉSE]

A levélforgalom titkos ellenőrzésének elnevezése 1956 előtt „T”-, majd „K-ellenőrzés” volt. A politikai rendőrség ezzel a módszerrel igyekezett a külföldi propagandaanyagok, „ellenséges” sajtótermékek birtoklását, a hírszerzőkkel való kapcsolattartást leleplezni, vagy éppen saját ügynökeit kontrollálni. Eredeti levelet, csomagot csak indokolt esetben koboztak el, inkább észrevétlenül felnyitották, majd lefotózták, vagy tartalmi kivonatot készítettek róla. A levelek, táviratok, csomagok észrevétlen vizsgálatát a politikai rendőrség néhány kijelölt postahivatalban végezte. A külföldről érkező, illetve oda címzett küldeményeket, és a budapesti utcai postaládákba bedobott leveleket a Nyugati Pályaudvarnál lévő 62-es és a Keleti Pályaudvar szomszédságában

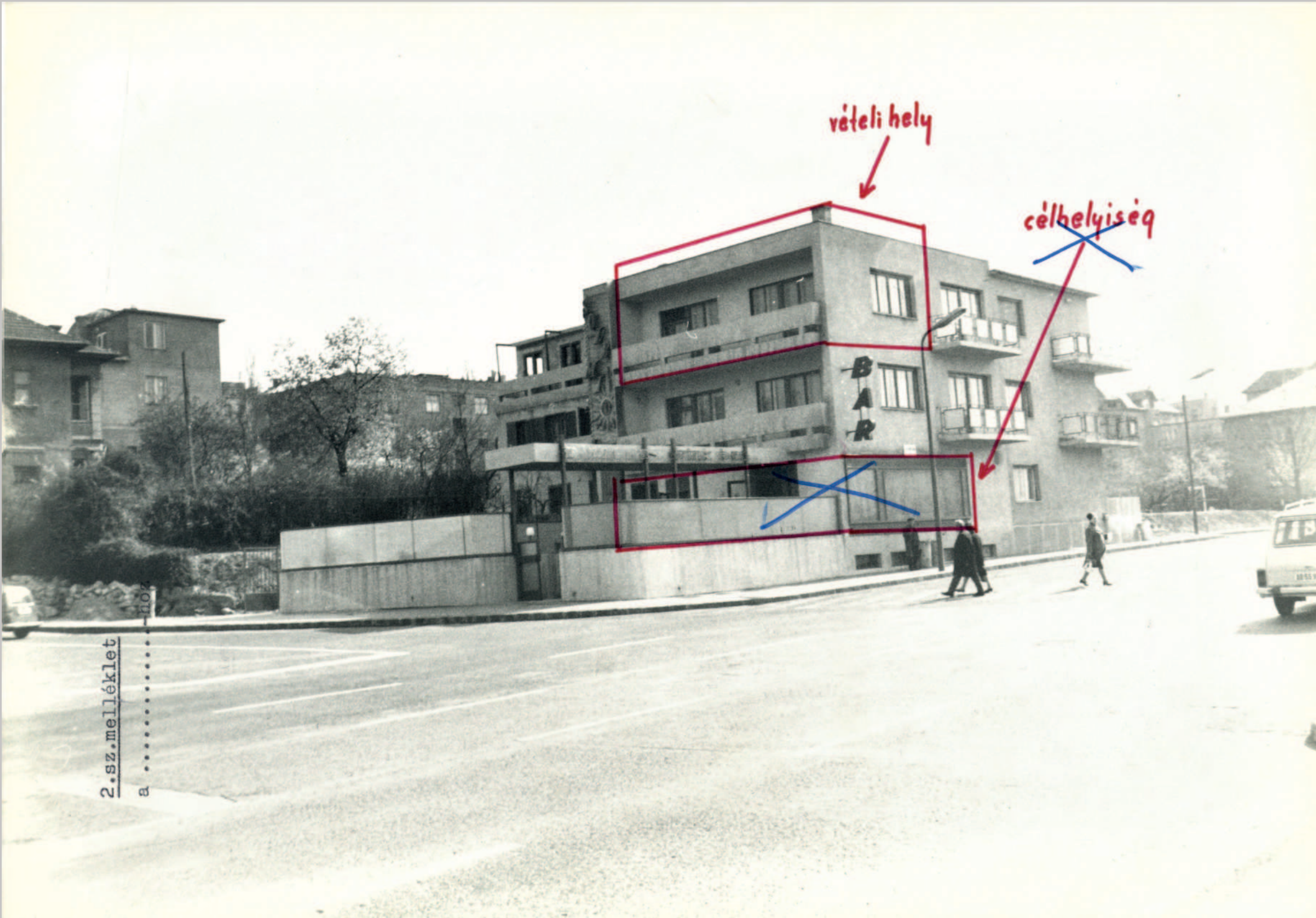
működő 72-es számú postahivatalokban gőzöléses technikával bontották fel. A vidéken feladott küldeményeket a megyeszékhelyek, nagyobb városok postáin vizsgálták. A küldeményeket speciális technikával nyitották fel, majd átolvasásukat – és alklamadtán lefényképezésüket – követően kiértékeltek az információkat. Végül, mintha mi sem történt volna, visszazárták a borítékokat. Kezdetben általános ellenőrzés („halászás”) keretében próbálták kiszűrni, megtalálni a veszélyes tartalmú leveleket, majd a hatvanas évektől célzottan, konkrét személyek, csoportok leveleit vizsgálták át, rájuk irányuló „szűrő-kutató” munkát vezettek be.

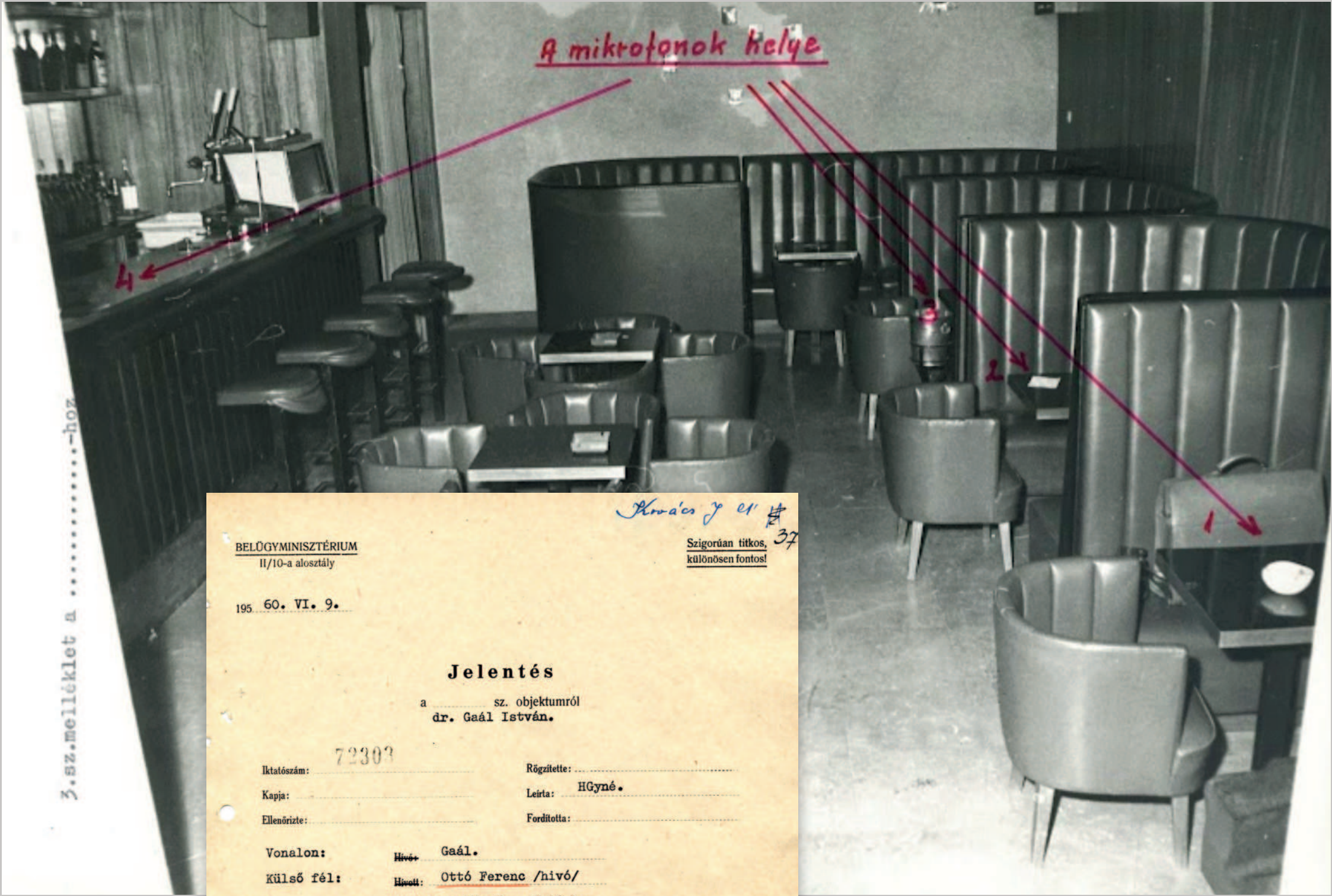
[A LEHALLGATÁS]

A „célszemélyek” ellenőrzése gyakorta beszélgetéseik lehallgatásával járt. Az ilyen eszközöket rejtve szerelték be a megfigyelt telefonkészülékébe, vagy lakásának, irodájának különböző berendezési tárgyaiba (hamutartóba, asztalfiókba, képkeretbe, vázába). Ezeken kívül alkalmazhattak még hordozható magnetofonokat is. Az eszközök beüzemelését telepítési terv alapján hajtották végre, amelynek tartalmaznia kellett a vételi helyet (célhelyiséget), a kiválasztott operatív technika leírását, valamint a beépítés fedőtörténetét is: például az akcióban résztvevők szerelőknak adják ki magukat. A rögzített beszélgetésekről lehallgatási jegyzőkönyv készült.

A Hegyalja és a Sándor utca sarkán található nyugati üzletemberek megfigyelésére és kompromittálására 1968-ban létrehozott „Ámor Háza” fedőnevű objektum.

Fénykép az operatív technikai eszközök telepítési tervéből. (ÁBTL – 3.1.5. – O-8-143/1)

Az exkluzív, „olaszos” jellegű éjszakai szórakozóhelyen és a hozzá kapcsolódó szállóban operatív technikai eszközöket helyeztek el. A megszerzett bizalmas, vagy intim információkat is tartalmazó hanganyagokat ezt követően legévelték.

3.sz.melléklet a-hoz

Kovács J. 21. 37

BELÜGYMINISZTERIUM
II/10-a alosztály

195 60. VI. 9.

Jelentés
a sz. objektumról
dr. Gaál István.

Iktatószám: **72303** Rögzítette:
Kapja: Leírta: **HGyné.**
Ellenőrizte: Fordította:

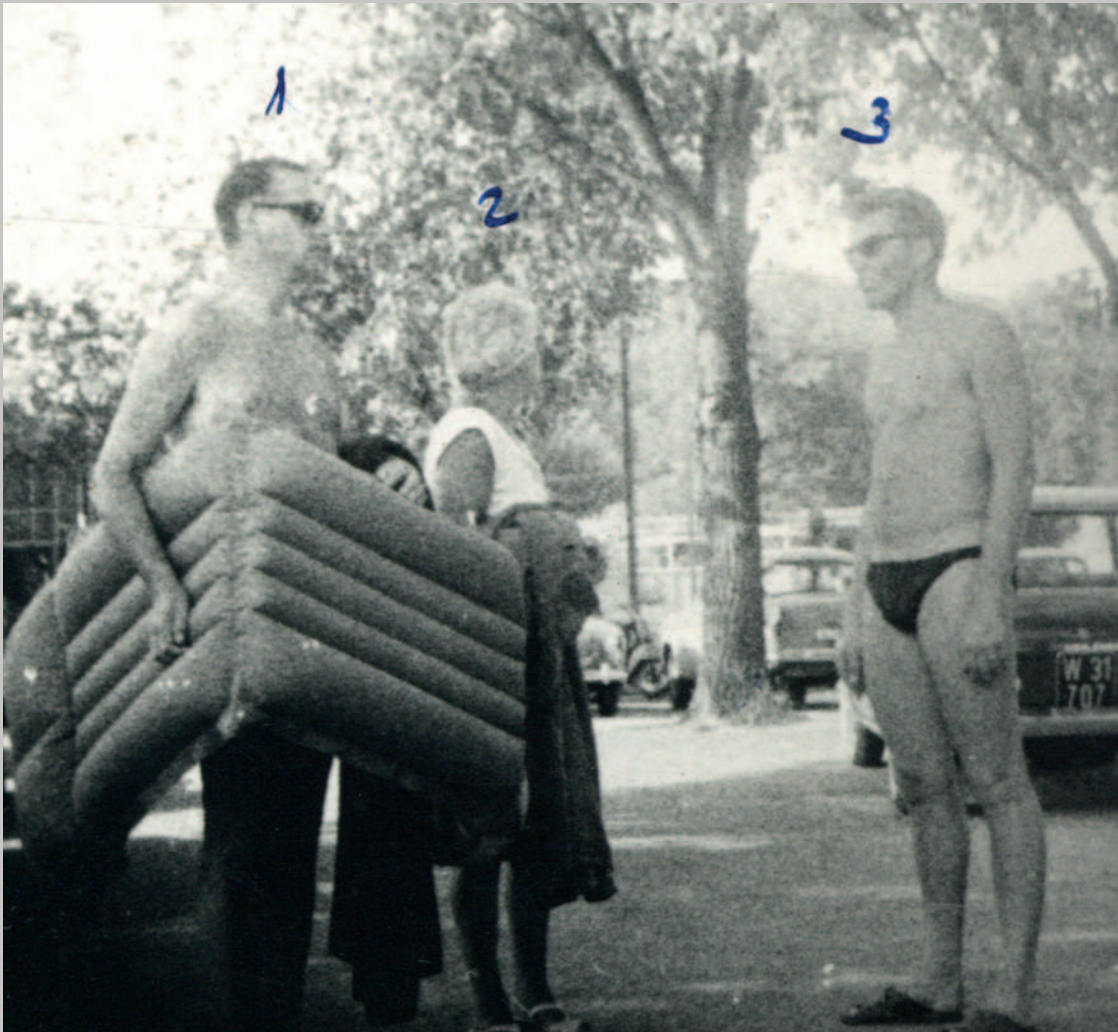
Vonalon: **Hívó Gaál.**
Külső fél: **Hívó: Ottó Ferenc /hívó/**
Felvétel ideje: **VI. 3. 8,12 h**
Nyelv: **magyar**

G: Halló.
O: Szervusz Pista.
G: Szervusz.
O: Most érkeztem be Gödöllőről.
G: Igen.
O: Te Pistám, holnap este ráérek és holnap szeretném, hogyha beszélgethetnénk. Lehet?
G: Csakhogy holnap mi nem vagyunk itthon, este, de délután esetleg igen.
Megbeszélük, hogy holnap délután 3 órakor Ottó felkeresi Gaált.
Elköszönnek.

ÁBTL - 3.1.5. - 0-11803/7

Jelentés egy 1960-os telefonlehallgatásról.

ÁBTL - 3.1.5. - 0-8-143/1

1. "Moha"
2. "Feleség"
3. "Gyerek" külföldi barátja.

szerepel: "Moha" 9. jelentésében.

készült: Tihanyban a Motel előtt.

ÁBTL – 3.1.5. – O-12344/14

Egy „célszemély” követése során készített felvétel és annak hátlapja

[A MEGFIGYELÉS]

A „célszemélyek” megfigyelésének az évek során számos módszere alakult ki a fedett ingatlanokból való kukkolástól kezdve az álcázási technikákon keresztül a mozgó követésekig. Az ilyen ellenőrzések

után a látottakról írásos jelentés készült, amit gyakorta fotókkal vagy idővel már mozgóképpel dokumentáltak.

BELÜGYMINISZTERIUM
II/9-III/V/I-b. osztály
69/1538-4 63.

„Szigorúan titkos!”
Figyelés kezdete: 7.00 h. 76
Figyelés vége: 23.00 h.

9. számú JELENTÉS
„M o h a” figyeléséről

BM. III/II. Csfség.
Tihany, 3. augusztus 3.
Budapest, 196

SZIGORÚAN TITKOS
Hatósági szám: 40-31-355/63
Szám: VIII/13
Lapok száma:
Ügyintéző:
-nak
-n

[...]
15.00 h-kor "Moha" kék fürdőköpenyben, bordó fürdő nadrágban, drapp szandálban "Feleség" társaságában kijött a MOTEL-ből és lassu léptekkel a strandra mentek, ahol többször megfürödve, napoztak, majd több fényképfelvételt készítettek. "Moha" a fürdés és napozás közben is figyelmesen nézegette a körülötte lévő embereket.
17.45 h-kor "Moha" felvette fürdőköpenyét és "Feleség" társaságában
17.50 h-kor bementek a MOTEL-ba. /Nem köv./

[...]
/: Földesi Jenő r.örgy.:/
osztályvezető.
/: Balázs János r.örgy.:/
osztályvezető.

Nyt.sz: 672/e-
G: Tj-né. 3 pld. 3 oldal.
K: 1 " III/II. Csfség. 3/a. aloszt. Som elvt.
2 " III/V. Csfség. I. oszt.

ÁBTL – 3.1.5. – O-12344/14

Részlet a figyelést összegző jelentésből

A személykövetésekkel megbízott „figyelősök” bázisa nem az ismert belügyi épületekben, hanem az úgynevezett konspirált körletekben volt, amelyeket különböző fiktív vagy valós vállalatokkal legalizáltak. A nyomozók az akciókban az aktuális szerepüket igazoló (fedő)okmányokat használtak. Ideiglenes álcázási lehetőségeik közé tartozott: városi ligetekben, játszótereken a parkőr, az ölelkező szerelmespár, a sportoló, a padon olvasó vagy a pázsiton heverésző fiatal, vízparton a horgász, forgalmasabb helyeken a posztos rendőr, a helyi közlekedési

vállalat forgalomszámlálójá. A huzamosabb ideig, akár hetekig tartó figyeléseknél hasznos módszernek bizonyult városokban a csatornázási munkálat, külterületen a különféle kutató fúrás „végzése”, ugyancsak vidéken a honvédségi egyenruhával, felszerelésekkel megrendezett katonai gyakorlat, táborozás. Külön kategóriába tartoztak a gépjárművek felhasználásával gyorsan létrehozható, ellenben rövid idejű konspirációt biztosító figyelőhelyek, úgymint a lerobbant, várakozó, parkírozó autók.

Sztereoszkópon keresztül látható filmrészlet egy 1966-ban készült követési filmből (ÁBTL – 4.9. F-II/7/2 a K-1783 sz. Báró fedőnevű dosszié 1. sz. melléklete)

A gyalogos követését végezhatték „láncalakban”, azaz a célszemély mögött, vagy a követett személylyel azonos útvonalon az úttest két oldalán haladva, gépkocsival, motorkerékpárral. Használhatták a megfigyelt mozgási irányával párhuzamos utcákat, tágas tereken pedig a „villalakú” taktikát, amikor jobbról és balról, illetve hátulról „közrefogták” a megfigyeltet. A mozgó személyek állófigyelésekor rögzített helyeken adóvevő készülékkel felszerelt operatív tisztek várták a kiszemelt elhaladását.

A rejtett ellenőrzéshez igénybe vettek K- és T-lakásokat, mivel ezeket az ingatlanokat nem csupán a hálózati személyek fogadására, hanem célszemélyek, objektumok időszakos figyelésére is használták. A követések során látottakról és a mozgás folyamatáról jelentés készült, elvárás volt a minél jobb minőségű vizuális dokumentáció készítése, ami olykor technikai korlátokba ütközött.

A „Szöcske” működés közben és a hordozható tároló láda
fotók: Tóth Eszter (ÁBTL)

„SZÖCSKE”

A fotón egy „Ёлка, Yolka, Jelka” névre hallgató, szovjet gyártmányú hordozható reprodukciós kamera látható, összecusukható állvánnyal, megvilágítással. A fényképezőgéppel ellátott dokumentummásolót a magyar állambiztonság a formája miatt „Szöcske” névre keresztelte. Jellemzően a titkos kutatás során használták nagyszámú fénymásolat gyors és

rejtett készítésére. Ezen felül a postaküldemények ellenőrzésekor is használták, egyrészt a surlófényes átvilágítás, másrészt a másolások kapcsán. (Surlófényben láthatóvá válik például a lap felszíni egyenletlensége, az átfestések, a vízzel rajzolata, a benyomódottsága stb.)

„Szöcske” összecusukva

A dokumentummásoló A/4 méretű asztallal rendelkezett. Kétoldalt 1-1 kb. 100 wattos hosszú égővel, ami hosszabb használatkor jelentősen felmelegedett. Ilyenkor a berendezést a túlhevült fém alkatrészek miatt nem volt egyszerű összezárni.

Jelenet az operatív technikai rendszabályok és módszerek alkalmazása c. filmből
BM Filmstúdió (Nemzeti Közszoigálati Egyetem)

A megvilágítás 220 voltról üzemelt. Középen az állvány tetején a fényképezőgép látható. Saját töltésű kazettákkal 400 negatív felvételt (18x24 mm) lehetett készíteni. (Eredetileg a teljesítmény 100 felvétel volt.)

A filmkazetta alacsony érzékenységű fekete-fehér reprodukciós filmet (10 ASA) tartalmazott.

A filmtovábbítás mechanikus volt, kézzel kellett tekerni, az expozíciót expozíciós zsinórral végezték, de volt a géphez lámpedál is, azzal gyorsabban lehetett dolgozni és nem foglalta le a kezét az expozíció. Az exponált filmet az egykori szolgálatok saját laboratóriumukban, saját technológia alapján hívták elő.

ZÁR ALATT BÜNTETÉS KISZABVA

[ÁLLAMVÉDELMI BÖRTÖNÖK ÉS TÁBOROK]

A politikai rendőrség hatalmának növekedését jól jelezte, hogy idővel fennhatósága alá került több börtön Budapesten és vidéken is. Ezekben a büntetés-végrehajtási intézményekben az ÁVH lett az úr, az ott raboskodók sorsa pedig még rosszabbra fordult.

Az államvédelem kezében külön „fegyver” volt továbbá az internálás. Ez esetben ugyanis bírósági ítélet nélkül lehetett elzárni szinte bárkit a külvilágtól. A táborok megpróbáltatásait az örök kegyetlensége, a kényszermunka a végetekig fokozhatta.

Zár alatt

A recski tábor területén fellelt korabeli lábbeli és szögesdrót, illetve a bányából származó kövek
fotó: Kovalovszky Dániel

Fényképfelvétel a recski táborról a drótkerítésen keresztül
(Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtára.)

Titoktartási nyilatkozat a táborban történekről,
1953.09.18.

117

Név: *Székács Sándor*
 szül. hely: *Rakoscsaba*
 1913. dec. 13.
 Anyja neve: *Benyarszky Erzsébet*
 Hova távozik: *Páty*
 nyilatkozat

Tudomásulveszem, hogy az internálótáborral és a táborban lévő
 személyekkel kapcsolatos minden hír, vagy adat "állami titok"
 képez. Az "állami titok" megsértését a Magyar Népköztársaság
 Elnöki Tanácsának 1951. XII. sz. é. rendelete 10 évig terjedhető
 börtönbüntetéssel súlytja - amennyiben a cselekmény súlyosabban
 nem minősül.

Kelt: *Recsk. 1953. szept. 18.*

V-249

Székács Sándor

aláírás.

ÁBTL - 3.1.9. - V-249

Terveilyt Siron perinte
 1948 vu. 20 - on 2 fopda alluuväie kor as ältala
 kirsuunemi mündikelt larelat taliettol
 koregaim. 1948 vu. 12 - in elvjesi folve-
 marotseie as elvjetat fuvies lopot adatt
 he erant, loy, a korevorenollen ti lott
 moiden magonol rojta getett namselji
 okunaryit birtan rogo elh helyre
 fudja elvejtem. 1948 vu 20 - in
 foudrolatoran slokikitea roket kie-
 nelt mag. Kijelautatte hiulolgetaie
 alkalluuvol, loy adando alkalluuvol
 is miet magkisele a roket
 Siron perinte indokot, mast
 sammi jauliast nem untat is, mint
 velt krtans tint folcorott mietekken
 tudatolikon van erokkureje ~~lout~~
 nijos kovelkes mierzepnek.
 Kirehett fepiteh: 6x6 iore koutaroy
 15 mag kennej fohkelt magoloro inter-
 kedä, korppeu jauliastip ellando
 kais e, lölilukine alkalluuvol is

A Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányság Központi Internálótáborában készült
kézírásos feljegyzés Tabódy István fenyítéséről, 1948.

„Nevezettet megkellett [sic!] fenyíteniem, mert 1948. VII. 30-án a fogda ellenőrzésekor egy általa kicsempészni szándékoltt levelet találtak közegeim. 1948. VIII. 12-én előjárói félrevezetésére egy elrejtett fűrészlapat adott le, azért, hogy a táborrendben tiltott módon magánál rejtegetett személyi okmányait biztonságosabb helyre tudja elrejtetni.

1948. VIII. 20-án fondorlatosan előkészített szökeést kísérelt meg. Kijelentette kihallgatása alkalmával, hogy adandó alkalommal ismét megkísérli a szökeést. Szigorú fenytitése indokolt, mert semmi javulást nem mutat és mint volt katonatiszt fokozott mértékben tudatában van cselekménye súlyos következményeinek.

A magyar rendőrség
fogház- és toloncügyosztályától

kapitányaság
kapitányasága

Tolonclevél

Személyleírása:

Születési helye: _____

Illetőségi helye: _____

Megye: _____

Kora: _____

Állapota: _____

Foglalkozása: _____

Öltözete: _____

száma _____

Tornéja: _____

Arca: _____

Haja: _____

Színe: _____

Orra: _____

Bajusza: _____

Különös ismertetőjelei: _____

Beszéd: _____

Az eltoloncolás oka:

19... év ... hó ... n ...
egész területéről ... kitiltatván, tiltott visszatérés miatt került
elzárás kiűzése után ... koreztől

illetősektől helyére utasítatott, illetőleg ide szállítottatott

Kérem ezen tolonclevelet fennvezetett megérkezésként elismerésével ellátottan azonnal visszaküldeni.

19... év ... hónapján

Mellékelve ... rendőrfőnöke ...
Kas. 317. ... magyar rendőr

A Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányság Központi Internálótáborában készült
kézirásos feljegyzés Tabódy István fenyítéséről, 1948.

Kiszabott fenyítés: 6 x 6 óra kurtavas, 15 nap kemény fekhely (2 hónap kedvezmény elvonással való fenyítéstől kivételesen eltekintek leromlott egészségi állapotára való tekintettel), megelőző intézkedésképpen javulásáig állandó kéz és lábbilincz alkalmazása és a fogdaelkülönítés további fenntartása.”

Állambiztonsági Büntetőintézet
Budapest. VI/2. III. osztály

" Szigoruan titkos! "H"

Tárgy: Kimutatás azon elítél-
tekről, akik az év
április 1-től az inté-
zetben ki lettek végéz-
ve.

K i m u t a t á s .
Budapest, 1952. augusztus 28.

Kimutatás az Állambiztonsági Büntetőintézet saját nyilvántar-
tásában lévő, valamint a Budapesti Megyei Bíróság által ide-
szállított, azonban nyilvántartásban nem vett elítéltekről, me-
lyek 1952. április 1-től, augusztus 28-ig köztőlálal ki lettek
végezve.

A kimutatás havonkénti részletezése az alábbi:

Április hónapban:

Jándrión Ferenc	Kémkedésért.
Bajcsi József	Háborusbűnös.
Holkó István	Háborusbűnös.
Varga József	Megyei Bíróság által ide szállított ítélet végrehajtására. Háborusbűnös.

Május hónapban:

Nagasházy Ádám	Szervezkedés, kémkedés.
Sallay Ernő	Szervezkedés.
Illés Mihály	Szervezkedés.
Mikes József	Szervezkedés.
Farkas Sándor	Háborusbűnös.
Tóth Illés	Háborusbűnös.
Tóth János	Háborusbűnös.
Tóth István	Háborusbűnös.
Petrus Gyula	Háborusbűnös.
Iványi Bálint	Háborusbűnös.

Június hónapban:

Sörös István	Háborusbűnös.
Vizi László	Háborusbűnös.
Licskai József	Háborusbűnös.
Molnár István	Megyei Bíróság által ide szállított ítélet végrehajtására. Iratai nincsenek.

./.. ÁBTL - 2.1. - XII.t. - 73-4175/1952

Fényképfelvétel a Kozma utcai
Gyűjtőfogházzal még mielőtt átvette
volna azt az Államvédelmi Hatóság
(Magyar Nemzeti Múzeum
Történeti Fényképtára)

Kimutatás az Állambiztonsági Büntetőintézetben
1952. április 1-től kivégzett személyekről (részlet)

Állambiztonsági Büntetőintézet.
Budapest. VI/2. III. osztály.

" Szigoruan titkos"V"

Tárgy: Napi hangulat jelentés
valamint az intézet elítélt-
jeinek számszerinti kimutatá-
sa.

8.) 109.9/83/1952

VI/2. Osztály Vezetőjének.

B u d a p e s t .

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. január hó 5-én.

Az intézet elítéltjei és őrizeteseinek hangulatában az elmúlt 24 órá-
ban különösebb változás nem állót be, még ma is beszélgetnek a kanadai
találkozásokról, azonban újabb nem jött fel.

A kisfogházban elhelyezett 33-as L.G. elítélt étkeztetése továbbra is
gumicsővön történik, viselkedése elég nyugodt, bár nemi részét többször
elkötí.

A női elítéltek több esetben fordultak az osztályvezetőkhez kérelemmel,
munkát kértek, valamint könyveket a tanuláshoz, az a kérésük hogy az inté-
zetvezetősége tegye lehetővé számukra az orosznyelvtan tanulását, amely-
hez könyveket kérnek.

24. tkvsz. Bakos Vilmos, elítéltet megkellet fenytetni azért mert azt a
kijelentést tette hogyha ötött másik munka hejre tesszik dolgozni, akkor
kanalat és üveget fog lenyelni, ezért 2.szer 6. orai kurtavasra lett meg-
megfenytítve.

55. tkvsz. Novák István, elítéltet mert szemtelenül viselkedett az ör elv-
társsal, és a munka alól kiakarta magát vónni 2.szer 6 orai kurtavasra
lett megfenytítve.

930. tkvsz. Nagy Gy. István, elítéltet megkellet fenytetni mert a munkát
megtagadta 10. napon keresztül minden másnap 6 orai kurtavasra és minden
másnap rövidkosztra, amely fenytítést a mai napon is végrehajtottuk rajta.

Az intézetben elhelyezett elítéltek és őrizetesek teljes létszáma: 991. fő.
ebből szigorú őrizetes: 4. fő. 1. férfi és 3. nő. Kihallgatáson távol van
5. fő. Korházba van: 8. fő. Étkezési létszámunk: 978. fő.

A foglalkoztatottak száma: 895. a nemdolgozó elítéltek száma összesen:
483. fő. ebből férfi: 438. fő. és 45. fő nő.

Az intézetben belül lévő ipari vállalat vezetősége, a tervmunkán történt
változásokra hivatkozva a foglalkoztatottak számát csökkentette, az inté-
zet vezetőségéhez átiratban küldte meg azoknak az elítélteknek számát és
nevét, amelyeknek leváltását kérték, melyet ebben a formában elfohadni nem
tudtunk, azt látva hogy ők ezzel provokálni akarnak, ezért mindazokat, amely-
nek leváltását kérte a vállalat mi úgy eszközöltük hogy nem névszerint
hanem számszerint csökkentettük a létszám kiadását.

Az intézetben belül egyéb jelentésre méltó esemény nem történt.

Nagy János.
év. szds.
Intézetvezető.h.

ÁBTL - 2.1. - XII.t. - 103-Gy-83/1952

Napi hangulatjelentés, valamint létszámkimutatás a fogvatartottakról, 1952.01.10.

ISMERJE BE!
[A VIZSGÁLAT]

A politikai bűncselekményekben indított nyílt nyomozások célja az elkövető személyének és az elkövetés módjának, eszközeinek, indítékainak a nyílt

feltárása, a vádemeléshez szükséges bizonyítékoknak a megszerzése volt.

Államvédelmi Hatóság.
VI/4-osztály.

Szigoruan bizalmas!

Szolgálati jegy
Budapest, 1953. március 3.

Zsidi ezredes elvtárs utasítására az alábbi három személyt helyezze el a fogdában:

Őrizetesként: Schmidt Sándort a 116-os cellába,
Heinrich Henriket a 118-as cellába,

Előállítottként: Dzsida Lászlót a 211-es számú cellába.

Kiss László
áv.szds.

Fogda Parancsnokának!

ÁBTL – 3.1.9. – V-110208/35

1953. március 3-án kelt szolgálati jegy három személy, köztük Schmidt Sándor fogdába helyezéséről

Vargha Béla mérnök és társai ellen szabotázs vádjával indítottak nyomozást. Az őrizetbevétel után lefényképezték őket. Az ügyben keletkezett néhány rabosítási fotó.

Esztók Zoltán
(ÁBTL – 3.1.9. – V-110208/41)

Hansági Imre
(ÁBTL – 3.1.9. – V-110208/1)

Kelemen Ferenc
(ÁBTL – 3.1.9. – V-110208/28)

102-2044/33-
ÁLLAMVÉDELMI HATÓSÁG

60563 sz. HATÁROZAT

A határozat felmutatóját megbízom, hogy a B. P. 98., 169. és 177. §-ai alapján

Schmidt Sándor
név

Bp. II, Dorozska u 17
lakost
cím

állítsa elő és tartson lakásán és munkahelyén ház-
kutatást.

Az Államvédelmi Hatóság
Vezetője rendeletéből:

P. H.

aláírás

Budapest, 1953. március 18.

ÁBTL – 3.1.9. – V-110208/35

1953. március 18-án hozott határozat házkereséséről
és Schmidt Sándor előállításáról

Államvédelmi Hatóság
VI/1-c. a.l.o.

S z o l g á l a t i j e g y .
Budapest, 1952. december hó 7.-én.

Kérem M o h i R e z s ő őrizetéstől a további uatsításig az ebédadagját megvonni és cellájában állíttatni.

Béla. Béla
Kapitány Lajos
áv. szds. oszt. vez.

A Fogdairoda Vezetőjének.

ÁBTL - 3.1.9. - V-110208/28

1952. december 7-én kelt utasítás Mohi Rezső ebédadagjának megvonásáról

1952. december 17-én kelt kihallgatási terv Mohi Rezső kihallgatásához

Tárgy: Mohi /Mayer / Rezső 19. kihallgatásához.

Kihallgatási terv.
Budapest. 1952. december 17.

A kihallgatását 6 órára tervezem.

Mohit a kártevés elkövetésénél alkalmazott tudatosságát boncolgatom.

Feladat:

Mohi tudatosságát bebizonyítani, a népi demokratikus rendszer elleni tevékenysége végrehajtásában.

a./ Mikor és ki nevezte ki a felszabadulás után.
b./ Kinevezés tartalma és hogyan valósította azt meg.
c./ Milyen adatokat adott a MÁK-nak.
d./ Hogyan szolgálta ki a tőkéseket az államosításig.
e./ Az államosítás után.

Dokumentáció.

Rehling Konrád által 1945 április 30-án irt meghatalmazása, melyben Mohi Rezsőt bányagazgatónak nevezte ki.

Magatartás:

Kemény, szigorú.

Engedmény:

Kezét mozgathatja.

Eredmény:

A tudatosságát bebizonyítani nem tudom.

Változás:

Nem történt.

Kihallgatási idő:

6 óra 45 perc.

Sz/1.

*Kéni Zoltán
áv. f. l. d. g.*

ÁBTL - 3.1.9. - V-110208/28

A vizsgálati eljárást általában előzetes terv alapján folytatták le, és meg kellett, hogy feleljen a törvényességi követelményeknek. Ezek azonban nem mindig érvényesültek, így bizonyos időszakokban

általános volt a gyanúsítottakkal szemben alkalmazott fizikai és pszichikai erőszak. A nyomozás befejezése után a gyanúsítottat a legtöbb esetben vádemelésre átadták az ügyészségnek.

179. sz. jelentés
dr. Kelemen Ferenc fogdai magatartásáról.
Budapest, 1953. június hó 10-én.

Hangulata.

"Még nem fordult elő az életemben, hogy ennyire nem ismertem volna ki magamat valamiben"- állapította meg Kelemen keddi rövid kihallgatása után. Hosszadalmasan magyarázta, hogy mért annyira érthetetlen számára helyzete.

ÁBTL - 3.1.9. - V-110208/41

179. sz. jelentés dr. Kelemen Ferenc fogdai magatartásáról (Részlet fogdaügynöki jelentésből, 1953.06.10.)

Államvédelmi Hatóság.
VI/4-c. aloszt.

Szolgálati jegy
Budapest, 1953. június 1.

Kérem M o h i Rezső őrizetést f. hó 3-án 14 h-ig sötétzárkába helyezni.

Kiss László
Kiss László av.szds.
alosztályvezető.

Fogdairoda Vezetőjének!

ÁBTL - 3.1.9. - V-110208/31

Utasítás Mohi Rezső őrizetes sötétzárkába helyezésére

ÁLLJ! ÁLLAMHATÁR! [„A VASFÜGGÖNY”]

A második világháború után Magyarország a győztes hatalmak egyezsége szerint a szovjet érdekszféra része lett. Az egyre erősebb hidegháborús hangulatban a nyugati, illetve a déli határszakaszon megépült a „műszaki zár”. Leereszkedett a „vasfüggöny”, megtörtént az ország hermetikus, vagy ahogy a korabeli szervek jellemezték, résmentes lezárása. A világ ideológiai kettéosztottsága tehát fizikai formát öltött.

A Rákosi-diktatúra brutalitása, a teljes elzárkózás politikája, az utazások korlátozása következményeként többen kényszerültek az ország illegális elhagyására, korabeli szóhasználattal élve a disszidálásra. A kommunista hatalomátvétel után mind a határvédelem, mind pedig az útlevelügy az államvédelemhez került. Az átgondolatlan gazdaságpolitika, az esztelen iparosítás hiánygazdaságot eredményezett, ez pedig kedvezett a határ menti áru- és embercsempészetnek, amelynek megakadályozása szintén a politikai rendőrség feladata volt.

A Nagy Imre névvel fémjelzett „új szakasz” politikájának köszönhetően könnyítések kezdődtek az utazások és az útlevelhez jutás terén. 1956 őszére pedig felszedték a határ menti aknamezőt is. Az aknazár megszüntetése tette lehetővé, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc alatt és után közel 200 ezren a zöldhatáron keresztül elhagyják az országot. Az 56-os eseményeket követően azonban a nyugati határra ismét aknamezőt telepítettek.

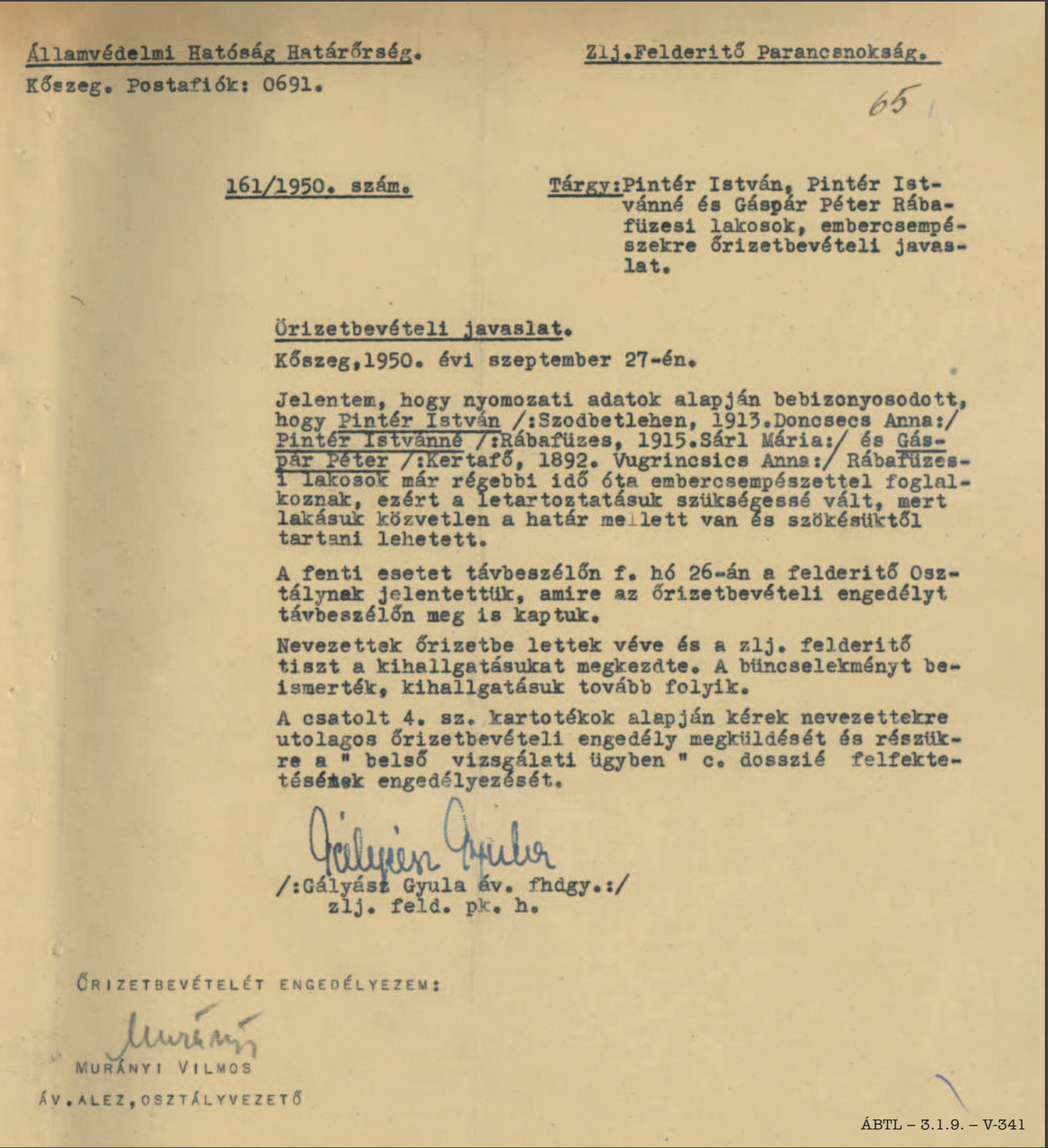
Nagy Ferenc és Szabó Miklós a magyar-osztrák határ
ausztriai oldalán 1956 nyarán
(ÁBTL – 3.2.1. – Bt-255/4)

A világpolitikában bekövetkező enyhülésnek köszönhetően a magyar politikai vezetés döntött az aknazár megszüntetéséről, valamint egy korszerűbb határvédelmi rendszer kialakításáról. A kádári konszolidáció hatására a hatvanas években új lendületet kapott az idegenforgalom is.

EMBERCSEMPÉSZEK

A rendszerváltozás idején a műszaki zárat is teljesen lebontották, vagyis végérvényesen felgördült a „vasfüggöny”.

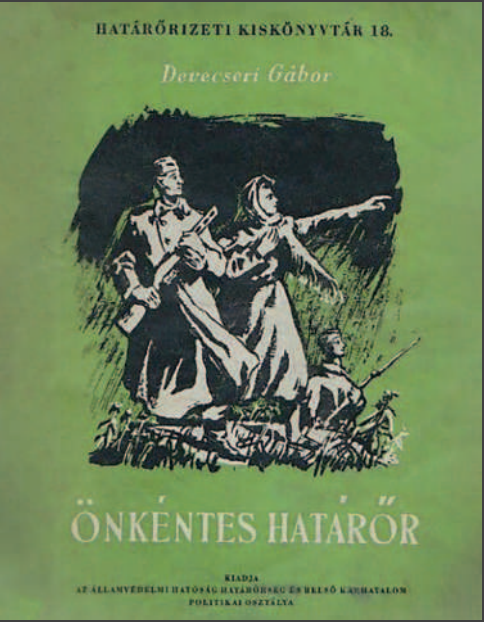

EGY „SZÉPIRODALMI” ALKOTÁS

Devecseri Gábor (1917-1971) magyar költő, író, műfordító, klasszika-flológus. Nevével az Iliász és Odüsszeia olvasásakor találkozunk, az ő fordításában ismerhetjük meg Homérosz műveit. Kevésbé ismert, hogy 1948-1954 között őrnagyi rangban oktatott irodalmat a Magyar Néphadsereg Tiszti Akadémiáján.

ÚTLEVELEK

A szocialista rendszerben a külföldi utazásokat is szigorúan szabályozták. A polgárok kiutazási kérelemmel fordulhattak az illetékes szervhez, de az utazás lehetőségét indoklás nélkül meg lehetett tagadni.

ÁLLAMVÉDELMI HATÓSÁG VEZETŐJE PARANCSA

Budapest, 1949. évi december hó 30-án.

A magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 4353/1949/268/M. T. sz. rendelete alapján a Határőrség a Honvédelmi Minisztérium szervezetéből kiválik és az Államvédelmi Hatóság kötelékébe megy át.

A Határőrség átadása az Államvédelmi Hatóság kötelékébe a határszolgálat különleges tulajdonsága és az államhatár fokozottabb őrzésének megerősítése szempontjából történik.

Az Államvédelmi Hatóság által a Határőrség átvételére kiküldött bizottság, a Honvédelmi Minisztérium által a Határőrség átadására kiküldött bizottság 1949. december hó 31-i átadási, illetve átvételi jegyzőkönyve alapján az Államvédelmi Hatóság a Határőrséget 1950. január hó 1-vel veszi át.

PÉTER GÁBOR av. altábornagy s. k.
Államvédelmi Hatóság Vezetője.

Az 1963-ban történt disszidálásokról

III/I. (6719-587/64. febr. 11.)

1963-ban összesen 232 fő disszidált, 65 fővel több, mint az előző évben. A 232 személy közül 36-an illegális uton hagyták el az országot /ezek az alábbi statisztikában nem szerepelnek/, 196-an pedig turista, egyéni, vagy hivatalos utlevél segítségével. A megnövekedett utasforgalom adataival összefüggésben a disszidálások száma a következő képpen alakult:

	kapitalista országokba utazók száma	disszidáltak száma	% arány
1960	42 460	144	0,34
1961	46 545	137	0,29
1962	62 766	167	0,26
1963	126 115	196	0,15

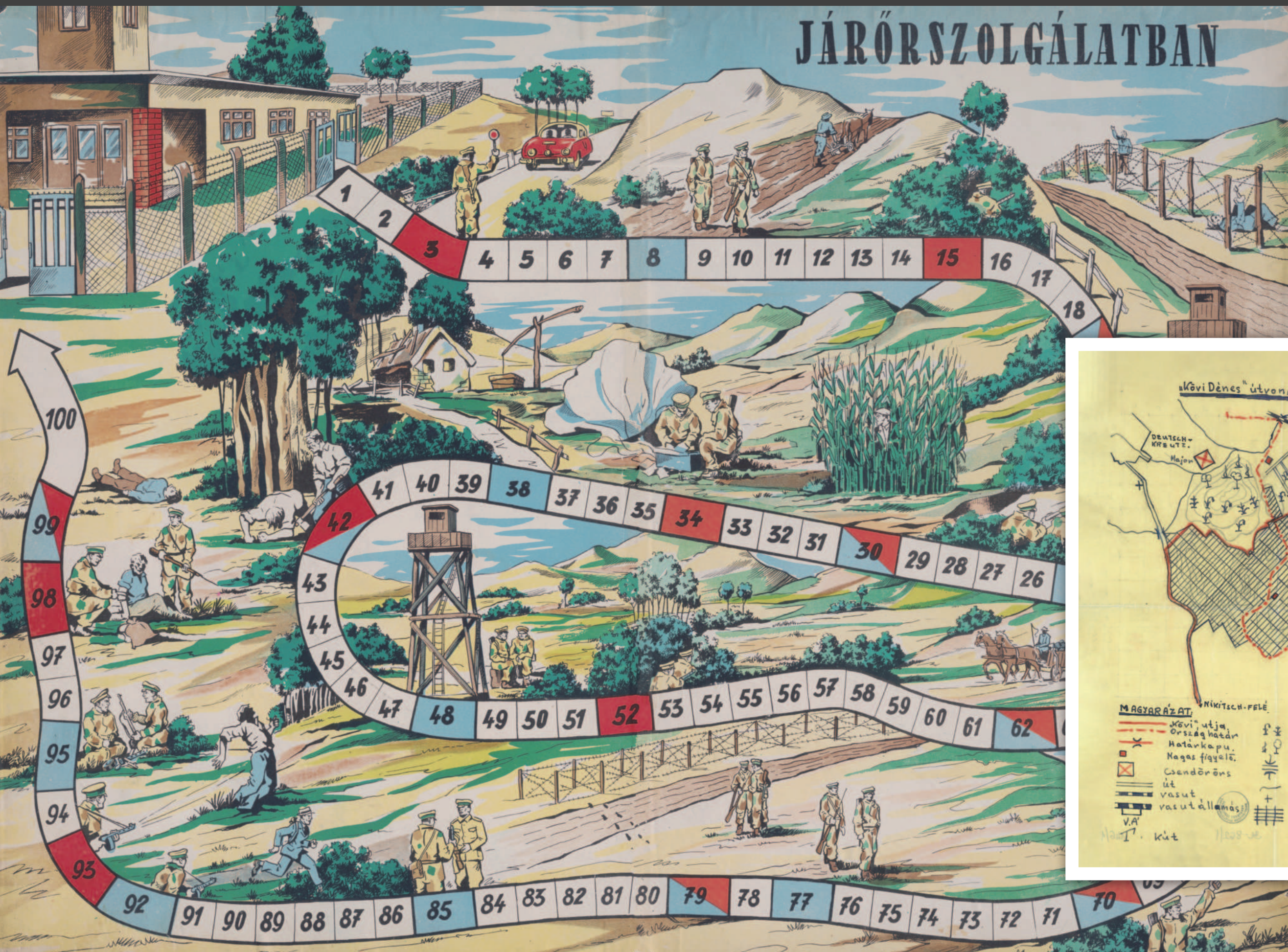
1960 óta a disszidálások száma abszolút számokban ugyan emelkedett, százalékos arányban csökkenő tendenciát mutat.

Figyelemre méltó, hogy 1963-ban a disszidáltak között számos magas képzettségű szakember van: 15 mérnök, 13 orvos és 17 egyéb magasabb képesítésű személy. /Az elmúlt négy évben 58 orvos, 50 mérnök, 27 minisztériumi dolgozó, 22 tudományos kutató, 14 iskolai tanár és sok ipari szakmunkás disszidált./ Az 1963-ban disszidáltak között 10 MSZMP-tag és 40 KISZ-tag van.

A disszidálások okait vizsgálva közel 100 főnél az alábbi indokok játszottak közre:

- nagyobb érvényesülés reménye	31 fő
- rokonokhoz, szülőkhöz, gyermekekhez, jegyesekhez kerülés	29 "
- rossz családi élet	12 "
- felelősségrevonástól való félelem	5 "
- kalandvágy	8 "

Társadalmi rendszerünkkel való szembenállás, mint tényleges ok csak 2 főnél merült fel.

Járőrszolgálatban című „társasjáték”
Másolat, az eredeti dr. Sallai János
tulajdona

Egy külföldre „átdobandó”
ügynök útvonala

ÁBTL - 3.2.1. - Bt-862/1

ÁLLAMVÉDELEM – ÁLLAMBIZTONSÁG

[A SZERVEZET]

államvédelem -
állambiztonság

A MÁVAG munkásai csapatzászlót adományoznak a BM ÁVH-nak 1949. április 26-án
(Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtára)

PÁRTIRÁNYÍTÁS ALATT

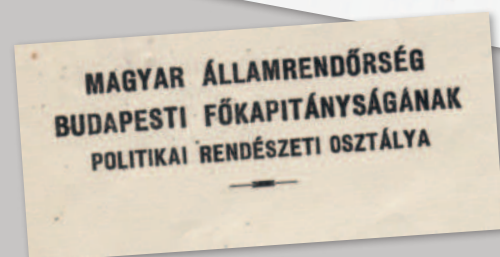
A politikai rendőrség már 1945-ben, születése pillanatában erőteljes kommunista befolyás alá került. Irányítását kezdetben a pártvezetés egy szűkebb köre, végső soron Rákosi Mátyás gyakorolta. 1953 után a pártfelügyelet az addigi informális helyett szabályozottabb,

intézményesített keretek között zajlott. Egy valami azonban nem változott: az állampárt egészen a rendszerváltásig szoros ellenőrzést gyakorolt az állambiztonság működése felett, amely mindvégig a diktatúra fenntartásának egyik meghatározó pillére maradt.

Az ÁVH díszszázada zárt alakzatban vonul a budapesti Dózsa György úton 1950. április 4-én. A bábáskodók ekkor láthatták először együtt masírozni az egyenruhájuk jelzései alapján „zöld ávosoknak” nevezett határőröket és a „kék ávosoknak” titulált karhatalmistákat.

(Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtára)

ÚTBAN AZ ÁVH FELÉ

A politikai rendőrség 1945 és 1950 között eleinte az államrendőrség részeként területileg megosztottan (főváros-vidék) működött, majd országos hatáskörűvé vált. 1948-tól mint a Belügyminisztérium alá

tartozó hatóság végezte tevékenységét. Mindeközben állományának létszáma folyamatosan növekedett, feladatkörei bővültek.

Magyar államrendőrség budapesti főkapitányságának politikai rendészeti osztálya

Minősítési lap

Név P é t e r G á b o r
Rangja osztályvezető fk.helyettes
Születési hely és év Ujfehertó 1906.
Anyja neve Metzner Róza
Családi állapota nős
Gyermekeinek száma _____
Szolgálatbalépésének napja 1945.II.1.
Kinevezésének napja és száma _____
Iskolai végzettsége 4 elemi
Nyelvismerete _____
Mikor, milyen rendőrségi tanfolyamot végzett? _____
Melyik politikai párt tagja és mióta? M.K.P.

Személyleírása :
Testmagasság _____ cm.
Hajszín _____
Szemszín _____
Sajátos ismertetőjel _____

ÁBTL – 2.1. – VI/1-f

MAGYAR BELÜGYMINISZTER

Szám: 219.178/1948.B.M. IV./1.-a.

A Köztársasági Elnök Ur 1948. évi január hó 23. napján kelt 803/1948.számú elhatározásával Önt soronkívül az Államrendőrség 1. fizetési fokozatába az I. állomány-csoportba 1948.évi január hó 1. hatállyal

rendőraltábornaggyá nevezte ki.

Illetményeinek folyósítása iránt egyidejűleg intézkedtem.

Ranghelyének megállapítása ügyében később fogok határozni.

Budapest, 1948. évi január hó 21. napján.

Rajcsányi László

Péter Gábor urnak,
rendőrvezérőrnagy.

B u d a p e s t.

ÁBTL - 4.7.1.

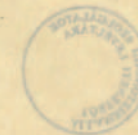
274.962/1948.B.M.IV/1-a.

Altábornagy Ur !

Önt a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságának vezetésével megbízom azzal, hogy kiadmányait a "miniszter helyett" írja alá.

Budapest, 1948.évi szeptember hó 6.napján.

Rajcsányi László

Péter Gábor Urnak,
Rendőraltábornagy.

B u d a p e s t

ÁBTL 4.7.1. Péter Gábor személyes iratai

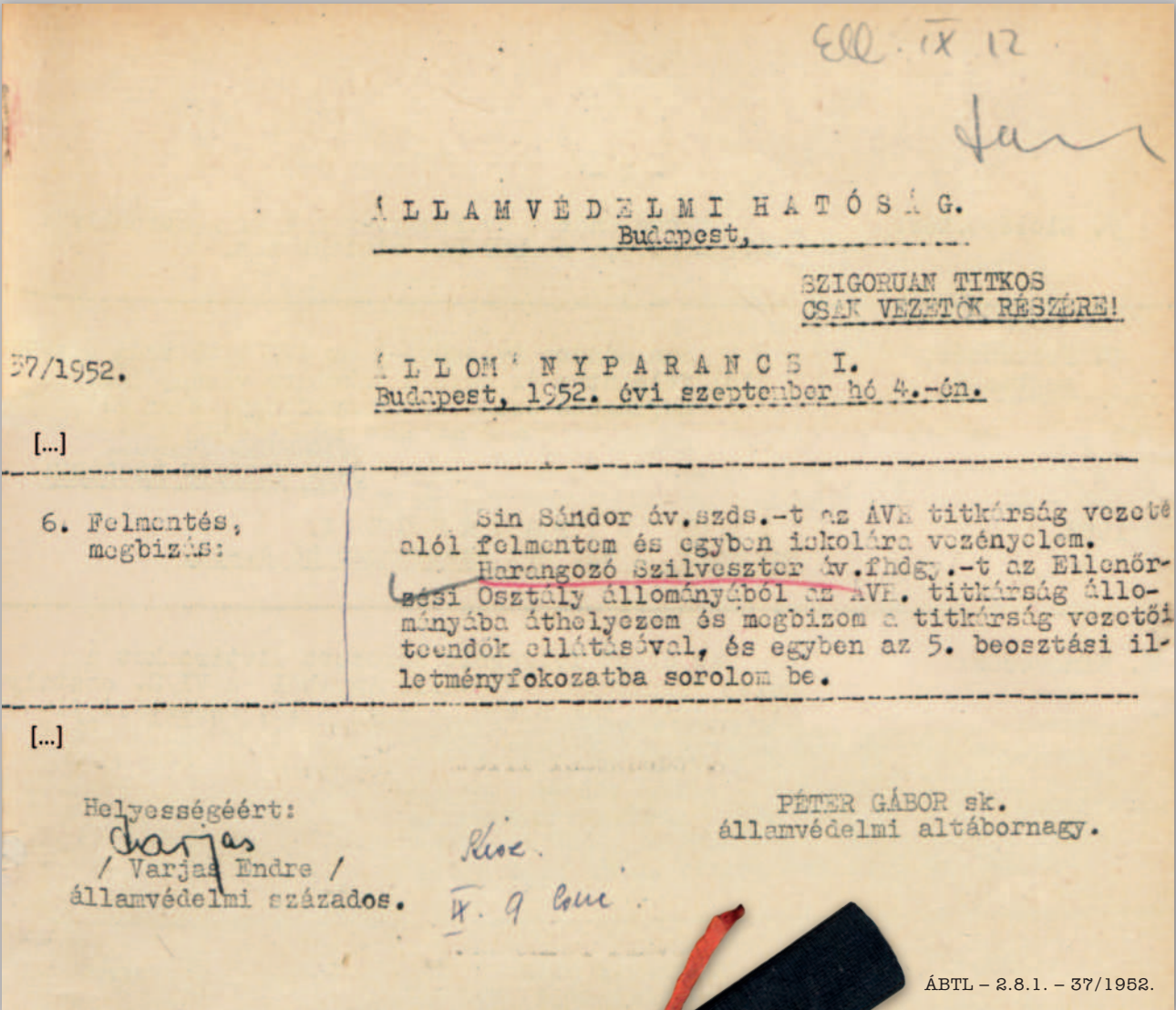
ÁBTL - 4.7.1.

TOTÁLIS ELHÁRÍTÁS

A Rákosi-korszak politikai rendőrségének „csúcsidőszaka” az 1950 és 1953 közötti, a Belügyminisztériumtól függetlenített Államvédelmi Hatósághoz köthető. A hatalmasra duzzasztott állomány és besúgó-hálózat még szélesebb körű erőszakalkalmazást tett lehetővé.

Péter Gábor névbélyegzője
fotó: Sváby Enikő

Harangozó Szilveszter áthelyezése
titkárságvezetőnek 1952-ben

ÁLLAMVÉDELEM ELREJTVE

1953 nyarától az államvédelem újra a Belügyminisztérium kereteiben működött, abban mintegy elrejtve, de valójában „megszállva” azt. Így érte az 1956-os forradalom és szabadságharc is.

A Belügyminisztérium feldíszített épülete a Roosevelttér (ma Széchenyi István) téren 1952-ben. A következő évtől egészen a rendszerváltásig az épület az államvédelmi szerveknek is otthont adott.

(Fortepan, Magyar Rendőr)

10-50/1506/54

SZIGORÚAN TITKOS!

1. sz. példány

A BELÜGYMINISZTERIUM SZEMÉLYZETI FŐOSZTÁLY VEZETŐJÉNEK
3039. számú

PARANCSA

A SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYRA VONATKOZÓLAG

Budapest, 1954. év hó 26 -n.

Áthelyezem: HARANGOZÓ SZILVESZTER av főhadnagyot /1929. Szaszko Rozália/ 1954 november 1-i hatállyal a BM. IV/4. alosztályra főoperatív munkásnak, egyben felmentem a BM. Titkárság tájékoztató alosztály vezető helyettesi beosztásából.
Beo ill.fok: 1o/1.

Tarais

Adó: Csuka Lajos av.hdgy.
elte: Fekete Zsigmondné av.hdgy.
1954. X.18-án.

Ács Ferenc/
államvédelmi ezredes.
Főosztályvezető.

A MINŐSÍTÉS MEGSZÚNT
a 2003. évi III. tv. 12. § (6)
bekezdésére figyelemmel.

ÁBTL – 2.8.1. – 3039/1954.

Harangozó Szilveszter áthelyezése a BM IV/4. alosztályra

A MEGTORLÁS APPARÁTUSA

A Nagy Imre bejelentését követő napokban az államvédelmi szervek felbomlottak, az állomány elhagyta állomáshelyét. Voltak, akik a forradalom elleni támadásra készülő szovjet csapatokhoz csatlakoztak, míg mások bujkálni kényszerültek és sokan a forradalmárok fogságába estek. A forradalom leverését követően, a kezdeti kölcsönös bizalmatlanság ellenére a kádári vezetés és a volt ávéhások hamar

egymásra találtak, így a politikai rendőrség gyakorlatilag belőlük, kisebb részben pedig odahelyezett korábbi pártmunkásokból jött létre. Az állambiztonsági szervek kezdetben az ORFK, 1957 áprilisától pedig a BM II. Főosztálya keretében működtek. Tevékenységük gerincét a forradalmárok felkutatása és ügyeik kivizsgálása képezte.

Országos Rendőrfőkapitányság
II. Főosztálya.

Belügyminisztérium.
II. Főosztály.

Az iratok fejléce
1956 és 1962 között

Harangozó Szilveszter
igazolványképe
(ÁBTL – 2.8.1. – 13834)

BEÜGYMINISZTERIUM

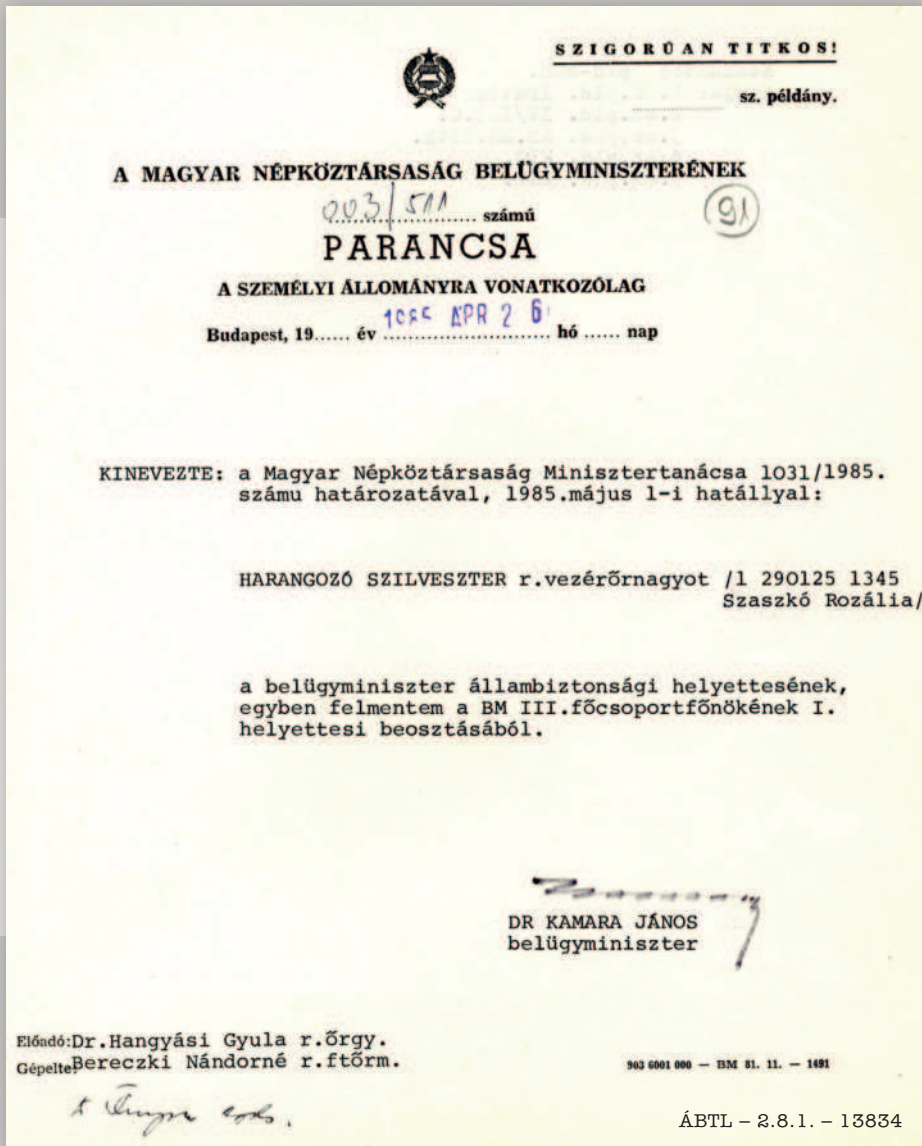
Eskütételi jegyzőkönyv

Harangozó Szilveszter rny. szds.
/19291 Szaszko Rozália:/
En a dolgozó magyar nép fia esküszöm, hogy a Magyar Népköztársaságnak hűséges öre leszek.
A Népköztársaság Alkotmányához, törvényeihez és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány rendelkezéseihez hiven, becsülettel teljesítem kötelességemet. Előljáróim és feljebbvalóim parancsainak engedelmeskedem.
Esküszöm, hogy hazámnak, a szocializmust építő Magyar Népköztársaságnak, dolgozó népünk hatalmának és rendjének hűséges és tántoríthatatlan őrzője és védelmezője leszek minden ellenséggel szemben, ha kell életem és vérem feláldozásával is.
Esküszöm, hogy előjáróinkat, zászlóinkat és elvtársaimat megvédem, fegyvereinket és egyéb harci eszközeinket el nem hagyom. A szolgálati ismereteket elsajátítom. Példaadóan viselkedem és a fegyelmet minden törvényes eszközzel fenntartom. Alárendeltjeimről legjobb tudásom szerint gondoskodom, őket öntudatos hazafiakká és a proletár internacionalizmus harcosává nevelem.
Az állami és más népi vagyont megőrzöm és megőriztetem. Az államtitkot, a hivatali és szolgálati titkot hiven megőrzöm.
Szolgálatban és szolgálaton kívül egyaránt népünk igaz fiához méltó módon viselkedem, becsülettel élek és halok.
Ha pedig a törvényt megsértem, eskümet megszegem, sújtson a Népköztársaság törvénye és dolgozó népünk megvetése.
Budapest, 1957. július hó ... 1. nap.
Harangozó Szilveszter eskütevő
Csuka Lajos parancsnok

ÁBTL – 2.8.1. – 13834

Harangozó Szilveszter eskütételi jegyzőkönyve, 1957.

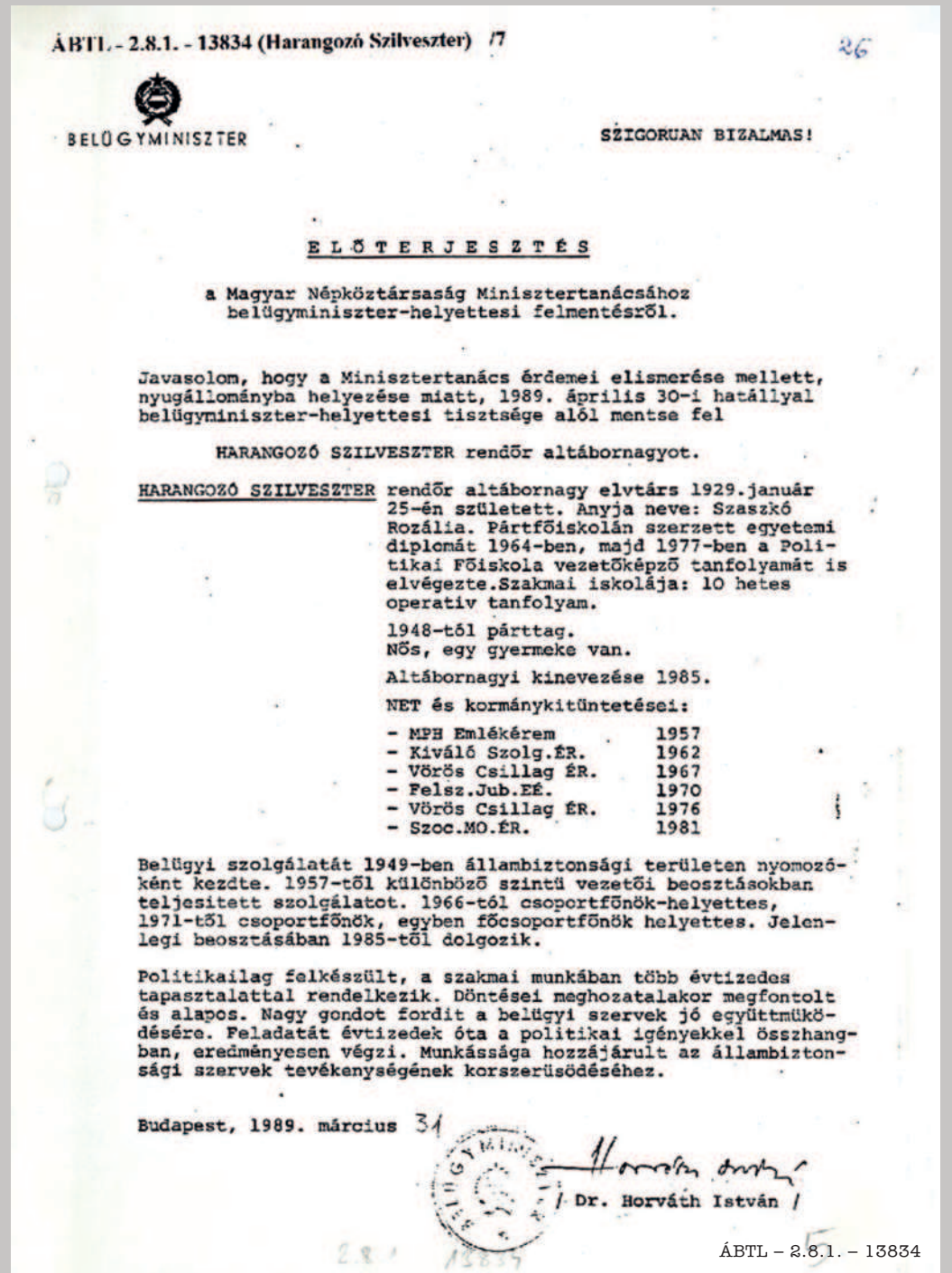

Harangozó Szilveszter kinevezése, 1985.

A TITKOS SZOLGÁLAT

1962 nyarán a Belügyminisztérium, és benne az egész állambiztonság szervezetének teljes átalakítására került sor. Mindez összefüggésben állt az előző évben szovjet példa nyomán megindult újabb desztalinizációs hullámmal, amelynek következtében a politikai rendőrség vezetéséből is több volt ávóst és „sztálinistát” eltávolítottak. Az átalakítás alapvetően az államvédelem mindenhol és minden-
kiben ellenséget kereső totális elhárításával szakító, a tényleges ellenségre koncentráló, „szakyszerű” titkos-
szolgálati munkát végző szervezet kialakítására irányult. Ennek megfelelően a hangsúly 1962 után a hírszerzésre és a kémelhárításra helyeződött. Az állambiztonság egészen a rendszerváltozásig

az 1962-ben kialakított szervezeti keretek között, a BM III. Főcsoportfőnökségeként működött. Élén a főcsoportfőnök állt, aki egyben a belügyminiszter állambiztonsági helyettese is volt. A szervezeten belül öt, római számmal jelölt csoportfőnökség dolgozott: a hírszerzés (III/I.), a kémelhárítás (III/II.), a belsőreakció-elhárítás (III/III.), a katonai elhárítás (III/IV.) és az operatív technikai szolgálat (III/V.); emellett arab számmal jelzett önálló osztályok is működtek, ezek rendszere többször változott, ám a leglényegesebb, a politikai jellegű ügyekben a nyílt nyomozást folytató vizsgálati osztály mindvégig a III/1. számot viselte.

Előterjesztés Harangozó Szilveszter felmentésére, 1989.

A szervezet utolsó vezetője, Pallagi Ferenc 1989. május 1-jén foglalta el hivatalát, ám egy évig sem ülhetett székében, 1990. január 21-én saját kérelmére – a „Duna-gate” néven elhíresült megfigyelési és lehallgatási botrány kapcsán – felmentették állásából. Az Országgyűlés ezt követően fogadta el

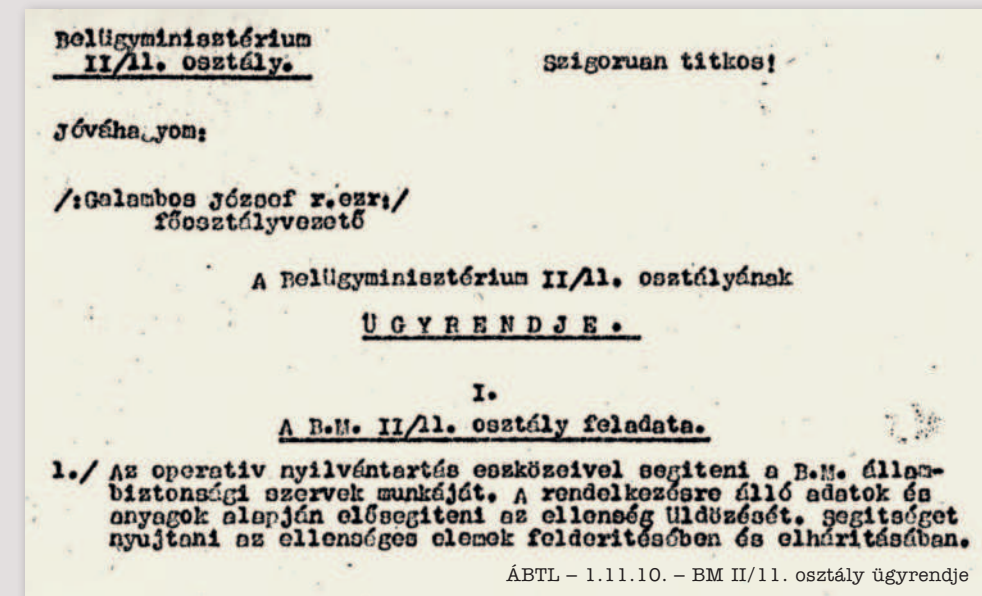
a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló törvényt; ezen felhatalmazás alapján a kormány rendeletileg szabályozta az immáron „nemzetbiztonsági” szolgálatok szervezetét és feladatkörét.

A kartonoktól a mágnesszalagokig

A KARTONOKTÓL A MÁGNESSZALAGOKIG

A Levéltárban található iratanyag nagy részét képező dossziékat a titkos és nyílt nyomozást végző szervezeti egységek állították össze, majd azokat az ügy lezárása után a központi operatív nyilvántartást végző szervezeti egységhez továbbították. Itt végezték az irattározást, a nem használt iratok őrzését. Bár a Belügyminisztériumon belül a nyilvántartó

osztály/alosztály helye és szerepe működése során több alkalommal változott – csakúgy, mint a nyilvántartottak köre és a nyilvántartás formái –, feladata mindvégig ugyanaz maradt: a politikai megfigyeltokról, illetve a hálózatról adott tájékoztatást nyilvántartásai és az irattárban elhelyezett iratai alapján.

Részlet a BM II/11.
(Operatív Nyilvántartó)
Osztály 1959-es
ügyrendjéből

Az „Operatív nyilvántartás”
című kiállítás egyik tablójáról
készült korabeli fénykép, 1958.
(ÁBTL 1.11.10. Album)

A nyilvántartó osztályt azért hozták létre, hogy a politikai rendőrség részére az aktuálisan meghatározott szempontok alapján nyilvántartsa az „ellenséget” és adminisztrálja azok cselekedeteit. Az állambiztonság számára a célcsoportokat a politikai vezetés definiálta; a nyilvántartási kategóriákat belügyi szabályzatokban határozták meg. Az ellenségkép és az adminisztratív munkát meghatározó szempontok folyamatos változásából adódott, hogy a nyilvántartási

rendszer nem volt soha egységes, sem pedig statikus. A kartonokat, dossziékat rendszeresen kiemelték, selejtezték. A selejtezéseket – belügyi zsargonnal élve: „törléseket”, „csiszolásokat” – azonban nem kizárólag az iratanyagban szereplők érdektelenné válása miatt végezték. A politikai vezetés számára vállalhatatlanná vált döntések bizonyítékait is megsemmisíthették ezzel a módszerrel.

Az „Operatív nyilvántartás” című kiállítás egyik tablójáról készült korabeli fénykép, 1958. (ÁBTL 1.11.10. Album)

„[...] A marxizmus-leninizmus alkalmazásával bizony voltak bajok. Nem minden kérdésben, és nem mindenütt, de alapvető kérdésekben a mi helyes elméletünket, a gyakorlati megvalósítás során eltorzítottuk [...] és a párt politikájában történt torzítás az bizony erőteljesen kihatott az államvédelmi munka területére is. [...] A pártvezetés, elsősorban Kádár elvtárs, többször kifejtette azt a gondolatot, hogy ha a párt az államvédelmi munkával kapcsolatban, ha a párt politikája

helyes, akkor az államvédelmi munka is helyes irányban van. Ha a párt politikájában bajok vannak, akkor az államvédelmi munkában is bajok vannak.”

Részlet a Felülvizsgálati Bizottság vezetőinek tartott értekezleten elhangzott felszólalásból (A tárlónál meghallgatható egyik hanganyag, ÁBTL – 4.9. – H – 3)

A dossziékat az operatív nyilvántartás 1959-től egészen 1990-ig különböző „irattárakban” őrizte. Minden dosszié „Szigorúan Titkos” minősítést kapott, megismerésük még az állambiztonsági tisztek számára is korlátozva volt.

- „Zárt anyagok” irattára (Egyes koncepciós ügyeknek és az ügyek perújrafelvételi anyagainak irattára, az itt elhelyezett dossziék megismerése volt a legszigorúbb feltételhez kötve.)
- Titkosított anyagok irattára (Operatív és vizsgálati osztályok által titkosított dossziék irattára.)
- Hálózati dossziék irattára. (Beszervezési és a Munka dossziék irattára)
- Operatív dossziék irattára (A személyekre, csoportokra vonatkozó dossziék, a titkos nyomozás során összegyűjtött iratok; körözési dossziék; a rendkívüli események dossziéi; tájékoztató dossziék stb. irattára.)
- Vizsgálati dossziék irattára (Nyílt nyomozati szakaszban keletkezett dossziék irattára.)

- Holt anyag irattára és Törölt anyag irattára. (A nyilvántartásból törölt személyek még nem selejtezett dossziéinak őrzőhelye, ahol a „Holt-nyilvántartásba vételtől” számítva öt, illetve tíz év után lehetett selejtezni a dossziékat. Voltak olyan személyek, akiket ugyan a nyilvántartásból töröltek, de irataikat nem selejtezték, ezek a dossziék a „Holt irattárban” maradtak).
- „I” irattár (1984-től működött ez az irattár, ismeretlen tettes ellen indított sikertelen nyomozás során keletkezett iratokat őrizték itt.)
- „Horthysta időkből származó anyagok” irattára.

Kartonok
 fotó: Kovalovszky Dániel

Az „ellenségekre”, az „ellenséges” megmozdulásokra, a megfigyeltekre vonatkozó **titkos nyomozás** során összegyűjtött iratokból különböző típusú dossziékat állítottak össze, ilyen volt például a személyi, a csoport, a körözési, az objektum vagy a rendkívüli események dossziéja. A személyi dossziében egy

A CSOPORT DOSSZIÉKBAN TALÁLHATÓ NÉHÁNY IRATMINTA
AZ „EMBERHALÁSZOK” FEDŐNEVŰ DOSSZIÉN KERESZTÜL

1960-ban Lénárd Ödön és társai ellen az állam-
biztonság bizalmas nyomozást rendelt el, a titkos

ember megfigyelésére vonatkozó iratokat helyezték el. Csoport dossziét akkor nyitottak, ha egy valamilyen szempontból összetartozó társasággal szemben folytattak bizalmas nyomozást. A konspiráció érdekében a személyeket és a csoportokat egyaránt fedőnévvel jelölték.

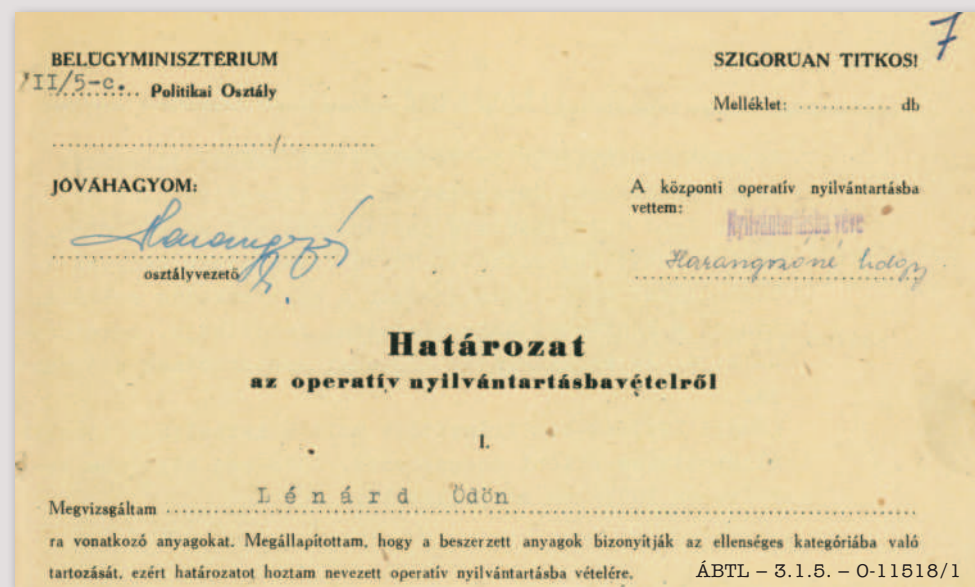
eszközökkel megszerzett információkat, adatokat az „Emberhalászk” fedőnevű dossziében gyűjtötték össze.

LÉNÁRD ÖDÖN ÉLETRAJZA

(Budapest, 1911. szeptember 11. – Kismaros, 2003. május 23.)
piarista szerzetes, a hatalommal való szembenállása során
három perben is elítélték

1945-től a katolikus egyházhoz kapcsolódó mozgalom, az Actio Catholica (AC) kulturális titkára volt Budapesten, közben 1947-ben egy évig szociológiát tanított a rendi képzőben. Az Actio Catholica titkáráként feladatai közé tartozott az iskolák államosítása ellen indított mozgalom ügyeinek intézése. Először 1948-ban tartóztatták le és államellenes izgatás vádjával hat évi börtönre ítélték. A börtönből 1953. augusztus 1-jén szabadult amnesztiával. Szabadulása után mivel nem tette le az államesküt nem kapott egyházi beosztást. Előbb triceiklis kifutó-ként, majd 1961-től vízóra-leolvasóként dolgozott. 1961-ben ismét letartóztatták.

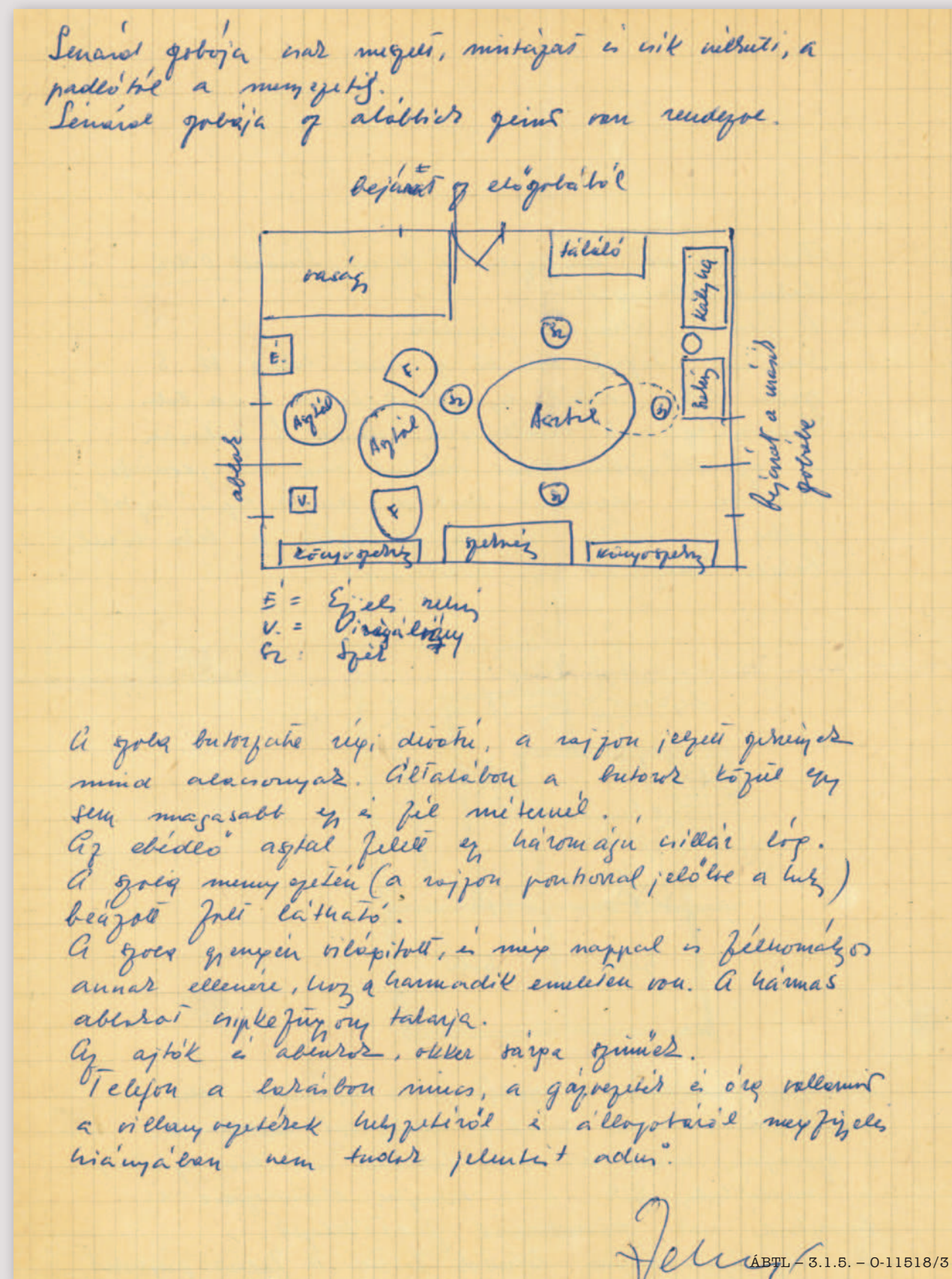
ekkor összeesküvés címén 7 és fél év börtönrre ítélték. 1963-ban amnesztiával szabadult. Ezt követően adminisztrátorként dolgozott. Harmadszor 1966-ban tartóztatták le, és először 8, majd összes eddigi ítéletét összevonva 19 évre ítélték. 1977-ben VI. Pál pápa személyes közbenjárására engedték szabadon. 1979-től előbb Budapesten, majd 1985-től Kismaroson vezette az illegálisan alakult ciszterci nővérek közösségét. 1991-ben minden ellene hozott bírósági ítéletet semmisnek nyilvánított a Legfelsőbb Bíróság. A rendszerváltás után haláláig a katolikus papok politikai pereinek kutatásával foglalkozott.

(A nyilvántartásba vételt az operatív nyilvántartáson dolgozó Harangozó Szilveszterné végezte, amit Harangozó Szilveszter a II/5-c alosztály vezetőjeként hagyott jóvá.)

Részlet Lénárd Ödön operatív nyilvántartásba vételéről szóló határozatból

Részlet egy lehallgató berendezés beszerelésére vonatkozó tervből

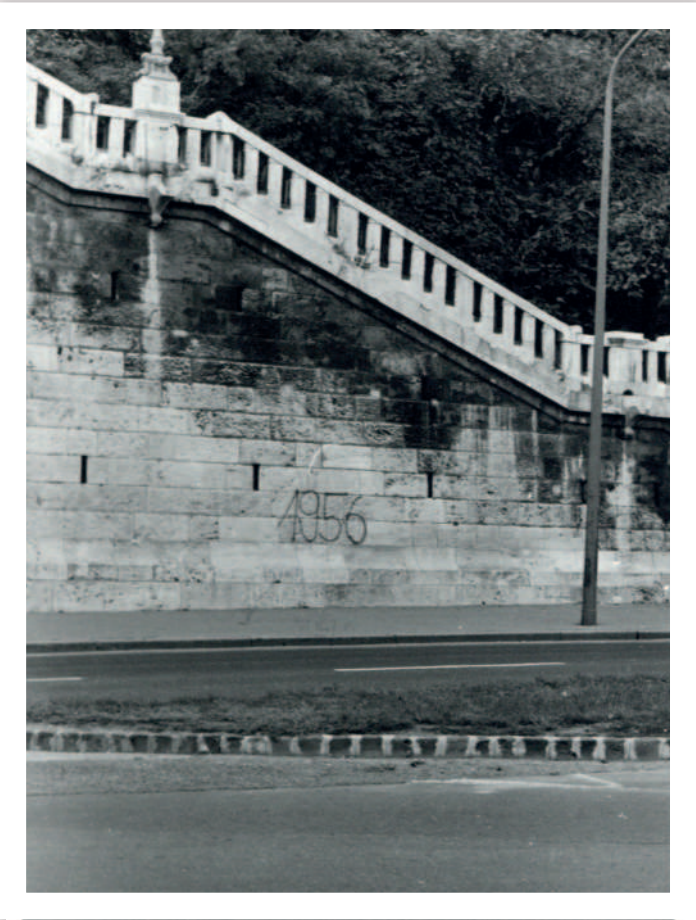
Lénárd Ödön felé nem tudtak ügynököket beszervezni,
ezért szobájába lehallgató készüléket akartak telepíteni.

Objektum (vonal) dossziét nyitottak az állambiztonság szempontjából jelentős objektumokra, például gyárakra, iskolákra, minisztériumokra, de ilyen objektumok voltak a külképvisletek, a hadsereg fontosabb szakterületei, jelentősebb létesítményei, a kulturális, tudományos élet intézetei is. Az egyházakat, vallási szektákat szintén ide sorolták. Objektum dossziéba gyűjtötték össze az állambiztonság által létrehozott kategóriákba sorolt személyek (pl. arisztokraták, csendőrök stb.) adatait is. A dosszié két részből állt. Az első rész általános jelentéseket tartalmazott az objektumról, a második rész a létesítményhez kapcsolódó megfigyeltekre vonatkozott.

A RENDKÍVÜLI ESEMÉNYEK DOSSZIÉKBAN TALÁLHATÓ NÉHÁNY IRATMINTA
A „VÍZESÉS” FEDŐNEVŰ DOSSZIÉN KERESZTŰL

1982 októberében ismeretlen tettesek Budapest több pontján, többek között a Gellért-hegyi vízesés falán 1956-ra emlékezve 1956-os („Éljen 1956”, „1956”), illetve a lengyel eseményekre utalva („SOLIDARNOSC”, „GDANS 80!”) piros, fehér, zöld festékekkel falfeliratokat készítettek.

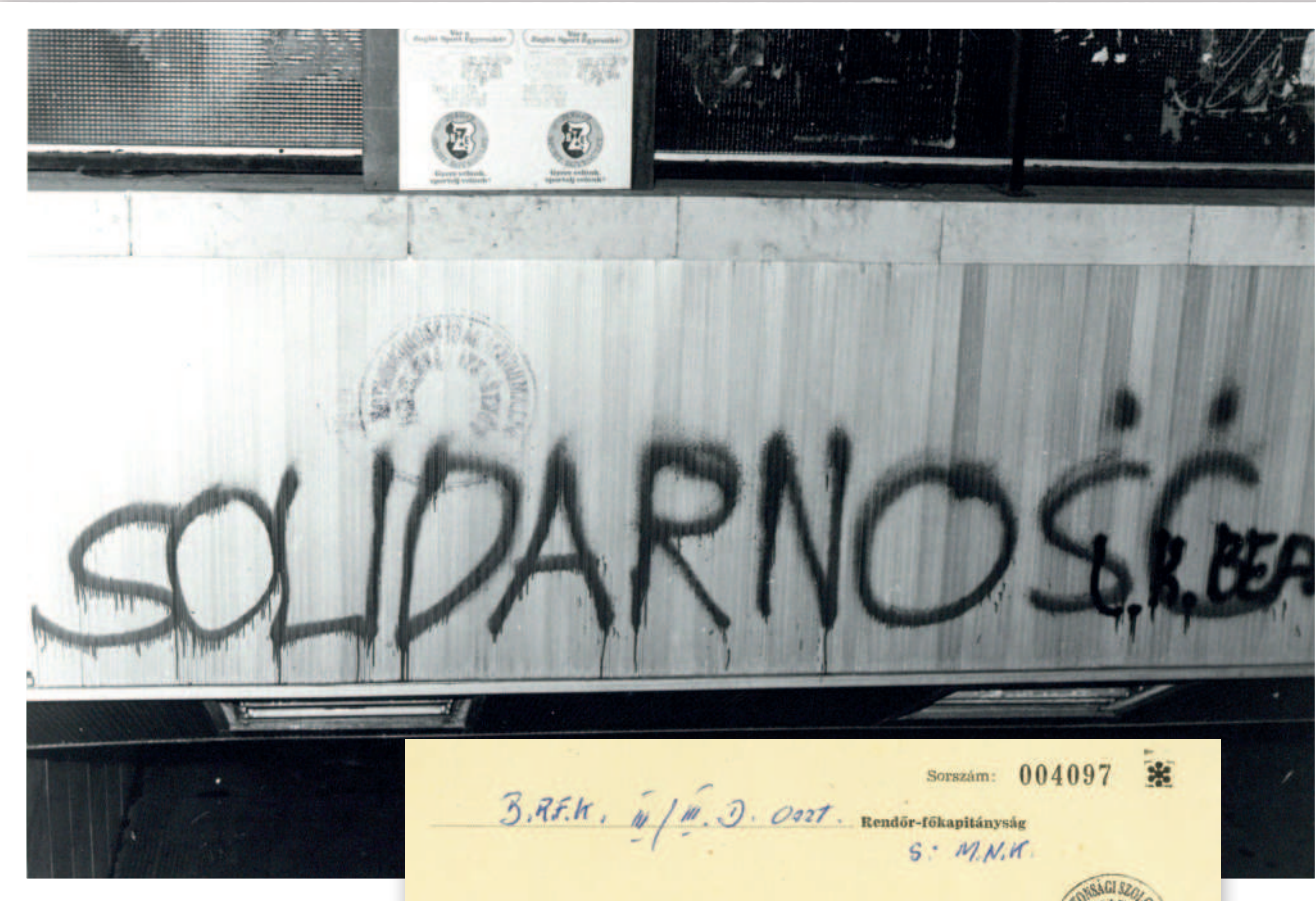
Ezért a Budapesti Rendőrfőkapitányság III/III-D alosztálya bizalmas nyomozást kezdett „Vízésés” fedőnéven. A nyomozást, bár több gyanúsítottuk is volt, végül 1983 júniusában azzal zárták le, hogy nem sikerült felderíteni a tetteseket.

A Gellért-hegyi vízesés oldalán található 1956-os feliratról készült fénykép (ÁBTL – 3.1.5. – O-18556)

Rendkívüli események (röpcédulázás, falfirkálás, gyújtogatás, tömeges állatmérgezés stb.) esetében külön dosszié-típusba gyűjtötték a nyomozás során keletkezett iratokat. A röpcédulázások, falfirkálások, zászlóégetések a diktatúrával szembeni ellenállás és tiltakozás legkézenfekvőbb formái közé tartoztak. Az állambiztonsági szervek mindig nagy hangsúlyt fektettek az „ellenséges propagandatevékenység” megakadályozására, a tettesek felderítésére. Bár az esetek jelentős részében nem sikerült megtalálni az „ellenséges tevékenységet” folytató személyeket, ha mégis megtalálták az elkövetőket, államellenes izgatás vádjával bíróság elé állították őket.

Az Őrs vezér téri aluljáró faláról készült fénykép (ÁBTL – 3.1.5. – O-18556)

A falfestések tetteseinek megtalálásához szagmintát is vettek.

Jegyzőkönyv szagazonosításról, 1983. március 15.

Sorszám: 004097

3. RFK. III/III-D. 0027. Rendőr-főkapitányság S. M.N.K.

JEGYZŐKÖNYV szagazonosításról

Jelen vannak: alulírottak.

1983. év május 15. nap 10 óra 10 perckor megjelentünk a Balogh Zoltán nevű szolgálati szagazonosító kutyával a Rendőr-főkapitányság szagazonosító helyiségében.

A bűnselekmény megnevezése: Szegatas

Ügyirat iktatószáma:

A bűnselekmény elkövetésének időpontja: 1983. év május 19. nap óra perc.

A helyszíni szagnyomok konzerválásának időpontja: 1983. év május 19. nap óra perc, jegyzőkönyv száma: 018267

A szagazonosítást 5 alkalommal végeztem el.

A szagazonosító kutya BÉLA (személy, tárgy) szagát Balogh Zoltán (személy, tárgy) szagával 5 esetben azonosnak, 5 esetben nem azonosnak jelezte.

Kelt Budapest, 1983. év május 15. nap.

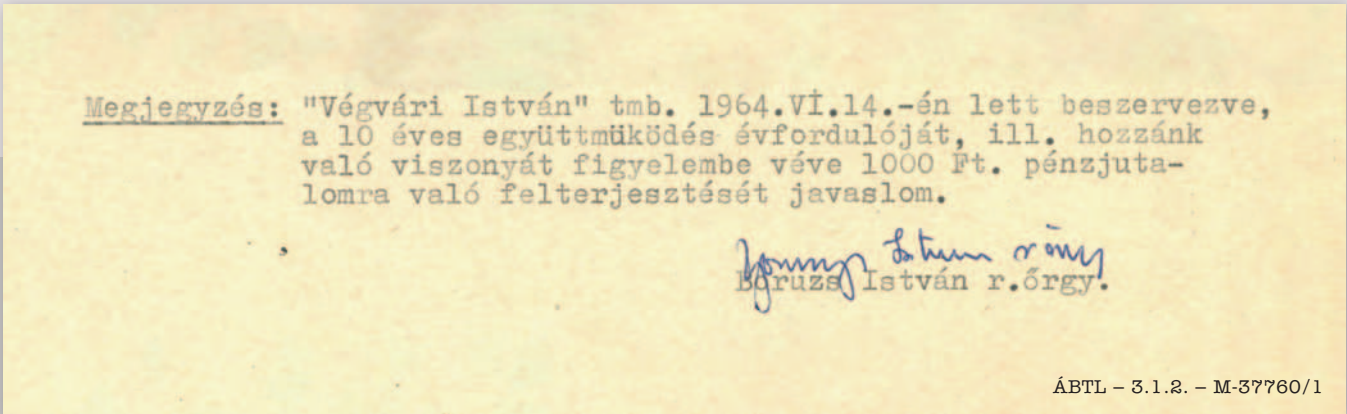
Székessy Ferenc r. őrnagy nyomozóvezető Lukács László r. őrnagy vizsgáló

ÁBTL – 3.1.5. – O-18556

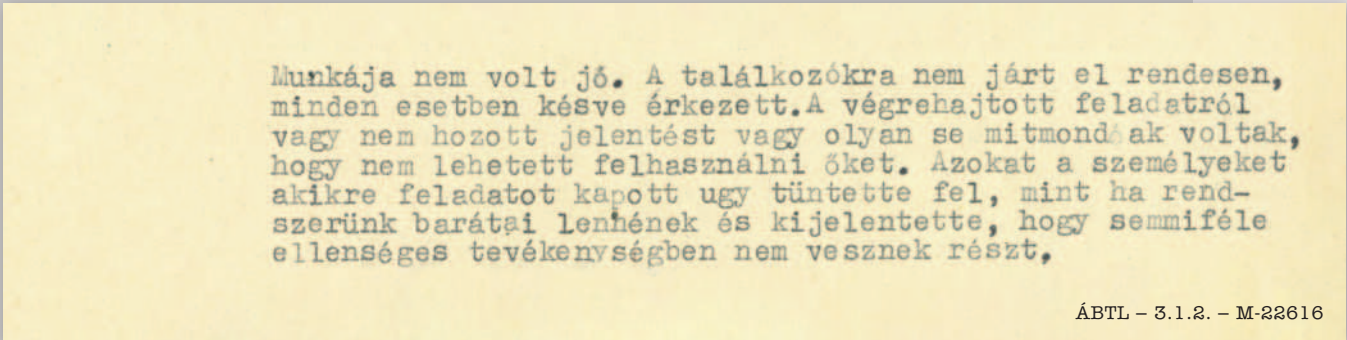
HOGYAN?

Az állambiztonság az emberek megfigyelésére számtalan módszert alkalmazott. A bizalmas nyomozása során a „titkos nyomozati eszközök” közül elsődleges fontosságúnak a hálózat működtetését tekintette. A hálózati személyek felhasználásával az állambiztonság minden más módszernél hatékonyabban tudott a megfigyelt személyek, csoportok, szervezetek közvetlen közelébe férkőzni, információkat szerezni, rajtuk keresztül akciókat végrehajtani. A Beszerzési dosszié (B-dosszié) a sikeres vagy sikertelen beszerzés anyagát, a Munka-dossziék (M-dosszié) a hálózati személy által írt jelentéseket tartalmazta. A Beszerzési dossziében gyűjtötték össze a személy tanulmányozására, beszerzésére, a politikai nyomozó szervekkel való együttműködésére vonatkozó adatokat. Minden B-dosszié kapott egy 10- előtagú, később H- (hálózati) számot, amely

megegyezett a Munka dosszién található hálózati számmal. A Beszerzési dossziékat a hálózati személy kizárása vagy „pihentetése” (a kapcsolat ideiglenes megszakítása), a hálózati személy halála után, illetve sikertelen beszerzés esetén küldték meg az operatív nyilvántartónak, itt adták a „B” jellel ellátott irattári számot. A Munka dossziében időrendben rakták le a hálózati személyek (ügynökök, rezidensek, informátorok, titkos munkatársak stb.) fedőnéven írt, kézírásos jelentéseit. Amennyiben az információt értékesnek ítélték, legépelték és a gépelt változatra rávezették, hogy milyen dossziékban kell még elhelyezni a másolatok egy-egy példányát. A jelentés végére a tartótiszt rávezette az értékelését és a hálózatnak kiadott új feladatokat.

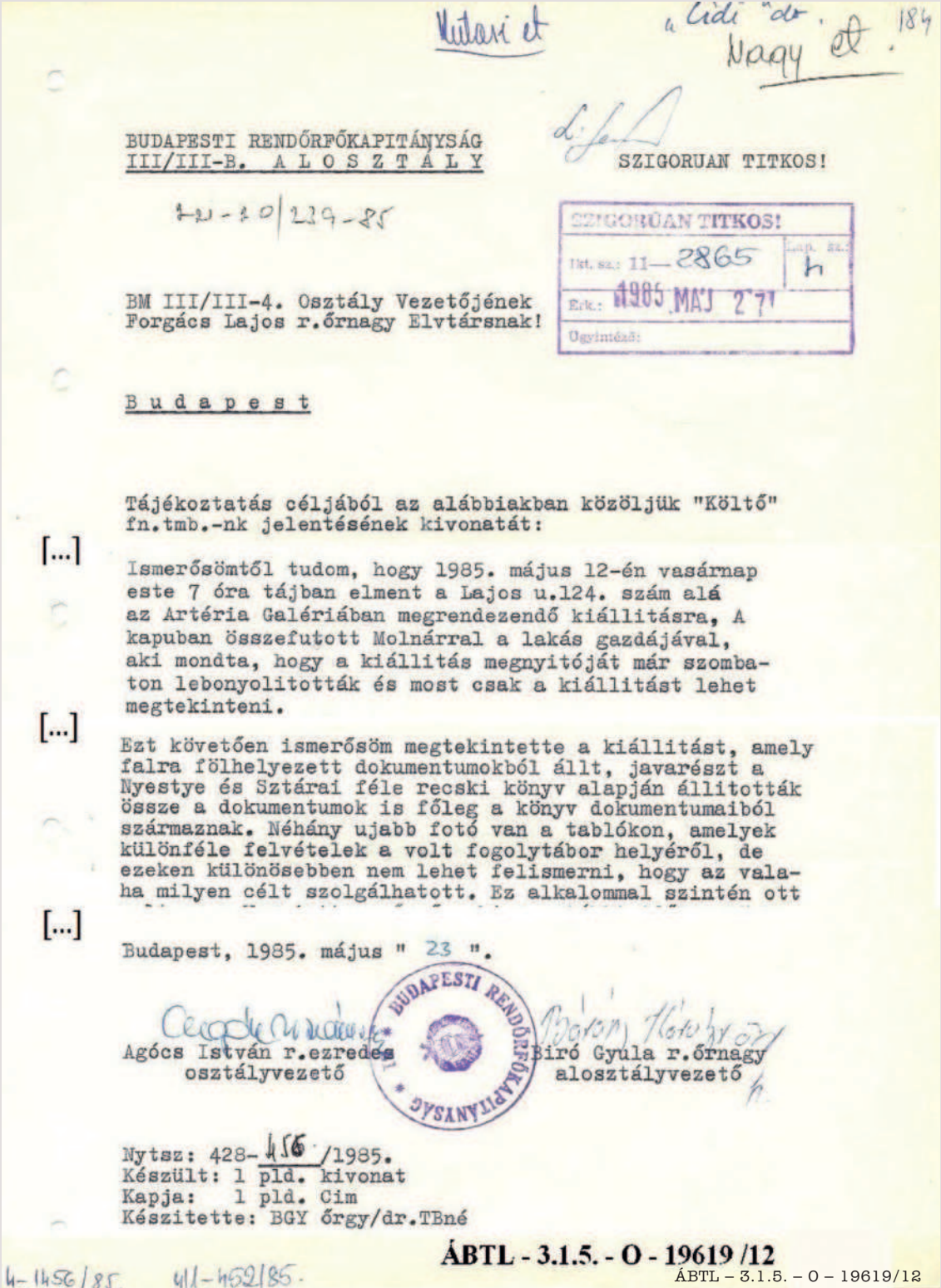

Részlet „Végvári István” fedőnevű titkos megbízott 1974. május 22-ei jelentéséből

Részlet „Fekete Péter” fedőnevű ügynök kizárásáról szóló jelentésből, 1964.

A „Költő” fedőnevű titkos megbízott jelentéseiből készített összefoglalót megküldték a BM III/III-4. Osztály részére. Az összefoglalót Krassó György „Lidi” fedőnevű személyi dossziéjában is elhelyezték.

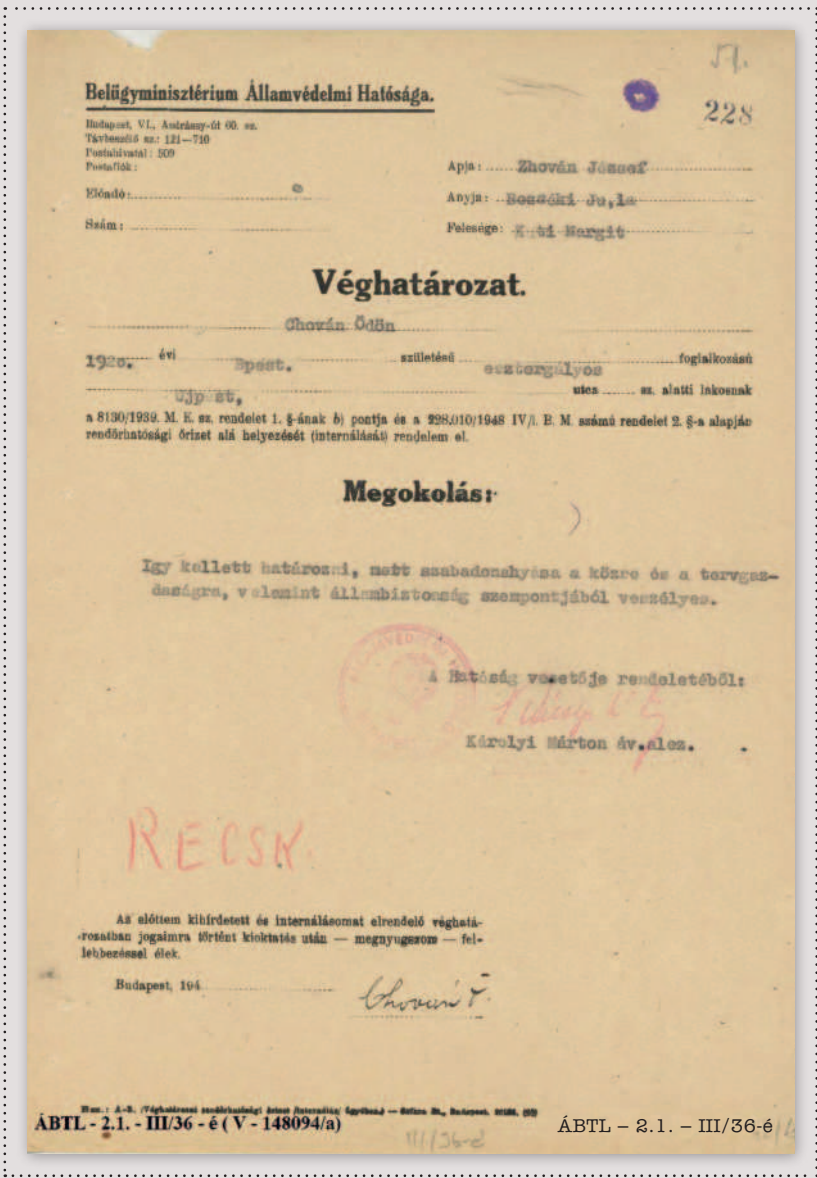

„Költő” fedőnevű ügynök jelentése a Recski internálótáborról szóló kiállításról, 1985.

MIÉRT?

Az államszocialista rendszer alapvető politikai törekvése volt a szabad szerveződések, az ellenséges tevékenységek korlátozása, akadályozása. A korszakban folyamatosan változtak a hangsúlyok a felderítő, megelőző, elhárító és megtorló eljárási formák és eszközök használata között. **Az állam-biztonság különféle titkos eljárási módok** (mint a bomlasztás, leválasztás, elszigetelés, csoporton belüli ellentétek szítása, a vezéregyéniségek lejáratása stb.) **mellett nyílt eszközök** (rendőrhatósági figyelmeztetés, kitiltás, rendőrhatósági felügyelet, rendőrhatósági őrizet, börtön) **használatával**

INTERNÁLÁSSAL KAPCSOLATOS IRATMINTÁK:

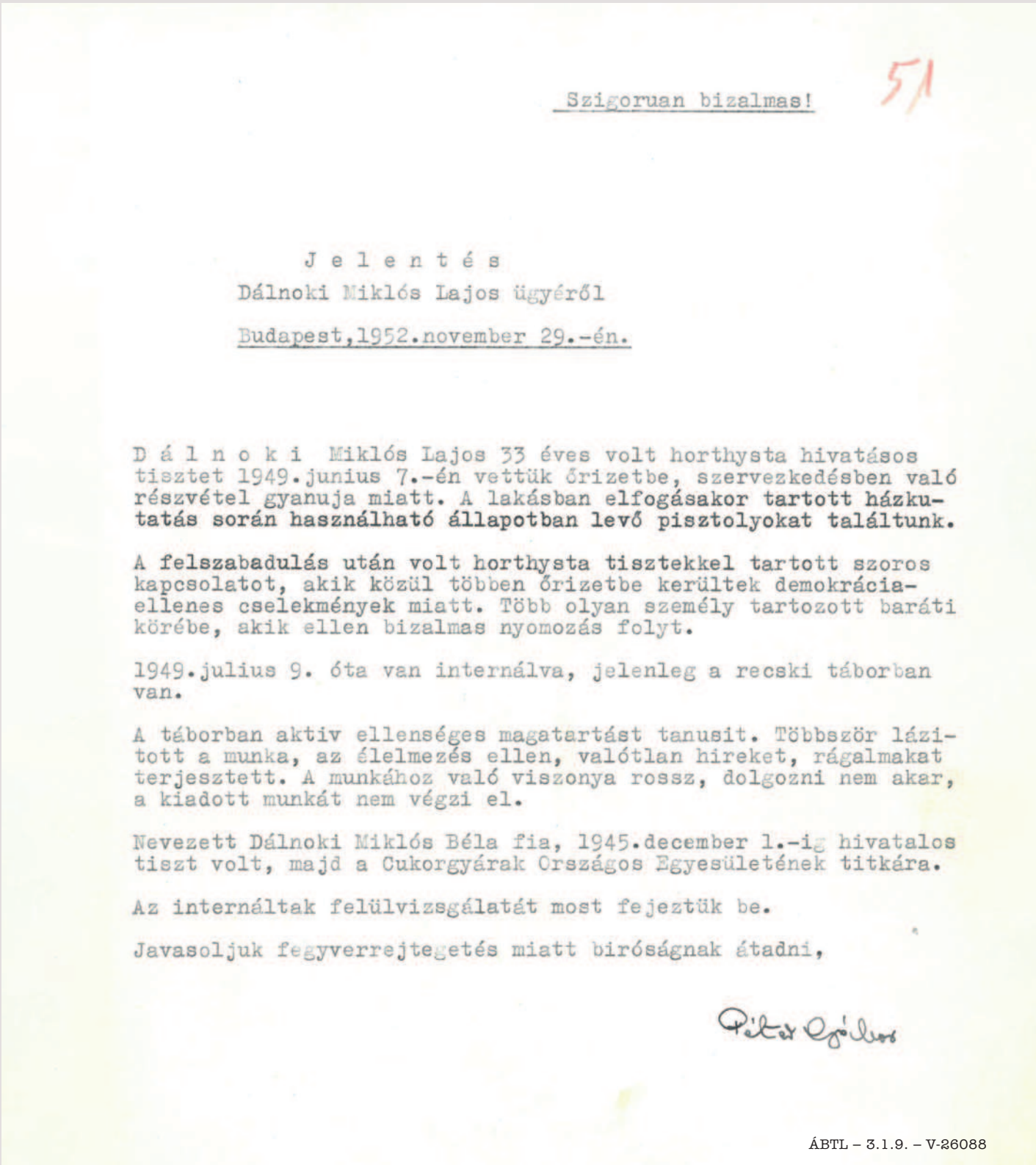

akadályozta meg az „ellenség” vélt és valós szerveződéseit. Az állambiztonsági feladatok részét képezte a titkos információgyűjtés mellett a nyílt nyomozások lefolytatása, a büntető eljárások előkészítése, a vádemeléshez szükséges bizonyítékok megszerzése is. A Vizsgálati dossziéba kerültek a büntetőeljárás alá vont, terheltté nyilvánított személyek ügyében indított nyomozások iratai. 1950-ben visszamenőlegesen Vizsgálati dossziéba fűzték le az 1945 és 1950 között keletkezett internálási iratok egy részét is.

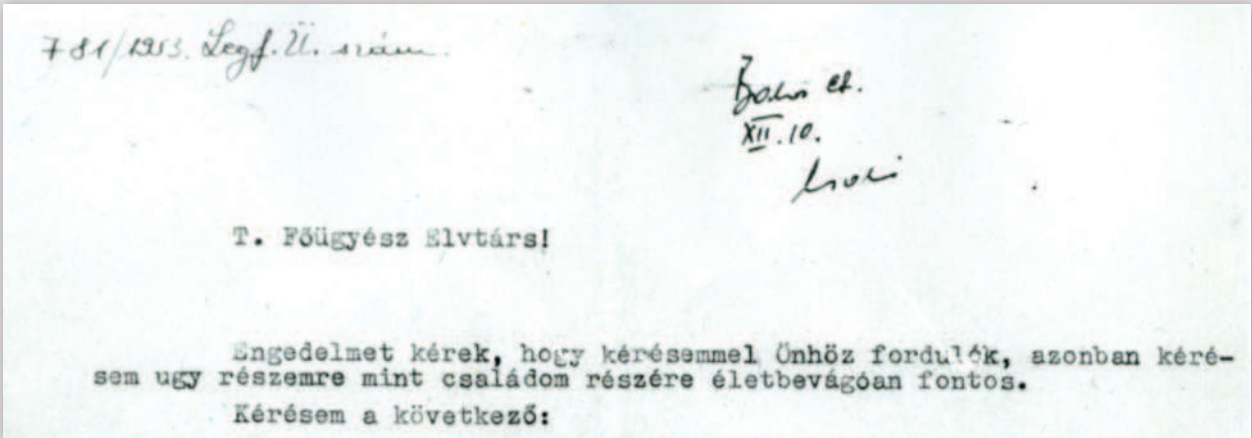
Megokolás: Így kellett határozni, mert szabadon hagyása a közre és a tervgazdaságra, valamint állambiztonsági szempontból veszélyes.

A „szociáldemokrata ügyekben” internált Chován Ödön véghatározata, 1950.

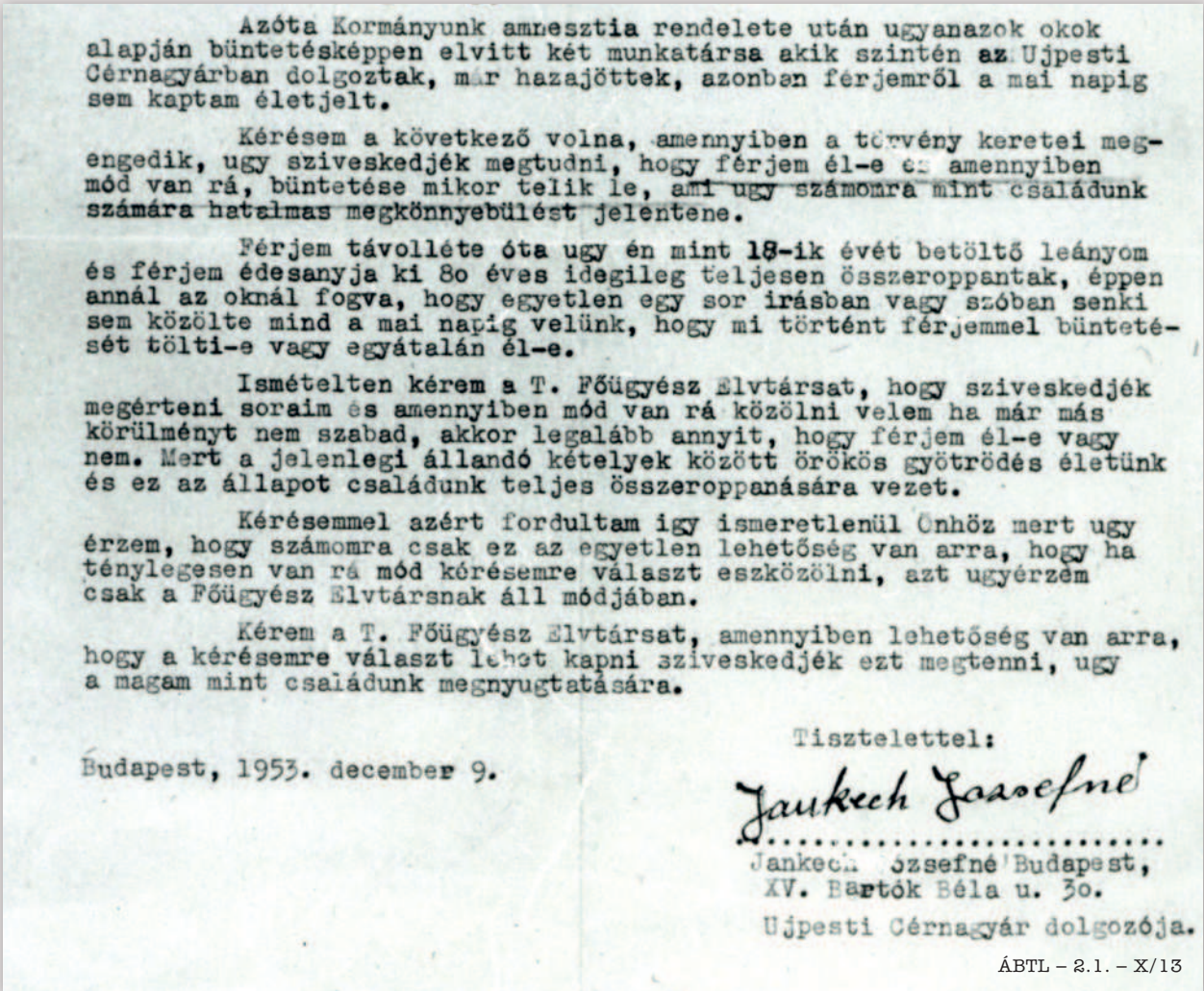
1952-ben felülvizsgáltak minden rabot a táborokban.

Péter Gábor névpecsétjével ellátott jelentés Dálnoki Miklós Lajos ügyéről az 1952-es felülvizsgálatkor

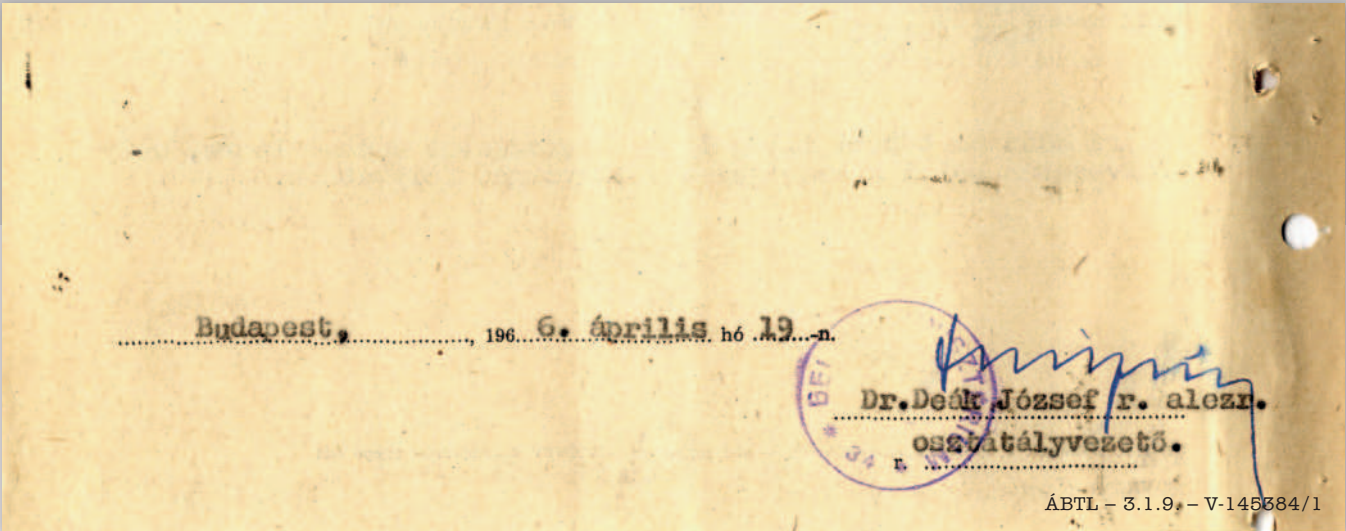
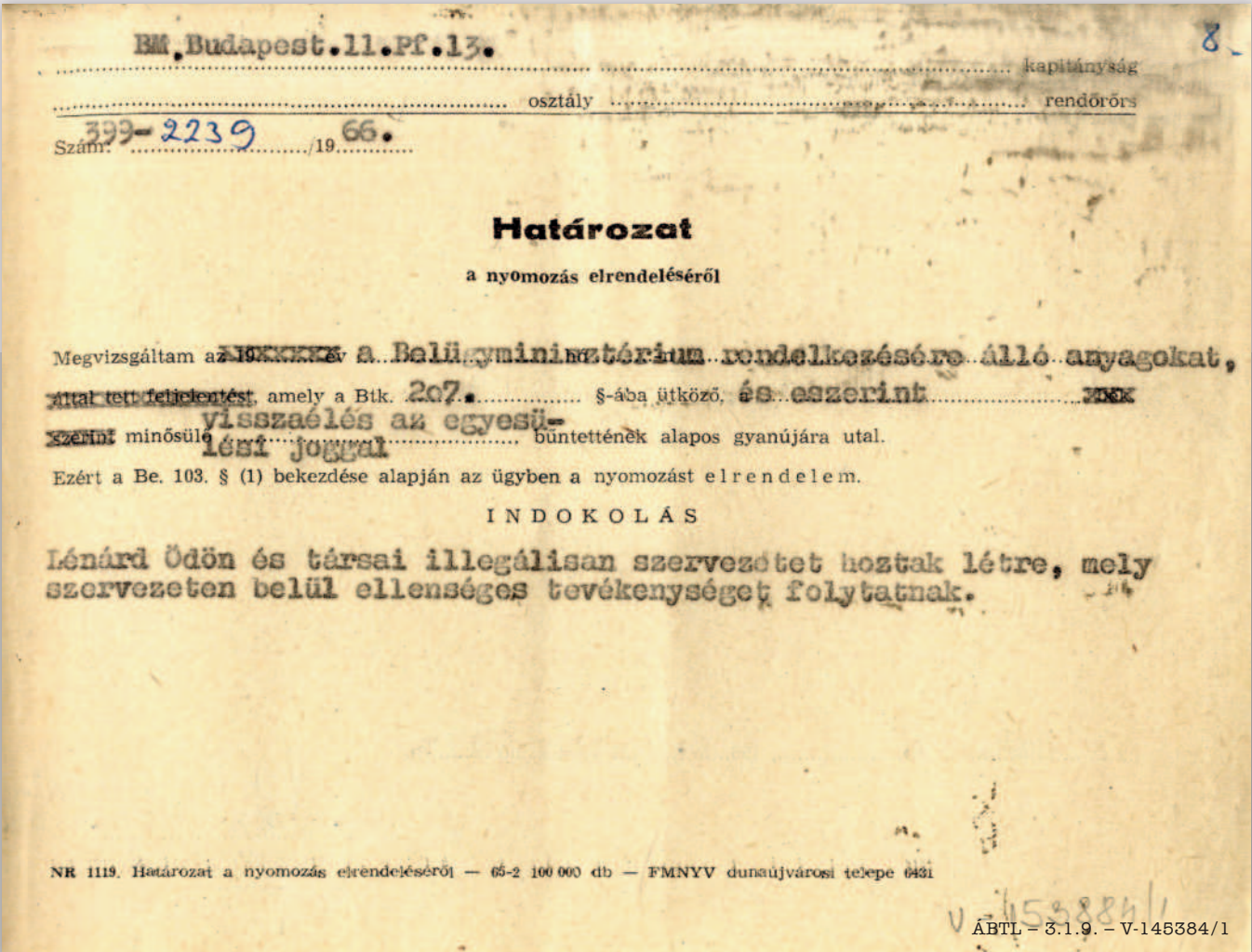
[...]

Jankech Józsefné férjéről akart tájékoztatást kapni az 1953-as amnesztia rendelet után. Ekkor már férje több mint egy éve halott volt. Haláláról e levélre válaszolva ugyan tájékoztatták, de eltemetésének helyét csak 1964-ben hozták tudomására.

A VIZSGÁLATI DOSSZIÉKBAN TALÁLHATÓ NÉHÁNY IRATMINTA LÉNÁRD ÖDÖN ÉS TÁRSAI VIZSGÁLATI ANYAGÁN KERESZTÜL

Határozat nyomozás elrendeléséről Lénárd Ödön és társai ügyében, 1966.

Belügyminisztérium

"SZIGORUAN TITKOS!"

Engedélyezem: *[Signature]* Dr. Deák József r. alezr. osztályvezető

Jóváhagyom: *[Signature]* ügyész

HATÁROZAT

terheltté nyilvánításról és előzetes letartóztatás elrendeléséről.

Budapest, 1966. április 19.

Név: (előző név) **LÉNÁRT ÖDÖN** (szül.év.hó.nap.hely) **Budapest, 1911.** (anyja neve) **Bohdaneczky Adél Teréz**

(foglalkozása) **adminisztrátor** (családi állapota) **nőtlen**

(büntetve) **büntetett** (állampolgársága) **magyar**

Budapest, VIII., József krt. 62. III. em. 21. 207. §.-ba **visszaélés az egyesülési joggal**

gyanusítható a Btk. 207. §.-ba ütköző **visszaélés az egyesülési joggal**

terheltté nyilvánítom.

Egyidejűleg a Be. 120. §. / 1/ bekezdés **b./ c./ d./** pontja / i/ alapján **előzetes letartóztatását** rendelem el.

Az előzetes letartóztatás a Be. 123. §. / 1/ bekezdése értelmében az előkészítő ülésig, de legfeljebb 1 hónapig tart.

Az előzetes letartóztatás kezdődik: 19. **66.** év. **ápr.** hó. **19.** nap. . . óra.

Az előzetes letartóztatás lejár: 19. **66.** év. **máj.** hó. **19.** nap. . . óra.

E határozat ellen panasznak helye nincs.

Indokolás: Nevezett a BM. rendelkezésére álló adatok szerint alaposan gyanúsítható azzal, hogy létrehozója és irányítója egy illegális szervezetnek, aminek tagjait népi demokráciaellenes szellemben neveli. Nevezett előzetes letartóztatása indokolt, mert szabadrólak hagyása esetén szökésétől, a büntett felderítésének meggyújtásától, a bűncselekmény tovább folytatásától tartani lehet.

[Signature] vizsgáló

ÁBTL - 3.1.9. - V-145384/1

Belügyminisztérium

Post. 11. Pr. 13.

20

Feljegyzés

LÉNÁRD ÖDÖN terhelt kedvezményeiről.

Lénárd Ödön / Post. 1911. szept. 11. Bohdaneczky Adél / terhelt 1966. április 19-től kezdődően van őrizetünkben, azóta a következő kedvezményekben részesült:

Két alkalommal bocsátott hozzátartozóival.

Két alkalommal kapott élelmiszer és tisztasági csomagot.

Egy alkalommal bocsátott védőjével.

A felsorolt kedvezményekben részesült.

Budapest, 1966. június 30.

[Signature] Lénárd Ödön terhelt.

ÁBTL - 3.1.9. - V-153884/1

Kihallgatási terv Lénárd Ödön első kihallgatásához, 1966.

Belügyminisztérium

III/1-b. Osztály.

Szigoruan titkos!

Tárgy: Lénárd Ödön terhelt 1. kihallgatása.

66

Kihallgatási terv.

Budapest, 1966. április 18.

A Btk. 207. §-ba ütköző egyesülési joggal való visszaélés alapos gyanúja miatt 1966. ápr. 19-én előzetes letartóztatásba helyezték Lénárd Ödönt, egyidejűleg lakásán és munkahelyén házkutatást tartunk.

Első kihallgatása során taktikailag az összeküvés gyanúját érzékeltessük, ez megkönnyíti a vallomástételét az egyesülési joggal való visszaéléssel kapcsolatban /tevékenységét összeküvés helyett ennek állítja be/.

Tisztázandó kérdések:

1. Az 1963. márciusban történt szabadulása után fentartotta-e népi demokrácia-ellenes politikai felfogását.
2. Azóta kikkel vett fel kapcsolatot volt bűntársai közül.
3. Ismertesse részletesen a kapcsolatfelvételt Timár Agnessal!
4. Hogyan folytatták korábbi közös népi demokrácia-ellenes tevékenységüket /Csoportok létrehozása, céljuk meghatározása, tevékenységük irányítása, stb./.

[Signature] Dr. Fehér Gyula r. ezds. /

ÁBTL - 3.1.9. - V-153884/3

Részlet Lénárd Ödön első kihallgatási jegyzőkönyvéből, 1966.

BM.Bp.11.Pf.13.

kapitányság
rendőrs

Szám: 399-2273 / 1966.

Gyanúsított*, terhelt* kihallgatásáról

jegyzőkönyv

Készült Budapest 1966. évi április hó 19 napján órákor

Lénárd Ödön gyanúsított*, terhelt* (kihallgatás helye) BM.Bp.

II. Gyorskocsi u 31. III. em. 352. helyiségben történő kihallgatása alkalmával.

ÁBTL – 3.1.9. – V-163884/3

[...]

Tagadom, hogy bárkit népi demokrácia ellenes szellemben neveltem volna. Meg kívánom mondani, hogy rk. egyházam álláspontja az, hogy pap ne politizáljon és ehhez én tartom magamat. Nincs semmilyen politikai meggyőződés, csak vallási és vallás-erkölcsi kérdésekkel foglalkozom.

KÉRDÉS: Büntetőintézetből történt legutóbbi /1963. márciusi/ szabadulása óta milyen volt bűntársaival, államellenes szervezkedés miatt elítéltekkel vett fel, illetve tartott kapcsolatot?

FELELET: Erre a kérdésre nem vagyok hajlandó válaszolni, mert – mint említettem – válaszom személyeket érintene, és konkrét személyekről nem nyilatkozom.

KÉRDÉS: Hány esetben, mikor, kiknek, milyen témájú előadást tartott?

FELELET: Előadást nem tartottam. Vallási, vallás-erkölcsi kérdésekről tartottam összefüggő ismertetést és folytattam beszélgetést másokkal.

KÉRDÉS: Kiket, hogyan nevelt Ön közösségi életre?

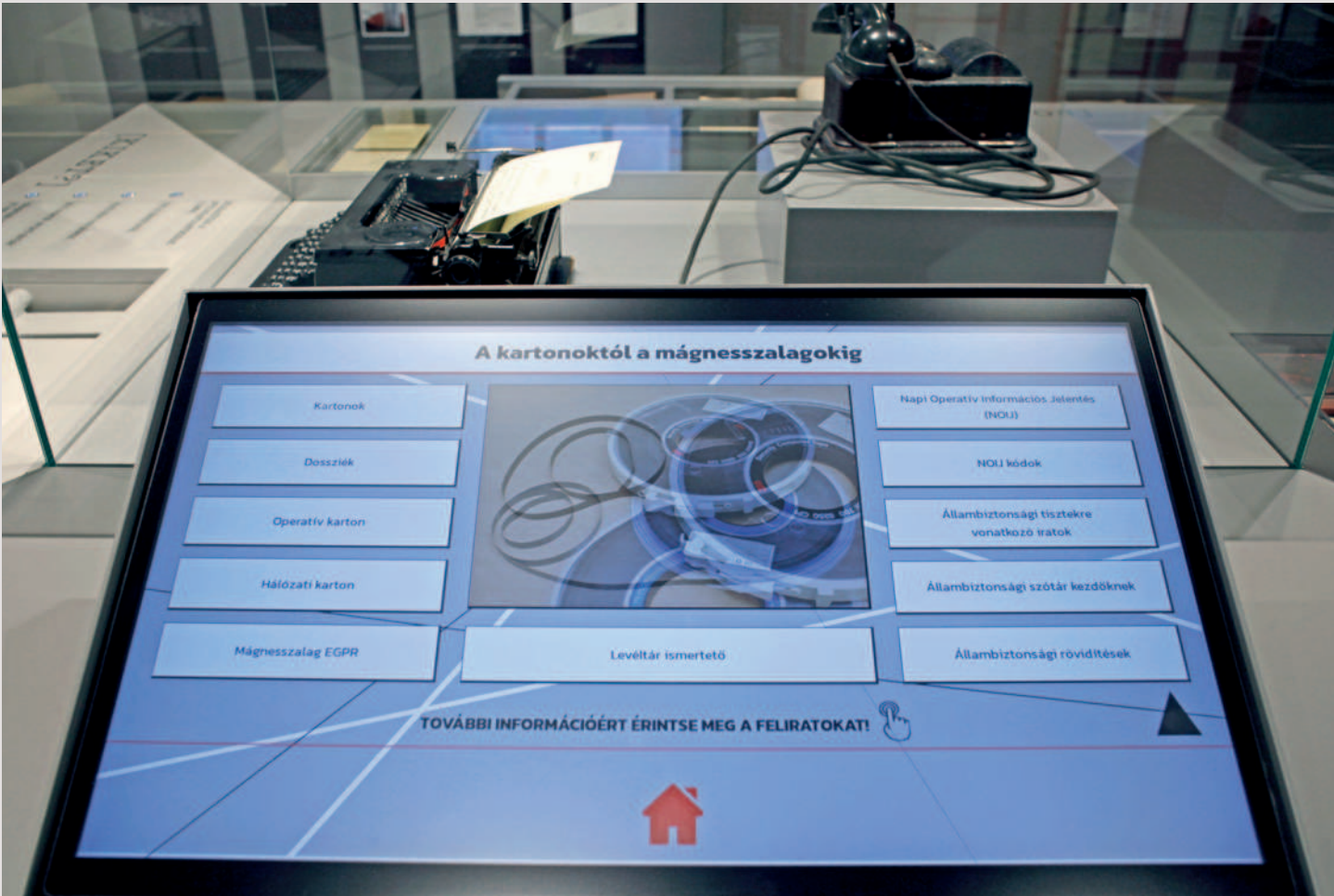
FELELET: Községi életet nem szerveztem. Két-három együtt-lakó személy részére tanácsokat adtam a közösségi élet rendjének kialakítására, a felmerülő viták, problémák leküzdésére. Ezzel kapcsolatban nevetek nem vagyok hajlandó mondani. Ilyen természetű tanácsok adása mostani leltartóztatásomig fordult elő több esetben.

ÁBTL – 3.1.9. – V-163884/3

KIK?

A bizalmas és nyílt nyomozásokat a politikai rendőrség, az állambiztonság hivatásos állományának tagjai hajtották végre, akik feladataik jellege szerint lehetnek nyílt vagy szigorúan titkos állományú beosztottak. A szigorúan titkos állományú tisztnak (SZT tisztnak) legtöbbször volt fedőfoglalkozása is,

egy olyan munkahelyen (munkakörben) dolgozott, ahol munkatársai nem tudtak állambiztonsági kötelességről. A kiállításon számos állambiztonsági tiszt pályaképe olvasható a szervezetet bemutató monitoron, az állambiztonsági állományra vonatkozó irattípusokat pedig a tárlóban található monitor ismerteti.

fotó: Kovalovszky Dániel

FELHASZNÁLT IRODALOM

Bank Barbara: Recsk. Szépmíves Könyvek, Budapest, 2017.

Boreczky Beatrix: Az Államvédelmi Hatóság szervezete, 1950-1953. Trezor 1. Történeti Hivatal évkönyve 1999., Alföldi Nyomda Rt.

Cseh Gergő – Tóth Eszter: A magyar állambiztonsági szervek központi nyilvántartási rendszere és annak számítógépesítése (1962–1990) in.: EÁrchívum. Tanulmányok Erdész Ádám hatvanadik születésnapja tiszteletére. Szerk.: Héjja Julianna Erika – Sáfár Gyula. Gyula, 2017.

Cserényi-Zsitnyányi Ildikó: Kibányászott „lignitbűnök” - A Rákosi-korszak egy bányamérnökperének anatómiája. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára - L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.

Az első magyar szamizdat kiadványok <https://magyar.elso.xyz/szamizdat-kiadvanyok/>

Farkas Gyöngyi: Lázadó falvak. Kollektivizálás elleni tüntetések a vidéki Magyarországon, 1951 – 1961. Korall, Budapest 2017.

Gyarmati György: Március hatalma - A hatalom márciusa. Fejezetek március 15. ünneplésének történetéből, Paginarum, 1998.

Gyarmati György: Rendszertitkok szolgálkkal és szolgálatokkal. Kronosz-ÁBTL, Pécs-Budapest, 2019.

Yolka <https://www.cryptomuseum.com/covert/camera/yolka/index.htm>

Kenedi János: Kis állambiztonsági olvasókönyv I-II. Budapest, Magvető Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft., 1996.

Krahulcsán Zsolt - Müller Rolf: Dokumentumok a magyar politikai rendőrség történetéből 1. - A politikai rendészeti osztályok 1945-1946. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2009.

Krahulcsán Zsolt - Müller Rolf: Dokumentumok a magyar politikai rendőrség történetéből 2. - Az Államvédelmi Osztály 1946-1948. L'Harmattan Kiadó, 2015.

Krahulcsán Zsolt - Müller Rolf: Dokumentumok a magyar politikai rendőrség történetéből 3. - A Belügy-minisztérium Államvédelmi Hatósága 1948-1949. KRONOSZ KÖNYVKIADÓ Kft., 2021.

Lénárd Ödön - Timás Ágnes – Szabó Gyula – Soós Viktor Attila: Utak és Útvesztők. Kairosz Kiadó, 2006. Lénárd Ödön életrajza <https://archivnet.hu/politika/kadar kegyebol a vatikan keresere.html> Lénárd Ödön életútja <https://regi.katolikus.hu/cikk.php?h=489>

NEB - ÁBTL közös munkacsoport jelentése: Jelentés az 1990 előtti állam biztonsági szervek mágnes-szalagokon megőrzött adatállományának vizsgálatáról. https://www.abtl.hu/magnesszalag_jelentes

Maradj velünk. Krassó György írásai (összeáll., jegyzet: Hafner Mónika, Zsille Zoltán.) Budapest, Magán-Zárka Kiadó, 1991. https://www.abtl.hu/sites/default/files/pdf/Magnesszalag_jelentes.pdf

Marton Ildikó: Aki „királyi követként” segítette a madridi magyarokat – Marosy Ferenc <https://papageno.hu/blogok/madridi-mozaikok/2021/07/aki-onkentes-kiralyi-kovetkent-segitette-a-mad-ridi-magyarokat-marosy-ferenc/>

A megtorlás szervezete - A politikai rendőrség újjászervezése és működése 1956-1962. Cseh Gergő – Okváth Imre (szerk.), Bp. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára - L'Harmattan, 2013.

Müller Rolf: Politikai rendőrség a Rákosi-korszakban. Jaffa Kiadó, 2012.

Müller Rolf: A Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztályának szervezettörténete (1946. október – 1948. szeptember). Betekintő 2013/3. https://betekinto.hu/hu/szamok/2013_3

Müller Rolf: Az erőszak neve: Péter Gábor - Az ÁVH vezetőjének élete. Jaffa Kiadó, 2017.

Petrikné Vámos Ida: Iratok a Történeti Hivatalban. Trezor 1. Történeti Hivatal évkönyve 1999., Alföldi Nyomda Rt.

Soós, Viktor Attila: Kádár János és VI. Pál szerepe Lénárd Ödön 1977-es harmadik – utolsó – szabadulásá-ban. *A piarista rend Magyarországon.* Budapest, Szent István Társulat, 2010. 675-685.

Magyar királyi követség fényképe Madridban <https://habsburgottoalapitvany.hu/wp-content/uploads/2020/11/Az-ABC-felv%C3%A9tele-2.jpg>

Staatssicherheit in der SED-Diktatur – Katalog zur Dauerausstellungim Stasi-Museum, Berlin 2021.

Takács Tibor: Az állambiztonsági ügynökhálózat és az 1963-as amnesztia, Betekintő 2013/3. https://betekinto.hu/hu/szamok/2013_3

Takács Tibor: Besúgók a besúgásról: ügynök-visszaemlékezések a Kádár-korszakból. Budapest, L'Harmattan, 2013.

Tóth-Péter Veronika: Amikor a külföldi utazás nem jog volt, hanem kiváltság https://mnl.gov.hu/mnl/keml/hirek/amikor_a_kulfoldi_utazas_nem_jog_volt_hanem_kivaltság

Trójai faló a Belügyminisztériumban - Az ÁVH szervezete és vezérkara, 1953-1956. (szerkesztette Gyarmati György – Palasik Mária), Bp. Állambiztonsági Szolgálatok Történe-ti Levéltára - L'Harmattan 2013.

Unger Gabriella: Telefonfülke-betyárok. Betekintő 2007/4. https://betekinto.hu/hu/2007_4_unger

ONLINE FOLYÓIRAT

<https://www.betekinto.hu/>

HONLAPOK-ADATBÁZISOK

Állambiztonsági archontológia <https://www.abtl.hu/ords/archontologia/f?p=108:1>

Jeltelenül elföldelve <https://jeltelenul.hu/>

Munkatáborok <https://www.munkataborok.hu/>

Tüntetések, demonstrációk (1988-1989) <https://www.tuntetes-archivum.hu/>

VIRTUÁLIS KIÁLLÍTÁSOK

BÁNYÁSZAKTÁK A RÁKOSI-KORSZAKBÓL https://www.abtl.hu/szolgaltatasok/nyilt-ter/virtualis_kiallitas/banyaszaktak

REMÉNY NAPJAI (1956) https://www.abtl.hu/szolgaltatasok/nyilt-ter/virtualis_kiallitas/remeny_napjai

AZ ELSŐ SZABAD VÁLASZTÉK https://www.abtl.hu/szolgaltatasok/nyilt-ter/virtualis_kiallitas/az_elso_szabad_valasztek

„EZ A SZABADSÁG NEM AZ A SZABADSÁG” https://www.abtl.hu/szolgaltatasok/nyilt-ter/virtualis_kiallitas/ez_a_szabadsag_nem_az_a_szabadsag

RECSK KÉNYSZERMUNKATÁBOR 1950-1953. https://www.abtl.hu/szolgaltatasok/nyilt-ter/virtualis_kiallitas/recs_kenyszermunkatabor

Kiadja az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

Szerkesztette: Tóth Eszter

A forrásokat válogatták és a szöveget írták:

Tóth Eszter: Térkép a kiállításhoz

Szekér Nóra: Szabad Magyarországot! [Társadalmi ellenállás és állambiztonság]

Takács Tibor: Az információt adta és vette [Az ügynökhálózat]

Krahulcsán Zsolt - Müller Rolf: Látnak és hallanak [A titkos technikák]

Takács Tibor: Büntetés kiszabva [Államvédelmi börtönök és táborok]

Cserényi-Zsitnyányi Ildikó - Müller Rolf: Ismerje be! [A vizsgálat]

Sz. Kovács Éva: Állj! Államhatár! [„A vasfüggöny”]

Tóth Eszter: Dossziéktól a mágnesszalagig

Grafikai tervezés: Narmer Építészeti Stúdió – Vincze Lilla

A borítón látható fotók: A recski tábor a drótkerítésen keresztül. Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár; Az ÁVH díszszázada. Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár; Operatív nyilvántartó kiállítás egyik táblója. ÁBTL; Sváb Sándorné rabosítási fotója. ÁBTL

Felelős kiadó: Dr. Cseh Gergő Bendegúz főigazgató

Minden jog fenntartva: Bármilyen másoláshoz, sokszorosításhoz, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tároláshoz a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

ISBN: 978-615-6052-10-0

támogatta:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

